

Arkæologiske udgravninger i Danmark

Katalog 1989

Elektronisk udgave
Kulturarvsstyrelsen 2006

Amt

413. Mariager Fjord

Vrag

Diverse

Nyere tid

Usædvanligt velbevaret vrag af ca. 20 m langt handelsskib fra tidligt 1600-tal, bevaret til og med dæksniveau. på 12 m vand i den indre del af fjorden, tæt på kysten. Fortsat undersøgelse i september med deltagelse fra flere museer samt sportsdykkere. Skroget suget frit for opmåling og prøvegravning. Dæksopbygning, stævnformer, dybgangsmærker, fribord og indretning af skipperens kahyt nærmere undersøgt. Skibet synes at være sunket uden last og personlig udrustning til besætningen, måske som vinteroplægger.

SL

Morten Gøthche
Flemming Rieck

Vrag - Nyere tid

Frederiksborg Amt

1. Nellerup Hestehave

01.01.04 Gilleleje

Boplads

Andet anlægsarbejde

Yngre stenalder

Sonderende undersøgelse på basis af lovende topografi samt tidligere flintopsamlinger. Enkelte udaterede gruber samt mindre kulturlagspletter med begrænset flintindhold, dog både tynd- og tyknakkede økser.

GIM 3355

Jens-Aage Pedersen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Kulturlag - Yngre stenalder

Grube - Udateret

2. Stæremosen

01.01.04 Gilleleje

Boplads

Andet anlægsarbejde

Y.br./j.

sb. 46. Udpløjet boplads, hvor ca. 12.000 M² blev undersøgt. Et par hundrede gruber, koge gruber og stolpehuller (yderst fåtallige) fandtes. Samtlige gruber blev undersøgt. Hovedbebyggelsen er antageligt fra ældre jernalder, to gruber dog med rimeligt keramisk indhold fra yngre bronzealder.

GIM 3350

Jens-Aage Pedersen

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Jernalder

3. Hesbjerg

01.01.10 Søborg

Høj

Dyrkning

Ældre bronzealder

sb. 42. Tofaset opbygget høj. Ældste høj en stenkerne, omsat med randstengærde, overlejret af jordkappe, opadtil afsluttet af stentæppe. Centralgraven en senere forstyrret hellekiste. Yngre høj en jordhøj, omsat med randstenskæde. Centralgraven hertil en bulkiste med bronzedolk i træskede, ildsten, svovlkis samt 11 fladehuggede flintpile i benenden og en tilsvarende, siddende i hals eller underansigt, vel dødsårsagen. To yngre bronzealderurner i højsiden, den ene med dobbeltknap og fragment af rygtapsegl, den anden tom. En udateret jordfæstegrav under yngre højs randstenskæde, dvs. fladmarksgrav uden for foden af den ældste høj eller evt. ældre end dennes bygning. Ardspor fandtes overalt. Diverse fundtomme gruber/stolpehuller stratigrafisk ældre end pløjningen. Blandt løsfundene i højen en mulig Brommepil samt en helleristningssten med skibsfigur, indlejret i ældste højs centrale stendynge. Ikke just noget kunstværk, men den hidtil ældste, klart daterede skibsristning på sten

GIM 3351

Jens-Aage Pedersen

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

4. Søborg Præstegårdshave

01.01.10 Søborg

Kulturlag

Diverse

Midd./nyere tid

Undersøgelse af nedre del af lagserie i tidligere delvist undersøgt udgravningsfelt som (midlertidig?) afslutning på museets mangeårige kampagne i den tidligere købstad Søborg (AUD 1988, 3). Bebyggelsen i feltet kunne ikke føres længere tilbage end 13. årh. i analogi med forholdene i andre dele af området. Af særlig interesse er et par vejspor, hvoraf det øverste syntes forstyrret ved anlæggelsen af fundamentet til nuværende kirkegårdsmur, med mulighed for at bebyggelsen har strakt sig ind på nuværende kirkegårds område.

GIM u.nr.

Jens-Aage Pedersen

Kulturlag - Middelalder

Kulturlag - Nyere tid

5. Mønge

01.01.13 Vejby

Høj

Dyrkning

Y.st./æ.br.

sb. 49. Afsluttende undersøgelse af overpløjet høj (AUD 1987, 6, 1988, 4). Under afdækning af centralanlæg, orienteret NV-SØ fremkom endnu en stenbygget SN-skeletgrav. Den bestod af en tredobbelt rektangulær ramme af hovedstore sten. Den inderste målte 2 m i bredden og op til 8 m i længden (gavlene var forstyrrede). Der påvistes op til 3 skifter i denne, der var pakket med ler, stedvis iblandet knust flint. Anlægget afgrænsedes udvendigt af op til 1,5 m høje randsten. Mellem og ud for disse var spor af pakning: tømursfliser og hånd-/hovedstore sten. Inden for den indre stenramme var ingen spor af skelet eller gravgods, derimod stolpespor samt i et tværgående profil, spor af sammenklappet trævæg/-loft, tolket som rester af et kammer, der næppe stod længe: den indre ramme fyldtes af næsten steril råjord. En flintøkse og et keramikmateriale fundet i anlægget uden for den indre rammer angiver en datering omkring slutningen af TN

GIM 3216

Carsten Paludan-Müller

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

6. Sandagergård II

01.02.02 Ferslev

Boplads, gravplads

Diverse

Y.br./vik.

sb. 282. Prøvegravning af yngre bronzealders boplads tæt ved kultbygningen på Sandagergård. De få stolpehuller dannede intet erkendeligt mønster; antagelig har sandflugt på stedet fjernet de fleste stolpehuller. Desuden enkelte gruber og koge-gruber. Imidlertid fandtes en gravplads fra vikingetid, og fire grave undersøgte. Der er tale om rektangulære N-S orienterede jordfæstegrave, hvor der kunne iagttages rester af plankekister. Tre af gravene indeholdt en jernkniv, én desuden en hvæssesten af skifer, én anden tillige et aftryk af en træspand. Den fjerde grav, en barnegrav, havde som gravgods et lerkar med dyreknogeter.

NM I 6397/86

Flemming Kaul

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Gravplads/grav - Vikingetid

7. Lindbjerggård

01.02.03 Gerlev

Affaldsgrube

Dyrkning

Yngre bronzealder

sb. 131. Undersøgelse af en større affaldsgrube med en keramik, der lader sig datere til bronzealderens per. IV. Rekognoscering antyder, at der er tale om en større boplads.

NM I 6924/89

Flemming Kaul

Grube - Yngre bronzealder

8. Løllikhuse

01.02.06 Selsø

Boplads, flintværksted

Dyrkning

Ældre stenalder

sb. 77. På bopladsen fandtes mange anlæg af forskellig art, hvor den hyppigst forekommende anlægstype var ildstedet. Ildstederne var konstrueret på flere forskellige måder; dels stensatte ildsteder med granitsten, dels stensatte med kalksten og endelig ildsteder helt uden stensætning. Foruden ildsteder, der var anlagt på overfladen, forekom en del gruber og koge-gruber, hvori der forekom spor efter bål. På pladsen afdækkedes delvist tre store sænkninger eller nedgravninger, hvori der forekom flere forskellige aktivitetsspor, f.eks. ildsteder, koge-gruber, et benmagerværksted og et flinthuggeværksted. De store sænkninger havde en fyld, der afveg markant fra skaldyngens øvrige grålige skalsediment. Stratigrafiske forhold viste, at de tre store sænkninger ikke var samtidige; ældst var sænkningerne med fund fra ældre og mellemste del af Ertebøllekulturen, og yngst var en sænkning med Ertebøllekeramik ved bunden og enkelte TNA skår i toppen. Et flintværksted uden for sænkningerne rummede et righoldigt materiale af fragmenterede pilespidser og Krukowski-mikrostikler, mere end 200 fragmenter i alt, foruden flere tusinde afslag og blokke

MFG 9/88

Søren A. Sørensen

Bebyggelse - Ældre stenalder

9. Julermosegård

01.03.13 Uggeløse

Affaldsgruber

Råstof

Ældre jernalder

sb. 51. Nordsjællandsk Folkemuseum har i år fortsat de i 1988 iværksatte undersøgelser på lokaliteten (AUD 1988, 9). Ved undersøgelserne i 1989 er afdækket ca. 800 M², hvorved er fremkommet et mindre antal affaldsgruber, der på baggrund af deres indhold af keramik kan dateres til sen førromersk/tidlig ældre romersk jernalder. Der er ikke fremkommet stolpehuller inden for det udgravede område, hvilket givetvis skal ses i lyset af, at det drejer sig om udkanten af et bopladsområde. De centrale dele af bopladsen forventes udgravet inden for de næste par år i takt med udvidelsen af eksisterende grusgrav i området

NFH 317

Dorte Veien Christiansen

Steffen Stummann Hansen

Grube - Ældre jernalder

10. Hestkøb Vænge

01.04.02 Birkerød

Affaldsgrube

Andet anlægsarbejde

Ældre jernalder

sb. 55. På sydskråningen af en lille højning udgravede Hørsholm Egnsmuseum i foråret 1989 en større affaldsgrube, der indeholdt keramik, et par små jerngenstande samt en knusesten. Keramikken daterer anlægget til ældre jernalder. Ved etablering af søgegrøfter henover højningen konstateredes ikke yderligere bebyggelsesspor.

HØM 110

Steffen Stummann Hansen

Grube - Ældre jernalder

11. Amtssygehuset

01.04.10 Hørsholm

Gård, affaldsgruber

Andet anlægsarbejde

Y.br. /æ.j.

sb. 115. På toppen af et højereliggende plateau afdækkede Hørsholm Egnsmuseum i løbet af sommeren et ca. 6.000 M² stort areal. Inden for udgravningsarealet konstateredes spor efter tre tæt ved hinanden liggende bygninger (2 langhuse samt en såkaldt staklade). De 3 bygninger repræsenterer efter alt at dømme en enkeltliggende gård fra sen førromersk/tidlig ældre romersk jernalder. En til gården hørende stensat brønd udgravedes tillige med et større antal affaldsgruber. Fundene omfatter store mængder keramik, enkelte mindre jerngenstande samt kværn- og slibesten. I udkanten af udgravningsfeltet udgravedes endvidere 2 affaldsgruber fra begyndelsen af yngre bronzealder. Museets udgravning blev gennemført med hjælp fra medlemmer af Hørsholm Arkæologiske Forening

HØM 16

Inge Hansen

Steffen Stummann Hansen

Grube - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

12. Kokkedal Slot

01.04.10 Hørsholm

Affaldsgruber

Vejanlæg

Ældre jernalder(?)

sb. 119. I efteråret udgravede Hørsholm Egns Museum et mindre antal affaldsgruber, hvoraf enkelte indeholdt keramik, der antagelig skal henføres til ældre jernalder. Udgravningsområdet var beliggende på den sydvestlige skråning af et højtliggende plateau omkring Kokkedal Slot. Affaldsgruberne repræsenterer givetvis udkanten af et større bopladsområde, der synes at have strakt sig over store dele af plateauet. For få år siden fremkom lidt nordligere på plateauet en del mellemneolitisk keramik.

HØM 7

Anne-Christine Larsen

Grube - Ældre jernalder

13. Egedal Kirke

01.04.11 Karlebo

Vej

Andet anlægsarbejde

Nyere tid

sb. 65. I foråret foretog Hørsholm Egns Museum i samarbejde med medlemmer af Hørsholm Arkæologiske Forening oprensning og registrering af profiler fremkommet i forbindelse med jordarbejder ved Egedal Kirke i Kokkedal. I profilerne kunne iagttages den nedgravede vejkasse fra Chr. IV's kongevej mellem Hørsholm og Nyrup. Den op til ca. 1,5 m dybe og ca. 3 m brede vejkasse var opfyldt med grus og småsten samt enkelte lidt større sten. Der kunne intetsteds registreres spor efter egentlig vejbelægning oven på vejkassen.

HØM 102

Steffen Stummann Hansen

Vej/bro - Nyere tid

14. Nivå 4

01.04.11 Karlebo

Boplads

Diverse

Ældre stenalder

sb. 47. Amtsarkæologisk Kontor ved Gilleleje Museum indledte i 1988 i samarbejde med medlemmer af Hørsholm Arkæologiske Forening (AUD 1988, 13) en undersøgelse af en ældre stenalderboplads beliggende på kystlinien i en vig i den fossile Nivå Fjord. Undersøgelsen fortsattes i 1989, hvor det 40 M2 store udgravningsfelt udvidedes med yderligere 36 m2. Pladsens udstrækning langs kystlinien kunne fastsættes til ca. 50 m, mens pladsen ind over land var bevaret i en bredde af ca. 10 m. Oldsagsmateriale, som bl.a. omfatter mere end 70 tværpile, daterer pladsen til Ertebølletid. Der er ikke fundet sikre holdepunkter for bosættelse i Kongemosealder. Der blev i udsmidtlaget fundet et velbevaret knoglemateriale, som er indleveret til artsbestemmelse på Zoologisk Museum.

HØM 4

Carsten Paludan-Müller

Bebyggelse - Ældre stenalder

15. Birkely

01.05.03 Kregme

Boplads

Dyrkning

Vik./midd., nyere tid

sb. 65. Fortsættelse af udgravningen ved Birkely (AUD 1988, 15), der ligger centralt i Kregme landsby. Området udvidedes og øst for huset fra 1700-tallet fremkom gruber og stolpehuller, der indeholdt Østersøkeramik af samme slags som i grubehuset, gravet foregående år. Den østlige del af pladsen med bebyggelsesspor fra vikingetid forventes undersøgt næste år

FRM s7

Inge Bodilsen

Bebyggelse - Vikingetid

Bebyggelse - Middelalder

Bebyggelse - Nyere tid

16. Torupgård

01.05.09 Torup

Bebyggelse

Andet anlægsarbejde

Middelalder

Undersøgelsen viste en træsat brønd af kraftigt egetømmer, konstrueret med en vandret karm øverst. Herunder var sat planker i 3,5 m dybde. Nederst var en karm af samme konstruktion som den øverste, og inde i denne lå et bundstykke af eg med et 15-18 cm stort hul, hvorigennem vandet har kunnet sive op i brønden. Brønden kan iflg. fundene dateres til middelalder

FRM s31

Søren A. Sørensen

Bebyggelse - Middelalder

17. Dan-Extruder

01.05.11 Ølsted

Boplads

Andet anlægsarbejde

Senneo./æ.br.

Undersøgelsen viste spor efter et kulturlag fra senneolitikum/ældre bronzealder, ud fra den fundne keramik samt flint. Der var ingen spor efter huse, ildsteder eller gruber i det afdækkede område, så selve bopladsen ligger lidt højere oppe ad bakkerne nord og/eller vest for det undersøgte område, hvor der har været mere tørt. Ved undersøgelsen sås rester af den gamle fjordbund i prøvegrøfterne.

FRM s4

Inge Bodilsen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Bebyggelse - Ældre bronzealder

18. Sct. Mortens Kapel

01.06.05 Stenløse

Kirkegård/kapel

Andet anlægsarbejde

Vik./midd.

I 1976 blev fundamentet til et senmiddelalderligt kapel og kristne begravelse ældre end kapellet udgravet. I 1980 blev den nordlige del af begravelsespladsen undersøgt og i 1989 måtte så den resterende, SV-lige del udgraves. I alt 140 grave blev fritlagte. Med baggrund i fundet af Østersøkeramik, en enkelt mønt, fraværet af tegl i gravfylden og gravformerne antages begravelserne for tidligmiddelalderlige. Det lykkedes ikke at lokalisere en evt. trækirke. Området har forud for sin anvendelse som kirkegård været en del af en vikingetidig bosættelse. Der er fund af keramik fra den tid samt gruber og ildsteder. I 1260 giver Anders Saltensee, kongens skænk, gods i Stenløses nordlige del til Sct. Clara klosteret i Roskilde. Anders er af Hvideslægten, og vi kan med nogen sandsynlighed antage, at der på en stormandsgård tilhørende slægten i 1000-årene er blevet opført en kirke med tilhørende kirkegård. Bedømt ud fra gravenes indbyrdes placering - de respekterer i stor udstrækning hinanden - har kirkegården næppe fungeret mere end omkr. 100 år. Den nuværende Stenløse kirke opføres i slutningen af 1100-årene. På samme tid ser det ud til, at man ophører med begravelse på "vores" kirkegård. Den ligger øde til Sct. Clara klosteret kort efter 1260 opfører et kapel på stedet. Vi ved ikke med hvilket formål for øje. 1550 får kansleren Anders Barby tilladelse til at nedrive det "oc bruge til sin bognings behoff".

NM II 322/89

Nils Engberg

Bebyggelse - Vikingetid

Grube - Vikingetid

Kirke/Kirkegård - Middelalder

Københavns Amt

19. Frø og Silo

02.01.07 Køge

Kulturlag, kapel, vej

Andet anlægsarbejde

Midd./nyere tid

Tæt ved Vesterport genoptoges udgravningerne fra 1984. I år udgravedes den vestlige del af Sct. Gertruds kapel samt området vest og syd herfor. Kapelfundamentet var delvist bevaret med spor efter ombygning. I og omkring kapellet fandtes 17 skeletter, enkelte i velbevarede kister. Omkring kapellet afdækkedes en brolagt vej, der markerede kapelområdet samt flere tilhørende huse, muligvis herberg mv. Under kapellet udgravedes stolpebyggede huse fra Køges ældste periode.

KØM 1072

Svend Åge Tornbjerg

Kirke/Kirkegård - Middelalder

Kirke/Kirkegård - Middelalder

Kulturlag - Middelalder

Vej/bro - Middelalder

20. Langbjerg

02.02.03 Brøndbyvester

Gruber/stolpehul

Andet anlægsarbejde

Yngre stenalder

sb. 21. Tæt op til vestsiden af motorvejsudfletningen mellem Motorringvejen og Køge Bugt Motorvejen undersøgte 280 m af et fjernvarmetracé. Der fremkom spredt et lille antal gruber samt et enkelt stolpehul. I gruberne fandtes en smule keramik, brændte lerklumper og en senneolitisk pilespid. Overfladefund af flintredskaber viser, at der på stedet tillige har været en tidligeololitisk boplads - evt. en fangststation. Lokaliteten ligger tæt ved Køge Bugt og arkipelaget ved Avedøre Holme

SØL 349

Jens Henrik Jønsson

Bebyggelse - Yngre stenalder

Grube - Yngre stenalder

21. Rolighed

02.02.05 Herstedvester

Enkeltfund/huse

Andet anlægsarbejde

Y.st./y.br.

sb. 17. Ved rekognoscering nær St. Vejleå fandtes en del neolitiske redskaber. Ved den egentlige udgravning fandtes tre huse, en mængde kogegruber og et mindre antal affaldsgruber fra yngre bronzealder. Det ene hus bestod af 4 sæt tagbærende stolper med delvist bevarede spor af vægstolperække. Omkring den østlige halvdel af huset erkendtes et rødbrændt lag som efter en udfalden, nedbrændt væg. Parallelt med dette hus fandtes et tilsvarende rødbrændt lag omkransende et rektangulært felt på ca. 3 x 6 m, men uden stolpehuller. Dette må tolkes som væggene fra et mindre hus af en særlig konstruktion. Endelig bestod det tredje VNV-ØSØ vendte hus af sporene efter fire sæt tagbærende, mindre stolper.

SØL 334

Merete Christensen

Svend Jensen

Svend Stokholm

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Grube - Yngre bronzealder

22. Haraldsminde

02.02.06 Herstedøster

Gruber/stolpehuller

Andet anlægsarbejde

Udateret

sb. 22. Syd for Ballerup blev der fundet enkelte anlægsspor i form af gruber og enkelte stolpehuller. Der er sandsynligvis tale om udkanten af en boplads beliggende ned mod vådområder. Bopladsens centrum er antagelig at finde på et nærliggende plateau.

SØL 332

Svend Jensen

Svend Stokholm

Bebyggelse - Udateret

Grube - Udateret

23. Helgeshøj Allé II

02.02.07 Høje Tåstrup

Gruber/brønde

Vejanlæg

Oldtid

På nordsiden af Helgeshøj Allé neden for Helgeshøj prøveundersøgt 250 m af et 20 m bredt vejudvidelsestracé. Ved undersøgelsen, som udførtes med en lang søgegrøft, fremkom nogle gruber samt to lave, brede brønde. I brøndene, som snittedes, fandtes nogle få marvspaltede knogler fra tamdyr, et par flintafslag og et enkelt stykke oldtidskeramik.

SØL 329

Jens Henrik Jønsson

Bebyggelse - Oldtid

Grube - Oldtid

24. Høje-Tåstrup Vest

02.02.07 Høje Tåstrup

Huse/grave

Andet anlægsarbejde

Førrøm./rom./germ./j.

sb. 77. Vest for Halland Boulevard i Høje-Tåstrup (beliggende nordvest for pladsen Halland Boulevard, lb.nr. 33) er undersøgt 7.000 M² inden for et område på 45.000 m². Mod øst kunne bebyggelsen ikke afgrænses pga. Halland Boulevard, og på selve pladsen har en gasledning og en mergelgrav ødelagt anlægsspor. Mindst 32 bygninger er frilagt. De fleste er fire- og især tresæts huse fra førromersk jernalder. Endvidere er der fire huse fra germansk jernalder. Endelig er der et nord-syd orienteret hus med spor efter vægstolper fra romersk jernalder. Formentlig til dette hus er knyttet to knap mandslange fladmarksgrave uden bevaret skelet, men med et lerkar i den ene. Den førromerske bebyggelse repræsenterer flere faser af landsbylignende karakter, medens romertids- og germanertidshusene antagelig udgør forskellige faser af en enkeltgård.

SØL 352

Svend Jensen

Svend Stokholm

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

Bebyggelse - Germansk jernalder

Gravplads/grav - Jernalder

25. Åshøj

02.02.07 Høje Tåstrup

Gårdsanlæg

Andet anlægsarbejde

Y.br./førrøm.

I forlængelse af sidste års prøveundersøgelse på et 16 ha stort areal umiddelbart vest for City 2 (AUD 1988, 30), fladeafdækkedes tre mindre delområder på tilsammen ca. 2.500 m². I det ene felt undersøgtes grundplaner fra to små huse. Disse kan på grundlag af et rigt keramikmateriale fra omliggende gruber dateres til sen, yngre bronzealder. Småhusene har antagelig hørt til en eller to faser af en større gård, der er ødelagt ved anlæggelsen af Skåne & Høje-Tåstrup Boulevard. I de øvrige to udgravningsfelter undersøgtes hustomter fra førromersk jernalder. Også herfra kunne der hjemtages et stort keramikmateriale.

SØL 327

Jens Henrik Jønsson

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Grube - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Førromersk jernalder

26. Enghavegård

02.02.08 Ishøj

Boplads

Andet anlægsarbejde

Æ.st./y.st.

sb. 19. På vestsiden af St. Vejleådal, mellem Tranegilde by og Køge Bugt Motorvejen prøveundersøgtes 260 m af et fjernvarmetracé. En fossil strandlinie fra St. Vejleådalens fjordperiode blev gennemskåret i ca. kote 2,5. Strandlinien fremtrådte som en bred erosionsterrasse, hvorpå fandtes udvasket, genaflejret oldsagsmateriale af flint

SØL 347

Jens Henrik Jønsson

Bebyggelse - Ældre stenalder

Bebyggelse - Yngre stenalder

27. Tranegilde Enghave I-III

02.02.08 Ishøj

Bopladser

Dyrkning

Ældre stenalder

På sydbredden af den fossile St. Vejleåfjord, tæt ved fjordens munding, er der neden for Tranebakken foretaget sonderinger og prøvegravninger på tre lokaliteter. De viste sig alle at være gennemskyllede og omlejrrede ved ændringer af havspejlets niveau. Bopladserne, som er meget rige på flintoldsager, repræsenterer hhv. yngre Kongemosekultur og Ertebøllekultur.

SØL 343, 344, 346

Jens Henrik Jønsson

Bebyggelse - Ældre stenalder

28. Tranegilde Mark

02.02.08 Ishøj

Gruber/stolpehuller/brønde

Andet anlægsarbejde

Førrøm./æ.rom.

Mellem Brentedalen og Brentevej øst for Tranegilde By prøveundersøgtes et 850 m langt fjernvarmetracé. I søgegrøfterne afdækkedes spredtliggende spor efter oldtidsbebyggelse, bl.a. tre brønde. Husgrundplaner lykkedes det ikke at påvise. Brøndene, som snittedes, indeholdt alle lidt keramik og marvspaltede knogler fra tamdyr. I den dybeste brønd, som var 2 m dyb, var der i en lerholdig gytje mod bunden tillige bevaret grene, kviste og frø (NM VIII A 6986

SØL 328

Jens Henrik Jønsson

Bebyggelse - Ældre jernalder

Forsvarsanlæg/voldsted - Ældre jernalder

29. Lærkenborg II

02.02.10 Måløv

Gruber/høj

Plantning

Neo./br.

sb. 10. På grundlag af den tidligere foretagne prøvegravning (AUD 1988, 34) undersøgtes højresten Galgehøj. Der kunne herved konstateres bevaret højfyld inden for et begrænset område, men desværre fandtes der ingen anlæg. Såvel under som uden for højresten konstateredes i undergrunds niveau et antal fundfattige gruber, der dog gav tilstrækkeligt materiale til en datering af disse til tidligneolitikum

SØL 310

Jens Henrik Jønsson

Grube - Yngre stenalder

Gravhøj - Bronzealder

30. Ormegård

02.02.12 Smørum

Gruber

Andet anlægsarbejde

Yngre bronzealder

Der afrensedes et felt på ca. 35 x 10 m af det allerede muldafrømmede tracé. Herved fremkom en kogegrube og en stenfyldt grube med lidt flintafslag og keramik. Datering på grundlag af keramik. Området ligger nær en sløjfet højgruppe.

SØL 338

Jens Henrik Jønsson

Grube - Yngre bronzealder

31. Rytterkær

02.02.12 Smørum

Boplads/gravplads

Andet anlægsarbejde

Æ.j./y.germ./æ.vik.

sb. 66. På en højderyg ca. 600 m øst for Smørumovre kirke prøveundersøgte et i alt 7 ha stort område på begge sider af Råbrovej. Der fremkom herved bebyggelsestyper i form af koncentrationer af gruber. Selve bebyggelsen må være ødelagt af vejen. På det højestliggende punkt inden for undersøgelsesarealet påvistes endvidere en gravplads. Denne kunne i en efterfølgende fladeafdækning på 4.000 M² afgrænses til tre sider. Der udgravedes i alt 45 jordfæstegrave samt et antal gruber med brændt knoglemateriale. Hovedparten af gravene er udstyret med en jernkniv, eventuelt tillige en hvæssesten, tenvægt og nogle få glasperler. To kvindegrave indeholdt komplette eller næsten komplette smykkesæt, og fra et par mandsgrave kommer våben og rige madgaver

SØL 350

Niels Chr. Andersen

Jens Henrik Jønsson

Bebyggelse - Jernalder

Gravplads/grav - Jernalder

Gravplads/grav - Vikingetid

32. Råbrovej

02.02.12 Smørum

Huse

Andet anlægsarbejde

Rom./førrom./germ.

Ved udgravning af et ca. 3.000 m² stort areal inden for et område på i alt 33.000 m² erkendtes to huse. Det ene var ca. 30 m langt med spor efter vægstolper. Huset var skåret igennem på langs af en kloak. Hustypen kan placeres i romersk jernalder. Keramik fra nærliggende gruber hører til samme periode. Det andet hus kunne kun delvist afdækkes pga. et levende hegn. Dette hus har haft mindst tre sæt tagbærende stolper. Typen skal enten placeres i førromersk eller germansk jernalder. Keramik fra nærliggende gruber tyder på en datering til førromersk jernalder. Endelig blev der fundet keramik fra bronzealderen. Et tilstødende areal vil blive undersøgt i 1990. På dette ligger bl.a. en bronzealderhøj.

SØL 326

Eliza Fonnesbech-Sandberg

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

Bebyggelse - Germansk jernalder

33. Halland Boulevard

02.02.13 Torslunde

Huse

Vejanlæg

Germansk jernalder

sb. 20. Syd for Høje-Tåstrup afdækkedes 4.000 M² inden for et område på 16.000 M², hvorved der fandtes otte bygninger fra germansk jernalder. Det drejer sig dels om to gårdsanlæg, hvoraf det ene fremstår som et hus, der har haft fire sæt tagbærende stolper samt en staklade i forlængelse af huset. Det andet gårdsanlæg består af et lignende firesætshus, to mindre bygninger samt en staklade. Disse to gårdsanlæg skal formentlig ses som faser af den vestlige af de vandrende gårde, der blev afdækket på det tilstødende areal i Torstorp Vesterby. Endvidere blev der fundet to huse, som pga. stratigrafiske iagttagelser ikke kan have været samtidige. Disse to huse fandtes i den sydligste ende af udgravningsfeltet. Dette område vil blive undersøgt i de kommende år.

SØL 330

Svend Jensen

Svend Stokholm

Bebyggelse - Germansk jernalder

34. Torstorp Vesterby

02.02.13 Torslunde

Enkeltgårde/gravplads

Andet anlægsarbejde

Førrom./germ./y.rom.

sb. 20. Undersøgelsen af Vesterby syd for City 2 i Høje-Tåstrup påbegyndtes i 1988 med afdækning af et areal på 10.000 m² (AUD 1988, 37). I 1989 afdækkedes yderligere 35.000 m² inden for det 90.000 M² store område. Gennem denne intensive undersøgelse er det lykkedes at erkende to selvstændige gårdsenheder bestående af mange typologisk og kronologisk forskellige huse, som repræsenterer forskellige bebyggelsesfaser af formentlig to vandrende enkeltgårde. Ingen af gårdene er endnu totalt afgrænsede, men inden for den østlige gård er der fundet husfaser fra tidsrummet y.br./germ. Til den vestlige gård knytter sig formentlig germanertidsfaserne fremkommet ved Halland Boulevard-udgravningen (lb.nr. 33). En totalt indhegnet gård inden for den vestlige gårdsenhed viste, at selve bebyggelsen med gårdsplads i rom. dækkede ca. 1.000 m² og rummede et langhus på godt 30 m med afløbsrende fra østenden (stald), et tilsvarende mindre langhus og et forrådshus, som formentlig har været hævet op over jordens overflade (jf. tegning). En syd for liggende familiegravplads indeholdt en del børnegrave og kun en voksengrav. I de små børnefladmarksgrave fandtes f.eks. et lille lerkar og et par glas/ravperler. Den omtrentligt mandslange, dybere liggende voksengrav indeholdt en 20-25 årig person (kun tænderne bevaret) med tre lerkar i hovedenden mod nord. Om halsen havde kvinden en dobbelt perlekæde bestående af godt 400 rav- og glasperler. Desuden fandtes en sølvblikfibel uden profilsete dyrehoveder, en sølvbelagt Nydamlignende fibel, sølvhægter og -maller og en siliqua med øsken, slået under Konstantius II i 340-351. Den resterende del af Vesterby på ca. 70.000 M² vil blive undersøgt i 1990 bl.a. med henblik på en sikker afgrænsning af bebyggelsen

SØL 295

Eliza Fonnesbech-Sandberg

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

Bebyggelse - Germansk jernalder

35. Bækkeskovvej

02.02.15 Vallensbæk

Boplads

Andet anlægsarbejde

Stenalder

Fra gammelkendt lokalitet beliggende på strandvolden i nordsiden af den fossile St. Vejle fjords munding, er hjemtaget et stort flintmateriale. Undersøgelsen foregik i en privat villahave. Materialet repræsenterer i hovedsagen Ertebøllekultur, men der var også indslag fra tidligeolitisk tragtbægerkultur og grubekeramisk kultur.

SØL 345

Jens Henrik Jønsson

Bebyggelse - Ældre stenalder

Bebyggelse - Yngre stenalder

36. Plougmannsminde

02.02.15 Vallensbæk

Stolpehuller/gruber

Andet anlægsarbejde

Jernalder

sb. 25. På Vallensbæk Nordmark prøveundersøgt et ca. 140 x 130 m stort areal umiddelbart sydøst for Vallensbæk Gymnasium. I søgegrøfterne fremkom en del spor efter forhistorisk bebyggelse, uden at der dog med sikkerhed kunne påvises husgrundplaner. Der er formodentlig tale om udkanten af en jernalderbebyggelse. Datering på grundlag af nogle få keramikskår.

SØL 257

Per Ole Rindel

Bebyggelse - Jernalder

Grube - Jernalder

37. Vallensbæk Golfbane

02.02.15 Vallensbæk

Gruber

Andet anlægsarbejde

Y.st./æ.br.

sb. 22. I den sydligste del af Vallensbæk golfbane (tidligere Toftemosegård), langs med Køge Bugt Motorvejen, prøveundersøgtes 300 m af et fjernvarmetracé. På begge sider af et lille vandløb konstateredes et mindre antal gruber af oldtidskarakter. Datering på grundlag af overfladeopsamlede flintredskaber, bl.a. bifacialt tildannet segl

SØL 348

Jens Henrik Jønsson

Grube - Yngre stenalder

Grube - Ældre bronzealder

38. Vallensbæk

02.02.15 Vallensbæk

Kirke

Diverse

Middelalder

En undersøgelse af fundamentforholdene ved den senmiddelalderlige kirkegårdsportal viste, at murværket var funderet overordentligt solidt på store, dybt nedgravede granitsten.

NM II 143/89

Birgit Als Hansen

Kirke/Kirkegård - Middelalder

39. Springbanen

02.03.02 Gentofte

Huse/boplads

Andet anlægsarbejde

Y.br./førrom./y.rom.

Ved Bernstorffsvejens station er undersøgt et areal på 3.700 M2 inden for et ca. 45.000 m2 stort område. I det let nordskrånende terræn fandtes bopladsgruber over stort set hele området. Bebyggelse konstateredes to steder på pladsen. Et mindre y.br-hus med spor efter 3-4 sæt tagbærende stolper og vægstolperække samt en nærliggende spinkel bygnings- eller hegnskonstruktion lå i et stærkt forstyrret område nær en tidligere sø. I et andet felt erkendtes to godt 30 m lange huse i forlængelse af hinanden, i let forskudt retning. Husene viser begge udskiftning af stolper. Disse huse dateres ud fra nærliggende affaldsgruber til y.br./førrom. Desuden erkendtes et mindre bopladsområde med enkelte stolpehuller og gruber, hvoraf en med to næsten hele lerkar kan dateres til y.rom. Dette område må være en del af en større boplads, som har strakt sig uden for det undersøgte område, og som i dag er beplantet/bebygget.

SØL 336

Eliza Fonnesbech-Sandberg

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

40. Klosterstræde/Skindergade

02.03.06 København

Kloster

Andet anlægsarbejde

Middelalder

Et hjørne af en munkestensbygning frilagdes. Bygningen ligger på Gråbrødreklosterets grund og må tilskrives dette.

KBM 248

Bi Skaarup

Kloster - Middelalder

41. Mikkel Bryggersgade 11/Lavendelstræde 12

02.03.06 København

Kulturlag

Andet anlægsarbejde

Middelalder

I forbindelse med en istandsættelse af to ejendomme skulle der nedgraves tre cirkelrunde huller med en diameter på 2 m til fundament for tilbygninger. Herved ville kulturlag blive forstyrrede, som hører til byens ældste. Muligheden for arkæologiske iagttagelser i denne del af byen er sjældne, og museet ønskede derfor at foretage en undersøgelse med midler fra §26-kontoen. Ved undersøgelsen fandtes ingen konstruktioner fra byens ældste tid, men kulturlag og fund af bl.a. lerklining viste, at der har været en bosættelse i området fra omkr. 1100-årene. Der hjemtoges jordprøver til videre analyse på Nationalmuseets Naturvidenskabelige afdeling

KBM 250

Kirsten Christensen

Kulturlag - Middelalder

42. Nytorv 17/Rådhusstræde 2

02.03.06 København

Kulturlag

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 100. Der undersøgte kulturlag fra den ældste bebyggelse på stedet. Disse kunne dateres til 1200-årene. Jordprøver hjemtoges til analyse på Nationalmuseets Naturvidenskabelige afdeling.

KBM 453

Bi Skaarup

Kulturlag - Middelalder

43. IBM-Lundtofte

02.03.07 Lyngby-Tårnbæk

Boplads

Andet anlægsarbejde

Oldtid

sb. 193. Ved IBMs byggeri i 1970 fandt arkæologiklubben "Flækken" gruber fra yngre bronzealder. Ved en prøveundersøgelse på et tilstødende areal i 1989 fandtes et stolpehul og en kogegrube. I tilknytning til kogegruben fandtes et grøftanlæg med trækul og brændt sten.

SØL 331

Eliza Fønnesbech-Sandberg

Bebyggelse - Oldtid

44. Museumsgården

02.03.09 Store Magleby

Skattefund

Dyrkning

Nyere tid

Vest for Museumsgården blev i havemulden fundet tre mønter fra Christian IVs tid. Ved efterfølgende afsøgning med metaldetektor blev fundet yderligere 74 mønter, repræsenterende tidsrummet 1595-1657. Ved en markering af mønternes fundplacering kunne en koncentration konstateres, og der er ikke tvivl om, at mønterne oprindeligt har ligget samlet. Fundstedet blev udgravet, men skatten var helt nedpløjet. Ved soldning blev fundet yderligere otte mønter, så skatten i alt indeholdt 85 stykker. I 1600-årene lå på stedet længerne til en af byens gårde. Under tilbagetoget fra belejringen af København i 1658-59 brændte svenskerne gårdene i den nordlige del af St. Magleby af, og skatten kan meget vel være gemt i den forbindelse.

NM II 716/89

Nils Engberg

Depotfund/skattefund/offerfund - Nyere tid

45. Broderhøje, Helgeshøj

02.03.11 Tårnby (Kastrup)

Gruber/brønd

Andet anlægsarbejde

Førromersk jernalder

Ved prøveundersøgelse af et 2 ha stort område på ejendommen Helgeshøj ved hjørnet af Amager Landevej og Tømmerupvej afdækkedes en del gruber og en brønd. Kun brønden og en enkelt stor grube indeholdt fundmateriale. Dette i form af lidt keramik, knogler og tildannet flint. Datering på grundlag af keramik.

SØL 333

Jens Henrik Jønsson

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Grube - Førromersk jernalder

46. Slæggerupvej

02.04.05 Himmelev

Høj

Dyrkning

Bronzealder

sb. 69. Undersøgelse af stærk nedpløjet høj ved Slæggerupvej vest for Roskilde. Der fandtes rester af tre randstenskæder samt en brandgrav beliggende i bunden af højen. Ingen fund

ROM 1348/89

Tom Christensen

Gravhøj - Bronzealder

47. Gundsøllille

02.04.08 Kirkerup

Jættestue

Restaurering

Yngre stenalder

sb. 33. Under restaurering af den fredede og tidligere udgravede dobbeltjættestue fremkom en række nye oplysninger om anlæggets konstruktion. Restaureringens formål var at standse erosionen i de helt åbne gange og i de næsten dækkede kamre og at oprette gangenes meget indadhældende bæresten; gangenes dæksten er fjernet i 1800-tallet. Enkelte af de skrå bæresten er ved tidligere restaureringer rettet op til lodret stilling. Ved en sondering kunne det imidlertid konstateres, at bærestenenes stærkt hældende stilling er den oprindelige; dette gælder formodentlig også de meget skrå bæresten i kamrene. I sondagegrøftens profil kunne ses en svag muldhorisont, som tyder på, at byggeriet af kammeret har været afbrudt i en periode. Endelig tyder forskellige forhold på, at jættestuen er opført på et afgraved plateau. DGU udtog i forbindelse med arbejdet prøver til pollenanalyse.

SNS

Torben Dehn

Svend I. Hansen

Megalitanlæg - Yngre stenalder

48. Højbjerg

02.04.09 Korerup

Helleristningssten

Dyrkning

Bronzealder

sb. 19. Fund af helleristningssten med hjulkors og skålgruber på mindre markant højning. Undersøgelsen på stedet viste, at stenen havde indgået i en 4 x 1,5 m stor stenlægning. Der fandtes ingen genstande under udgravningen

ROM 1347/89

Tom Christensen

Helleristning - Bronzealder

49. Provstestræde

02.04.10 Roskilde

Hus

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 65. På hjørnet af Provstestræde og Skt. Ols Gade fremkom de velbevarede ruiner af et senmiddelalderligt teglstenshus med kridtstensdetaljer. Huset har haft to stokværk. På det øvre har der ligget et gulv af glaserede fliser af Bistrup-type. Huset var omgivet af fine brolægninger med afløbsrender, og ud til gaden fandtes en stor stensat grube, som må have fungeret som opsamlingssted for husets latrin. Husets høje bygningsmæssige kvalitet og den nære beliggenhed ved Domkirken kunne pege i retning af en funktion som kannikeresidens. Dette har dog ikke kunnet eftervises i det skriftlige kildemateriale

ROM 673/86

Jesper Hjerminde

Bebyggelse - Middelalder

50. Københavnsvej

02.04.11 Roskilde Domkirke Ld

Bebyggelse

Andet anlægsarbejde

Midd./y.br./æ.j.

sb. 53. Udgravning af boplads omfattende et eller to gårdsanlæg. Udover huskonstruktioner, herunder et 20 m langt hus, fandtes render (markeringsgrøfter?), gruber m.m. Fundmaterialet omfatter keramik (Østersø og glaserede kander), værktøj, bronzespænder og beslag samt en snes mønter. Bebyggelsens tyngdepunkt ligger fra 12.-14. årh. Desuden fandtes et indslag af ældre jernalderbebyggelse med hustomt samt gruber fra yngre bronzealder.

ROM 610/84

Anne Nørgård Jørgensen

Grube - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Ældre jernalder

Bebyggelse - Middelalder

51. Låddenhøj

02.04.12 Sankt Jørgensbjerg

Bålrække

Andet anlægsarbejde

Yngre bronzealder

sb. 43. I 1989 fortsattes undersøgelsen af bålrække ved Låddenhøj vest for Roskilde. Tidligere undersøgelser havde afsløret en 150-200 m lang række af bålgruber: nedgravninger fyldt med trækul og brændte sten (C14 dateret til ca. 800 BC). Årets udgravning gav en forlængelse mod SV på godt 200 m. Et 20 m bredt "hul" på en bakketop kan skyldes bortpløjning. Bålrækken, hvoraf der indtil nu er udgravet 350-400 m, fortsætter mod SV. - Det gør undersøgelserne også

ROM 534/82

Anne Nørgård Jørgensen

Tom Christensen

Andre anlæg/diverse - Yngre bronzealder

52. Magleeng

02.05.03 Jersie

Offerfund

Andet anlægsarbejde

Romersk jernalder

I forbindelse med fund af mosepotter foretoges en prøvegravning, desværre med magert resultat, kun et par små lerkarskår fandtes.

KØM 1601

Svend Åge Tornbjerg

Depotfund/skattefund/offerfund - Romersk j

53. Gl. Karlsrudegård

02.05.04 Karslunde

Gård

Andet anlægsarbejde

Midd./nyere tid

sb. 23. Prøvegravningen dokumenterede, at Gl. Karlsrudegård, oprindeligt Karlsruendes største gård, må være flyttet til sin nuværende beliggenhed i nyere tid, da der ikke fandtes spor af ældre bebyggelser på stedet.

KØM 1588

Svend Åge Tornbjerg

Bebyggelse - Middelalder

Bebyggelse - Nyere tid

54. Karlstrup

02.05.05 Karlstrup

Kirke

Diverse

Middelalder

Ved en bygningsarkæologisk undersøgelse af kirkens indvendige murværk blev der fundet indridsede runer under en sekundært indsat piscina i koret, og i triumfbuens nordside fremkom en niche. Der blev registreret kalkmalerier omkring de romanske vinduer, og korhælvets udsmykning blev afdækket og restaureret. Samtidig blev der foretaget en udgravning i gulvet i samarbejde med Køge Museum. I skibet blev afdækket et senmiddelalderligt munkestensgulv samt påvist tre ældre mørtelgulve fra tiden før tårnet blev opført. Et cirkulært fontepodium af munkesten midt for vestmuren var opført samtidig med, at det seneste af mørtelgulvene blev udstøbt.

NM II 77/89

Hans Stiesdal

Birgit Als Hansen

Kirke/Kirkegård - Middelalder

55. Rendebjerg

02.05.11 Tune

Høj

Dyrkning

Bronzealder

sb. 16. Udgravning af overpløjet høj. Der kunne udskilles følgende anlæg: yngst er en delvist bevaret randstenskæde, 15 m i diameter, hvortil formodentlig hører en ødelagt per. II-grav, bl.a. med bøjlenål. En grav omgivet af 1/2 tons sten, er udateret, men hører til en ældre højfase. Tilsyneladende ældst er en dobbeltgrav M/K (bæltehage og bælteplade) dateret til tidlig bronzealder. Senere i oldtiden, antagelig i jernalderen, er foretaget en sekundær begravelse (hocker)

ROM 1333/88

Tom Christensen

Gravhøj - Bronzealder

56. Gjershøj

02.06.02 Gersshøj

Kirke

Diverse

Middelalder

Ved en række små udgravninger (forårsaget af kabelarbejde) kunne det konstateres, at der under kirkens nuværende gulv er bevaret betydelige rester af et tidligere gulv af glaserede og ornamenterede fliser fra tiden omkr. 1300.

NM II 333/89

Birgit Als Hansen

Kirke/Kirkegård - Middelalder

57. Kirke-Hyllinge kirke

02.06.05 Kirke Hyllinge

Affaldsgrube

Dyrkning

Middelalder

sb. 51. Umiddelbart nordvest for kirken er en stor grube blevet undersøgt, som indeholdt store mængder af bygningsmateriale, især frådsten, men også glaserede gulvfliser af Bistruetype samt enkelte teglsten. På marken fremkom endvidere to vikingetidssmykker (et ligearmet og et trefliget spænde), samt et forgyldt middelalderligt bogbeslag. En tolkning af fundet kan ud fra det nuværende materiale ikke blive af definitiv karakter, men tankerne ledes i retning af en stormandsgård som den i nabosognet Rye fundne

ROM 1339/89

Michael Andersen

Grube - Middelalder

58. Ryegård

02.06.11 Rye

Gård

Dyrkning

Middelalder

sb. 161. Undersøgelserne over flere sæsoner på en mark umiddelbart vest for Rye kirke er nu færdiggjort (AUD 1988, 53). Der er fremdraget ruinerne af en stormandsgård fra ældre middelalder, hvis ældste dele er opført i frådsten. I højmiddelalderen er bygninger i bindingsværk og tegl tilkommet. Blandt de sidste er et lille kvadratisk tårn. Hertil føjer sig anlæg som en ovn og en afløbsrende - begge dele af tegl. Anlægget, som var den middelalderlige forløber for herregården Ryegård, skal ses i sammenhæng med kirken, idet såvel bygningernes orientering og materiale som opførelsestidspunktet er overensstemmende. Kirken er øjensynlig opført af stormanden på gården

ROM 1304/87

Michael Andersen

Bebyggelse - Middelalder

Holbæk Amt

59. Gørtlergården

03.01.01 Kalundborg

Hus

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 23. Undersøgelsen omfattede 700 m² af en grund, hvor der vil blive opført et vandrehjem. De store fladeudgravninger afdækkede 300 års middelalderbebyggelse på stedet. Der er undersøgt lertagningsgruber fra 1200-årene, som bl.a. var fyldt med husholdningsaffald og affald fra en kammager. Der er udgravet tostens kældre samt en nedgravet forråds-kælder, hvor der stod to tønder og en hel, glaseret kande. Fra senmiddelalderen fremkom et muret gavlhus, der indeholdt et bronzestøberværksted med ovne, støbeforme og en grube til blæsebælgen. I husets bagbygninger var to murede kar, der kan have været anvendt til garvning, f.eks. i remsniederværksted.

KAM 20/89

Connie Hinsch

Bebyggelse - Middelalder

60. Kalmergården

03.01.06 Store Fuglede

Skattefund/ovn/boplads/handelsplads

Diverse

Y.germ/vik.

sb. 94. På findestedet for en vikingetidsskat med sølvskåle, sølv- og glasperler er udgravet et 450 m² stort felt. Der fandtes under et mørkt kulturlag ca. 335 stolpehuller og gruber fra en vikingetidsbebyggelse. Nævnes kan 1 x 2 m stor nedgravet ovn med lerkappe. Ved detektorrekognoscering omkring feltet fandtes bl.a. en sølvbarre, et vægtlod samt fragmenter af bronzesmykker fra yngre germansk jernalder og vikingetid. Fundene bestyrker tolkningen af Kalmergården som rig handelsplads.

NMI 1423/75

Peter Vang Petersen

Anløbsplads/handelsplads - Germansk jern

Bebyggelse - Germansk jernalder

Anløbsplads/handelsplads - Vikingetid

Bebyggelse - Vikingetid

Depotfund/skattefund/offerfund - Vikingetid

Kulturlag - Vikingetid

61. Tersløsegård

03.03.15 Tersløse

Fundament/brolægning

Andet anlægsarbejde

Nyere tid

Udgravning af kampestensfundament i form af kraftigt opbygget kassemur og pikstensbrolægning som gulv i det midterste, vestlige kælderrum på Tersløsegård. Den nuværende hovedbygning er opført i 1737. Det hedder sig, at kælderen skulle stamme fra 1300-årene. Formålet var at få en datering af bygningsresterne og relation til nuværende bygning for at afklare, hvor det middelalderlige Tersløsegård har ligget. Den kraftige kassemur må stamme fra en anelig hovedgård, der er nedbrudt i begyndelsen af 1700-tallet. Der kan ikke siges meget om dens opførelsestidspunkt. Det er med museets undersøgelser i 1984 og 1989 endnu ikke lykkedes at komme på sporet af det middelalderlige Tersløsegård

KAM 4/84(89)

Connie Hinsch

Bebyggelse - Nyere tid

62. Fuglebakken/NKT

03.04.01 Asnæs

Boplads

Andet anlægsarbejde

Y.st/y.br./æ.j./vik./midd.

sb. 14. Undersøgelse af en overpløjet gravhøj. Der var kun svage højrester tilbage, og en mulig grav. Eneste oldsagsfund var en flintdolk fra tidlig senneolitisk tid. Ved besigtigelse efter muldafrømning blev iagttaget flere frilagte gruber med skallag, meget keramik og et stort knoglemateriale. Gruberne kan dateres til midten af yngre bronzealder. Arealet op til byggeriet skal beplantes og blev derfor prøvegravet, og her dukkede overraskende mange anlægsspor op. En større sænkning med et mellemneolitisk kulturlag og flere gruber fra yngre bronzealder. Desuden er der gruber fra ældre romersk jernalder og fra samme periode fremkom spor efter tagbærende stolper fra to treskibede langhuse og et udhus/staklade. Endelig er der en grube med Østersøkeramik, dvs. sen vikingetid eller tidlig middelalder

OHM 977

Arne Hedegaard Andersen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Kulturlag - Yngre stenalder

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Grube - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Romersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

Bebyggelse - Ældre jernalder

Bebyggelse - Vikingetid

Grube - Vikingetid

Bebyggelse - Middelalder

Grube - Middelalder

63. Industrivangen

03.04.01 Asnæs

Boplads

Andet anlægsarbejde

Y.br./æ.j.

sb. 422. Ved prøvegravning fremkom der en del bålgruber og nogle affaldsgruber. Ud fra lerkarskår kan affaldsgruberne dateres til yngre bronzealder og førromersk jernalder.

OHM 981

Arne Hedegaard Andersen

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Grube - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Ældre jernalder

64. Fårevejle Præstegård

03.04.03 Fårevejle

Hus

Andet anlægsarbejde

Nyere tid

sb. 526. Ved ombygning af Fårevejle Præstegård stødtes på rester af et munkestensgulv, som blev opmålt og fotograferet, hvorefter det blev tildækket med sand og overlagt med et nyt gulv. Det var småt med fundmateriale, men dette antyder dog en datering til nyere tid, formentlig 1800-tallet.

OHM 1052

Arne Hedegaard Andersen

Bebyggelse - Nyere tid

65. Birket

03.04.04 Grevinge

Boplads

Dyrkning

Ældre stenalder

sb. 359. På en lille holm ved Birket i den nu inddæmmede Sidingefjord er der gennem de senere år opsamlet et meget stort oldsagsmateriale fra Kongemosekulturen. Oldsagsmaterialet er i privateje. I det sene efterår blev der foretaget en del boreprøver og gravet prøvehuller, men i ingen af disse fremkom bopladsstrukturer; men pløjelaget indeholdt flintgenstande, og tæt ved fjordbredden fremkom en del østersskaller, knogler og lidt flint.

OHM 897

Arne Hedegaard Andersen

Bebyggelse - Ældre stenalder

66. Grevinge Skov

03.04.04 Grevinge

Skaldynge

Vejanlæg

Ældre stenalder

sb. 101. I Grevinge Skov blev skaldynge snittet af en gravemaskine. En mindre hasteundersøgelse blev gennemført. Bedømt ud fra denne er skaldynge ikke særlig righoldig på oldsager og skallet heller ikke særlig tykt. Skaldynge er beliggende på forstranden ned til den nu inddæmmede Sidingefjord. Skaldynge udstrækning blev forsøgt fastlagt. I længde måler den ca. 72 m og største bredde er 16 m. Skaldynge dateres til Ertebøllekultur.

OHM 1041

Arne Hedegaard Andersen

Skaldynge - Ældre stenalder

67. Højby Sø

03.04.05 Højby

Udsmidslag

Andet anlægsarbejde

Oldtid/nyere tid

sb. 572. Forud for reetablering af Højby Sø blev der udlagt søgegrøfter ved den del af søen, som ligger umiddelbart ved Højby, da bunden og bredderne her skal afgraves. Der blev ikke konstateret anlægsspor, men dog påtruffet en del udsmid fra nyere tid i form af munkesten, Flensborgsten, jerngenstande og glaseret keramik. Desuden fremkom mange grenstumper og ikke så få hasselnøddeskaller. I en af søgegrøfterne fremkom en skubbekværn, hvorpå var lagt flere lårbensknogler af ko - et offer?

OHM 1017

Arne Hedegaard Andersen

Grube - Oldtid

Grube - Nyere tid

68. Fjordgården

03.04.06 Hørve

Boplads

Diverse

Ældre stenalder

sb. 69. Ved prøvegravning på fundstedet for en ornamenteret hjortetaksøkse lokaliseredes en boplads fra yngre Kongemosealder beliggende på en holm ved et gammelt strømløb i Lammefjorden. Blandt fundene kan nævnes et fragment af en vidjeflettet fiskeruse.

NMI 6891/89

Peter Vang Petersen

Bebyggelse - Ældre stenalder

69. Endebjerg

03.05.01 Besser

Boplads/huse

Diverse

Y.germ./vik.

sb. 82. Fortsat udgravning (AUD 1988,104-105). Langhuset og to grubehuse blev udgravet med soldning og snitopmåling af alle anlæg. Grubehusene er yngre end langhuset, som ikke selv gav daterende fund. Det vestligste grubehus rummede bl.a. tre perler, ornamenteret bronzeslutstykke af totrådet perlesmykke (parallel i York), bronzenål, 39 jerngenstande, bennål, hvæssesten, klæberstensskår, fragmenter af to kamme (en med punktcirkler), halvkuglekeramik, tre typer småslagge og 3,2 kg dyrekogler (bl.a. 160 fragmenter af torsk, en af fladfisk, en af gråsæl). Grubekomplekset (i langhusets nordside) er fra 11.-12. årh. med Østersøkeramik, klæberstensskår med jernattache-spor samt randskår af "vesteuropæisk" kuglepote med svaleredeøre (ny type i Danmark). Endvidere randskår af grønt glas. Udgravningen, som foregik i samarbejde mellem Samsø Museum og Københavns Universitet, agtes fortsat

SMT 210

Christian Adamsen

Kirsten Hvenegaard-Lassen

Bebyggelse - Germansk jernalder

Bebyggelse - Vikingetid

70. Damgård

03.07.03 Hagested

Stolpehuller, gruber

Andet anlægsarbejde

Yngre bronzealder

sb. 105. 2 stolpehuller og 10 gruber. 12 af gruberne store mængder af keramik, dyrekogler og flintredskaber som knive, skræbere, segl og afslag.

MHO 333/89

Kirsten Christensen

Else Asmussen

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Grube - Yngre bronzealder

71. Damgård

03.07.03 Hagested

Gravhøj

Dyrkning

Y.st./br.

sb. 94. Ved undersøgelsen af en uregistreret, overpløjet høj fandtes følgende anlæg: over en neolitisk jordgrav med økse, benmejsel og lerkar fra MN II er anlagt en gravhøj med fodkrave på 10 m i diameter. Den tilhørende stensatte grav var fundtom. Sekundært er der i højen anlagt en stensat grav med grønstensøkse fra MN II-III og ved randstenskæden er engang i bronzealderen anlagt en brandgrav.

MHO 341/89

Kirsten Christensen

Else Asmussen

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Bronzealder

72. Damgård

03.07.03 Hagedsted

Gravhøj

Dyrkning

Ældre bronzealder

sb. 92. Efterundersøgelse af gravhøjsrest. I 1970 var fundet rester af en trækistegrav fra ældre bronzealder og i højens sydlige del var endnu 20-25 cm af højfylden bevaret. Under højen fandtes rester af 5 fundtomme gruber.

MHO 340/89

Kirsten Christensen

Else Asmussen

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

73. Hagedsted Øer

03.07.03 Hagedsted

Boplads

Andet anlægsarbejde

Stenalder

sb. 108. Prøvegravning i område, hvor der ved rekognoscering var fundet mange flintafslag, 1 skraber, 1 blok og 1 skiveøkse. Der fandtes dog kun nogle flækker og flintafslag, ingen anlægsspor.

MHO 297/88

Kirsten Christensen

Else Asmussen

Bebyggelse - Stenalder

Bebyggelse - Stenalder

74. Kildevanggård

03.07.03 Hagedsted

Gruber

Andet anlægsarbejde

Oldtid

sb. 106. I tracé til hovedspildevandsledning undersøgt 7 kogestensgruber.

MHO 326/89

Kirsten Christensen

Grube - Oldtid

75. Lindely

03.07.03 Hagedsted

Boplads, gruber

Andet anlægsarbejde

Yngre bronzealder

sb. 109. Undersøgelse af 5 stolpehuller, 6 gruber med ildskørnede sten samt 3 affaldsgruber med store mængder keramik foruden enkelte flintafslag. Flere af skårene har beklaskning med fingerafstrygning. Der er også randskår med let udadbøjet rand og små knopper lige under randen. Keramikken er magret med knust granit og velbrændt.

MHO 323/89

Else Asmussen

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Grube - Yngre bronzealder

76. Snogekildegård

03.07.03 Hagested

Stolpehuller, gruber, stenlægning

Andet anlægsarbejde

Oldtid

sb. 104. I tracé til hovedkloakledning fandtes 6 spredte stolpehuller foruden 13 gruber og en stenlægning af marksten i 2-3 lag. Der var nogle flintafslag mellem stenene i stenlægningen, ellers ingen daterende fund.

MHO 327/89

Kirsten Christensen

Else Asmussen

Bebyggelse - Oldtid

Grube - Oldtid

77. Vognserup Enge

03.07.07 Kundby

Løsfund

Diverse

Stenalder

Fund af 2 rensdyrgevirstykker med påsiddende dele af pandeskål. Da brudfladerne var gamle blev der efter samråd med Zoologisk Museum ikke udført udvidet undersøgelse på fundstedet. Senglacialtid.

MHO 311/89

Else Asmussen

Andre anlæg/diverse - Stenalder

Andre anlæg/diverse - Stenalder

78. Kastanie Allé

03.07.12 Svinninge

Grube

Andet anlægsarbejde

Oldtid

sb. 63. Prøvegravning af området, hvor der tidligere er opsamlet bopladsflint. Der fandtes en kogegrube med ildskørnede sten og hvidpatineret flint.

MHO 317/89

Kirsten Christensen

Else Asmussen

Grube - Oldtid

79. Elmely

03.07.13 Tuse

Gruber

Andet anlægsarbejde

Oldtid

sb. 116. 4 trækulsholdige gruber, hvoraf den ene har været anvendt til at svide trækul i. Ingen daterende fund.

MHO 329/89

Kirsten Christensen

Else Asmussen

Grube - Oldtid

80. Lille Frydendal

03.07.13 Tuse

Gruber, stolpehul

Andet anlægsarbejde

Oldtid

sb. 119. Grube med mindre dyr. Datering uvis. Kogestensgrube med ildskørnede sten samt brændt flint. Stolpehul. Ingen daterende fund.

MHO 322/89

Kirsten Christensen

Else Asmussen

Grube - Oldtid

81. Mårsøvej

03.07.13 Tuse

Stolpehuller, gruber

Andet anlægsarbejde

Oldtid

sb. 117. Undersøgelse af 3 stolpehuller og 4 gruber uden daterende fund.

MHO 324/89

Kirsten Christensen
Else Asmussen

Bebyggelse - Oldtid

Grube - Oldtid

82. Ny Hagedsted

03.07.13 Tuse

Gruber

Andet anlægsarbejde

førromersk jernalder

sb. 118. 9 gruber, hvoraf en indeholdt en del skår af fladbundede kar med udadbøjet, let facetteret mundingsrand, foruden dyrekogler, flintafslag, en lille ring af jet og et bronzebeslag med 2 øskener bagpå.

MHO 330/89

Kirsten Christensen
Else Asmussen

Grube - Førromersk jernalder

83. Tuse Låge

03.07.13 Tuse

Høj

Andet anlægsarbejde

Bronzealder

sb. 18A. Efterundersøgelse af en gravhøj fra bronzealderen. Højen blev i 1935 undersøgt af professor C.J. Becker, som fandt 3 grave med bronzer (ældre bronzealder, Aner og Kersten II, 1976, nr. 1067), samt dele af 2 randstenskæder på henholdsvis 13-14 og 15-16 m i diameter. Ved undersøgelsen i 1989 fandtes dele af endnu 2 fodkredse på henholdsvis 20 og 23-25 m samt en partiel vestlig udvidelse. Der fandtes endvidere rester af et par efterbegravelser.

MHO 314/89

C.J. Becker
Kirsten Christensen
Else Asmussen

Gravhøj - Bronzealder

Gravplads/grav - Bronzealder

84. Tuse Skole

03.07.13 Tuse

Gruber

Andet anlægsarbejde

Udateret

sb. 114. På boldbanerne optoges et helt dyreskelet i forbindelse med kloakeringsarbejde, der fandtes endvidere en grube. Ingen daterende fund.

MHO 315/89

Kirsten Christensen
Else Asmussen

Grube - Udateret

Sorø Amt

85. Næstved landevej

04.01.13 Vester Broby

Bopladsgruber

Vejanlæg

Stenalder

sb. 32. Nord for Susåen fandtes ved prøvegravning spredte stolpehuller og lertagningsgruber med flintaffald og små ukarakteristiske lerkarskår. I en af gruberne fandtes en omhugget nakke af en sleben, tyndbladet flintøkse, i en anden lå en kraftig skiveskraber.

AMK 204/89

Per Ole Rindel

Henning Nielsen

Bebyggelse - Stenalder

Bebyggelse - Stenalder

Grube - Oldtid

86. Nørregade

04.02.12 Ringsted

Affaldsdyngge/opfyldning

Andet anlægsarbejde

Midd./nyere tid

Ved en prøvegravning ca. 200 m nord for Sct. Bendts kirke ud mod Nørregade blev det konstateret, at et vådområde fra middelalderen og frem er blevet opfyldt med affald fra byen. Området ud mod Nørregade er taget i anvendelse til beboelse i renæssancen. Igen i 1800-årene er opført huse, denne gang med kældre

NM II 268/89

Nils Engberg

Kulturlag - Middelalder

Kulturlag - Nyere tid

87. Neble

04.03.01 Boeslunde

Skattefund

Diverse

Vikingetid

sb. 106. På en boplads fra germansk jernalder/vikingetid, som har afsløret sig ved et stort antal detektorfund, fremkom en koncentration af arabiske sølvmonter, sølvbarrer, sølvafklip m.m., der antydede tilstedeværelsen af en udpløjet skat. Ved en undersøgelse, hvor tynde baner af pløjelag og kulturlag afgravedes med rendegraver og undersøgte med detektor, lykkedes det at finde selve skatten nedlagt i et lerkar. Inklusive de udpløjede dele omfatter sølvskatten 153 arabiske mønter eller stykker af sådanne, seks europæiske mønter eller stykker af sådanne, heriblandt en Hedebymønt, fire hele barrer, otte stykker af barrer, to smeltdråber, 16 stykker af snoet ring, fire stykker af andre ringe, heriblandt en permisk, et stykke stang, ni stykker af filigransmykker, en lille genstand med niello og forgyldning i Mammenstil, en kugleformet perle, et led til en sølvkæde og et lille beslag, vægt i alt ca. 400 g. Skatten er antagelig nedlagt omkring 950. Skatten fandtes øverst i et kraftigt kulturlag på en skråning nedenfor selve bopladsplateauet. Der udgravedes tillige en vidjeflettet brønd ældre end skatten. Ved undersøgelsen fandtes også mange genstande, der hører til den rige bebyggelse på stedet

NM I 4970/83

Flemming Kaul

Depotfund/skattefund/offertfund - Vikingetid

88. Algade 22

04.03.08 Korsør

Kulturlag

Diverse

1600-tallet

Ved restaurering af en fredet bygning fra 1700-tallet lagdes en profil gennem lagene under bygningen. Det konstateredes, at de ældste aktiviteter i denne del af bykernen er fra ca. 1600. Terrænet var indtil da sumpet engdrag.

AMK 206/89

Henning Nielsen

Kulturlag - Nyere tid

89. Baggade 3-7

04.03.08 Korsør

Bygningsfundamenter/kulturlag

Andet anlægsarbejde

16-1700-tallet

Ved prøvegravning konstateredes, at den tidligste bebyggelse i Baggades østlige del stammer fra første halvdel af 1600-tallet. Området havde indtil da været lavtliggende, fugtig eng, som var byggemodnet ved udlægning af vidjefletværk og successive opfyldninger med sand. Forhusene var små bygninger af størrelse som de nedrevne med henholdsvis brolagte og lerstampede gulve. Ved eftergravning under Baggade 7 fandtes latriner og nedgravede kloakeringstønder fra 16-1700-tallet.

AMK 252/89

Henning Nielsen

Bebyggelse - Nyere tid

Kulturlag - Nyere tid

90. Halskov

04.03.08 Korsør

Stammebåde/ruser/boplads/fiskegærde

Andet anlægsarbejde

Stenalder

sb. 45. Også i 1989 (AUD 1988, 76a) foregik der en lang række arkæologiske undersøgelser ved Halskov i det inderste af en nu tørlagt stenalderfjord. Hele fjordsystemet har været afsøgt med talrige søgegrøfter. Det gav anledning til at udgrave en flinthuggeplads fra ældre Ertebølle-tid, hvor fordelingen af flint viser to afgrænsede koncentrationer, der stammer fra ophugning af et par blokke. Derudover var det helt udgravning af træ, der stjal billedet. I en lille lun vig bag Margrethes Næs fandtes store dele af en stammebåd af lind, en padleåre, en hel lille ruse og et utal af sammenskyllede stager. Langs nord- og sydkysten af næsset fremkom vragesterne af flere stammebåde og endnu flere sammenskyllede stager. Et af vragstykkerne udmærkede sig ved at have 24 borede dobbeltkoniske huller langs kanten. Formentlig er der tale om reparationshuller. Disse fund er endnu ikke daterede, men meget taler for, at de er mesolitiske. I den tørlagte stenalderfjord er der nu lokaliseret 7-8 mere eller mindre bevarede stammebåde. På lokaliteten Oleslyst ude i fjordbassinet fremkom der intet mindre end et intakt fiskegærde, der er det første, der er udgravet i sin helhed herhjemme. Fiskegærdet er foreløbig pollendateret til neolitisk tid. Gærdet bestod af 5,5 m lange hasselkæppe, der var flettet omkring 12 tilspidsede tværgående grene. Fra den flettede sektion kunne en hel rad af lodrette stager følges 35 m ud i bassinet. Der er tale om bundgarnspæle, hvorpå flettede sektioner, som den udgravede, har været hægtet op. Placeret vinkelret på fiskestrømmen har de ledt fiskene hen mod en eller anden fangstanordning, f.eks. en ruse. Det udgravede fangstanlæg giver også forklaringen på forekomsterne af et utal af hasselkæppe, der dukkede op overalt ved vore undersøgelser i fjordsystemet. Nationalmuseets VIII afd. har ydet geologisk assistance og i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen bliver der til stadighed indsamlet træstubbe og egestammer fra anlægsarbejdet til lands og til vands. Disse kan dateres ved C14 og dendrokronologi og kan give en nøjere datering af Storebælts dannelse

KAM 3/89 m.fl.

Anette Willemoes

Hanne Marie Myrhøj

Bjarne Henning Nielsen

Lisbeth Pedersen

Andre anlæg/diverse - Ældre stenalder

Vrag - Ældre stenalder

Vrag - Stenalder

Vrag - Stenalder

91. Korsør Slot

04.03.08 Korsør

Murfundamenter

Vejanlæg

Midd./renæssance

Ved Korsør fæstningsterræn nåede museet at opmåle murfundamenterne fra slottets 2 fløje, der blev nedrevet kort efter 1800. Der blev herved lejlighed til at kontrollere grundplaner fra midten af 1700-tallet, som viste sig stort set nøjagtige i de enkelte bygningers plan, hvorimod den samlede grundplan viste, at fløjene konvergerede mod syd med ca. 1,5 m i forhold til 1700-talsplanens parallelle, retvinklede forløb. Vestfløjen har været ca. 21,25 x 9,12 m i udvendigt mål, mens østfløjens dimensioner er mere usikre, da kun østmuren kunne erkendes. Mellem fløjene var en brolagt gård, hvori 2 lag brolægning kunne erkendes. Fløjenes ydermure var ca. 1,20 m tykke kasse-mure af munkesten på kampestensfundamenter, mens vestfløjens indermur var af tegl helt igennem. Korsør Slot er antagelig udbygget i flere omgange i løbet af 14- og 1500-årene med basis i fæstningstårnet, der første gang nævnes i 1329.

AMK 239/89

Henning Nielsen

Bebyggelse - Middelalder

Bebyggelse - Nyere tid

92. Sprogø

04.03.08 Korsør

Boplads

Andet anlægsarbejde

Neo./udateret/midd.

sb. 49. I 1988 og 1989 (AUD 1988, 76d) blev der iværksat omfattende prøvegravninger/undersøgelser for at klarlægge bebyggelseshistorien på Sprogø. Ældst er en tidlig neolitisk boplads på den såkaldte Fasanhøj. Flint, keramik, knogler og trækul lå aflejret i et tyndt udstrakt sandlag. Der foreligger mulighed for at få indblik i karakteren af bosættelsen ud fra fundfordelinger og bevarede strukturer ud over, at der er skaffet et typologisk-kronologisk materiale. I MN I/II er bebyggelsen flyttet til Vestbjergtet helt ude på den vestlige spids af Sprogø. Her har der også været bebyggelse i senneolitisk tid, og der er svage spor efter et ophold i germansk jernalder. Redskabsinventaret giver tydeligt indtryk af, at stedet periodevist har været besøgt gennem adskillige århundreder for at udnytte stedets jagtmuligheder, og der har været omfattende forarbejdning af redskaber på stedet. Størstedelen af knoglematerialet stammer fra tamkvæg, lidt svin og en mindre del får/ged. Fugle er det eneste jagtvildt, der er repræsenteret. Fremtidig analyse af pollenserier fra et lokalt vandhul, Stærmosen, vil give oplysninger om omfanget af agerbrug i neolitisk tid og kan fortælle om Sprogøs nyere agrarhistorie som "kgl. privilegeret ø". Derudover har der været foretaget en lang række mindre undersøgelser af udaterede gruber, samt af et par brønde og et stolpebygget hus fra middelalderen. Vi måtte desværre aflive en mundtlig tradition hos "sprogølojer" om, at Stærmosen har fungeret som naturhavn i vikingetid og tidlig middelalder.

KAM 7/89 m.fl.

Poul Mikkelsen

Bjarne Henning Nielsen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Bebyggelse - Germansk jernalder

Bebyggelse - Middelalder

Bebyggelse - Udateret

93. Byskovvej II

04.03.12 Sankt Mikkel's Ls

Boplads, grøfter

Andet anlægsarbejde

J./1500-tallet

sb. 38. Ved planering til nybyggeri bortgravedes stolpehuller, gruber og kogegruber ved tørvefyldt lavning, inden fundet blev anmeldt (Byskovvej I). Ved efterfølgende undersøgelser af et tilstødende truet område længere mod øst (Byskovvej II) fandtes på et bakke- og daldrag flere store lertagningsgruber med sen førromersk keramik samt kogegruber og spredte stolpehuller samt østenden af et vest-øst orienteret langhus på bakkens vestskråning. 2 parallelle grøfter markerede skellet mellem Sct. Mikkel's og Ottestrup sogne. I den ene fandtes et stemplet vingetegl (SP-nøgle) fra Lübeck

AMK 230/89

Per Ole Rindel
Henning Nielsen

Bebyggelse - Jernalder

Andre anlæg/diverse - Middelalder

94. Fruegade

04.03.14 Slagelse

Kulturlag, vej, kirkegård

Andet anlægsarbejde

Middelalder

Ved nordenden af Fruegade opmålt et profil gennem kulturlagene over vejen og gennem den tilstødende Frue kirkegård. Stratigrafien i vestsiden svarer nøje til den i Skovsøgade, startende med en fast stenpikning på undergrund. Fra Østre skoles fløj mod Fruegade og 3 m længere mod vest fandtes grave fra kirkegården. Skellet mellem kirkegården og gaderne har ligget mellem 3 og 5 m vest for skolebygningen, men var desværre fjernet ved anlæggelsen af en hovedkloak. Ca. 1,5 m under kørebanen fandtes tillige 2 grave tæt over urørt undergrund med hovedet i en "niche" i form af 2 oprettede kampesten.

AMK 268/89

Henning Nielsen

Kirke/Kirkegård - Middelalder

Kulturlag - Middelalder

Vej/bro - Middelalder

95. Kildevej

04.03.13 Sankt Peders Ls

Boplads

Andet anlægsarbejde

Yngre bronzealder

sb. 44. En prøveundersøgelse viste adskillige gruber og spredte stolpehuller, men ingen hustomter. I gruberne fandtes spredte skår og flintafslag.

AMK 217/89

Per Ole Rindel
Henning Nielsen

Bebyggelse - Yngre bronzealder

96. Løvegade 24-26

04.03.14 Slagelse

Kælder

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 13. Ved en prøvegravning fremkom der i søgegrøfterne fundamentet til en kælder. Keramik opsamlet i forbindelse med prøvegravningen viste, at kælderen var middelalderlig. En egentlig undersøgelse af kælderen blev foretaget med det formål at stedfæste kælderenes funktion og funktionsperiode. Fundamenterne blev fremdraget mod nord, øst og vest, mens den sydlige del ligger under nuværende fortov. Den fundne genstandsmængde, fortrinsvis keramik, taler for et opførelsestidspunkt i slutningen af 1200-årene og en nedbrydning omkring 1500. Under gulvlagene lå et lag ral, der har fungeret som dræn. Det lykkedes ikke at fremdrage genstande, der indikerer kælderenes funktion. Kælderenes mål var 3 x 5 m

NM II 197/89

Jette R. Orduna

Bebyggelse - Middelalder

97. Løvegade

04.03.14 Slagelse

Kulturlag, vej

Andet anlægsarbejde

Middelalder

Opmåling af en 88 m lang profil langs nordsiden af Løvegade. Grøften, som var ca. 1,30 m dyb, ramte intetsteds urørt undergrund. Heller ikke sondager indtil 1,90 m under asfalten ramte undergrund. De øverste 60-80 cm i lagserien bestod af vejfyld i form af pålagt sand. Derunder fandtes kompakte, gytjeagtige affaldslag med et stort indhold af ben, træ og læderaffald, fortrinsvis fra skofabrikation. Derimod fandtes kun ganske lidt keramik. Datering af de undersøgte affaldslag: ca. 1200-1400. Lagene var stort set gennemgående i hele tracéets længde og havde samme fald mod vest som det nuværende gadeforløb på 2,8 m.

AMK 242/89

Ulla Johansen

Henning Nielsen

Kulturlag - Middelalder

Vej/bro - Middelalder

98. Skovsøgade

04.03.14 Slagelse

Kulturlag, vej

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 8. Opmåling af 130 m profil gennem Skovsøgade. Det nuværende terræn falder på strækningen knap 1 m mod øst. Stratigrafien bestod på de øverste 60-70 cm af flere lag påført sand, der under vekslende sand- og affaldslag, afsluttende nedefter med et ca. 25 cm tykt, kompakt gytjeagtigt affaldslag ovenpå en gadebelægning af fast sammenstampede piksten. Belægningen blev kun gennembrudt et sted og syntes her at hvile på undergrund. Vejen og det nedre gytjelag må iflg. keramikken dateres til 1200-1300 årene. Øjensynligt har man i tiden mellem denne ældste stenbrolagte vej og 1800-tallets chaussésten lige under asfalten ikke følt behov for en fast vejbelægning. Ved stikledningen mod syd til Østre Skole fandtes langs kanten af det sydlige fortov grænsen til den i 1833 nedlagte Frue kirkegård.

AMK 255/89

Ulla Johansen

Henning Nielsen

Kulturlag - Middelalder

Vej/bro - Middelalder

99. Forlev Mærsk

04.03.20 Vemmelev

Fiskegårde

Andet anlægsarbejde

Stenalder

Fund i ca. 1 m dybde af lange, parallelle stager på et par cm tykkelse. Ved museets undersøgelse var der levnet 4 stumper på 40-80 cm længde samt en tilspidset armtyk pæl. Stagerne lå i en marin, kystnær aflejring på fladt vand antagelig fra atlantisk tid. Andetsteds i samme lag fandtes spredte flintafslag. Fundstedet ligger i den inderste del af det i 1890 udtørrede Tjæreby Nor

AMK 253/89

Henning Nielsen

Susanne B. Petersen

Erik Maagaard

Andre anlæg/diverse - Stenalder

Andre anlæg/diverse - Stenalder

100. Algade II

04.04.13 Skælskør

Kloster

Andet anlægsarbejde

Midd./renæssance

sb. 4. Ved renovering af en købmandsgård fra forrige århundrede fik museet mulighed for at følge kloakeringsarbejdet. Herved stødte man på et svært kampestensfundament til en muret bygning, som ifølge et fundet kakkelfragment må dateres til 2. halvdel af 1500-tallet. Dette fundament hvilede imidlertid delvis på en munkestensmur, hvoraf et 2 m langt og 1 m højt parti kunne registreres. Stenene var lagt i munkeskifte, som var fuget og kalket på vestsiden. Sammen med tilsvarende ældre fund på nabogrundene nord for Algade og spredte fund af menneskeknogler må murværket tolkes som rester af det ene af Skælskørs 2 klostre, og da snarest dominikanerklosteret, idet traditionen placerer karmeliterklosteret på Maria Kirkegård længere mod sydøst. En nærmere undersøgelse var ikke mulig.

AMK 229/89

Martin Poulsen

Henning Nielsen

Kloster - Middelalder

Kloster - Nyere tid

Præstø Amt

101. Højgård

05.01.06 Hårlev

Bebyggelse

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 48. I søgegrøfter er der fundet talrige spor af en større middelalderlig bebyggelse øst for Hårlev Kirke. Bebyggelsessporene viser ændringer i Hårlevs middelalderlige grundplan.

KØM 1601

Svend Åge Tornbjerg

Bebyggelse - Middelalder

102. Risby Å

05.02.03 Bårse

Grube/boplads

Råstof

Neolitikum

I en serie prøvegrøfter fremkom få spredte anlægsspor, deriblandt en grube, der indeholdt keramik fra sen tragtægerkultur.

SMV 7066

Jørgen Seit Jespersen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Grube - Yngre stenalder

103. Balle

05.02.06 Kalvehave

Høj/boplads

Diverse

Br./neo.

sb. 80. Højen blev prøvegravet for at klarlægge bevaringstilstanden. Første gang højen blev prøveundersøgt var i 1981. Dengang var højens randstenskæde bevaret. Prøvegravningen i 1989 viste, at højen havde 3 byggefaser, hvor fase 1 og 2 var i god stand, ca. 1 m højfyld intakt. Derimod var randstenskæden fjernet og 3. højfase kraftigt nedbrudt. Ved prøvegravningen blev 10-15% af højen undersøgt. Prøvegravningen afslørede en allerede i oldtiden plyndret grav. Under højen fandtes bopladsspor, stolpehuller og gruber, som kan dateres til senneolitikum

SMV 47/81

Jørgen Seit Jespersen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Grube - Yngre stenalder

Gravhøj - Bronzealder

104. Mern Hestehave

05.02.07 Mern

Høje

Plantning

Oldtid

sb. 10, 11. Da højene i Mern sogn uretmæssigt var blevet sløjfet som følge af beplantning, foretog museet en efterundersøgelse af lokaliteterne. Det kunne konstateres, at intet var tilbage af højene

SMV 7197

Jørgen Seit Jespersen

Gravhøj - Oldtid

Gravplads/grav - Oldtid

105. Bækkegårde

05.02.10 Skibinge

Høj/boplads

Dyrkning

Br./neo.

sb. 69. Prøvegravningen af højen viste, at den var totalt udpløjet. Under højen fandtes bopladsspor, stolpehuller og kogestensgruber. Fundene i anlægssporene daterer disse til senneolitikum.

SMV 15/81

Jørgen Seit Jespersen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Gravhøj - Bronzealder

Gravplads/grav - Bronzealder

106. Eksercerpladsen

05.02.13 Vordingborg

Gravplads

Andet anlægsarbejde

Romersk jernalder

sb. 148. Undersøgelse af en mindre gravplads fra ældre romersk jernalder, fordelt på 2 gravklynger, indeholdende henholdsvis 8 og 3 individer. Gravene indeholdt velbevarede skeletter, men var generelt beskedent udstyrede. Enkelte indeholdt svajede jernknive og madofre. En grav indeholdt to ensdannede fibler med sølv/tinbelægning. Desuden fremkom et stykke bronzeblik, muligvis en miniaturekniv. I forbindelse med gravene fandtes store natursten, der kan have fungeret som markeringssten.

SMV 7122

Rolf Kjær-Hansen

Gravplads/grav - Romersk jernalder

107. Knudsby

05.02.14 Vordingborg Ls

Jættestue

Restaurering

Yngre stenalder

I forbindelse med en omfattende restaurering af den fredede og tidligere udgravede jættestue fremkom en række nye oplysninger om anlæggets konstruktion. Det delvis åbne kammer var i stærkt forfald på grund af erosion og trærødder; ved restaureringen blev kammer og gang tildækket. Ved dette arbejde kunne det iagttages, at højen er bygget på stenaldermuldlaget, hvorunder der er ardspor og forskellige nedgravninger. Bærestenene i kammer og gang er gravet ned i dette muldlag og på ydersiden støttet med en beskeden lerpakning. Selve jordhøjen er inderst ved kammeret bygget af trinvist opstabilede sandtørv, som igen er dækket af tæt stenpakning og sandjord. Op til kammerets dæksten findes på kammerets ene side rester af flisetaglægning i to lag, adskilt af et lerlag. Der blev ikke iagttaget spor af randsten. DGU udtog prøver til pollenanalyse både i denne høj og i den nærliggende dysse, sb. 76.

SNS

Torben Dehn

Svend I. Hansen

Megalitanlæg - Yngre stenalder

108. Tureby kirke

05.03.09 Tureby

Kirke

Diverse

Middelalder

Ved en udgravning til to støttepiller under orgelpulpituret blev der fundet rester af en cirkulær forhøjning af krumhuggede kridtstenskvadre - formentlig fra et podium til døbefonten - midt for vestmuren i kirkens senmiddelalderlige vestforlængelse.

NM II 92/89

Birgit Als Hansen

Kirke/Kirkegård - Middelalder

109. Bakkegården

05.06.13 Varpelev

Gruber

Naturgas

Jernalder

Et større antal gruber beliggende i nærheden af et stort bopladsområde med bebyggelse fra ældre og yngre jernalder

KØM 1609

Svend Åge Tornbjerg

Grube - Jernalder

110. Bækkemosevej

05.06.13 Varpelev

Boplads

Naturgas

Oldtid

Stolpehuller og gruber med lidt flintafslag mv., måske fra yngre stenalder

KØM 1606

Svend Åge Tornbjerg

Bebyggelse - Oldtid

111. Bøgelund

05.06.13 Varpelev

Bebyggelse

Andet anlægsarbejde

Vikingetid

sb. 15. Fortsatte udgravninger af vikingetidsbebyggelsen (AUD 1988, 86), hvor der i 1989 udgravedes fem langhuse, stolpehegn og brønde. To af brøndene havde velbevarede trækonstruktioner og vil derfor først blive totaludgravet i 1990. Langhusene var omkring 30 m lange og identiske med de øvrige huse på den 125.000 m² store bebyggelse, hvoraf ca. 25.000 M² nu er undersøgt. Bebyggelsen ophører på stedet i 1000-tallet.

KØM 1200

Svend Åge Tornbjerg

Bebyggelse - Vikingetid

112. Ranestedet

05.06.13 Varpelev

Gård

Andet anlægsarbejde

Middelalder

Prøvegravning afslørede talrige stolpehuller, gruber mv. Desuden lokaliseredes en middelalderlig stenkælder, udgravet i 1928 af NM. Ved kælderen fandtes spor efter en større middelalderlig bygning, formodentlig til en adelsgård tilhørende Ranestlægten.

KØM 1603

Svend Åge Tornbjerg

Bebyggelse - Middelalder

113. Dragshøj

05.07.03 Fensmark

Affaldsgruber, stolpehuller

Andet anlægsarbejde

Rom./ germ.

sb. 15. Ved et antal søgegrøfter fandtes flere affaldsgruber og enkelte stolpehuller, som må tolkes som rester af en bebyggelse på marken vest for Kalkerup. Det sparsomme fundmateriale daterer bebyggelsen til yngre romersk jernalder og ældre germansk jernalder. Undersøgelsen havde til formål at spore tomten efter et i 1820 sløjfet megalitanlæg Dragshøj, som endnu ikke er fundet.

NÆM 89:324

Anne Hedeager Madsen

Bebyggelse - Romersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

Bebyggelse - Germansk jernalder

Grube - Germansk jernalder

114. Dragshøjgård

05.07.03 Fensmark

Gård, bageovn, kulturlag

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 14. Prøveundersøgelse i forbindelse med nedrivning af gammelt stuehus i bindingsværk med gennemstukne bjælker. Under stuehusets tidligere østende fandt vi højmiddelalderlige kulturlag med en lerklinet bageovn, derunder kulturlag med Østersøkeramik og stykker af lerklining. Undersøgelsen viser med stor sandsynlighed, at Kalkerup kan føres tilbage til tidlig middelalder som bebyggelse.

NÆM 89:289

Palle Birk Hansen

Bebyggelse - Middelalder

Kulturlag - Middelalder

115. Sct. Peder

05.07.07 Næstved

Kirkegård

Plantning

Midd./nyere tid

sb. 45. Undersøgelse forud for træplantning i det sydvestlige hjørne af kirkegården. Feltet lå indenfor kirkegårdens middelalderlige vestgrænse, men de fem undersøgte grave i feltet kan alle være anlagt efter middelalderen. Kirkegårdsjorden i feltet indeholdt såvel middelalderlige som nyere skår.

NÆM 89:170

Palle Birk Hansen

Kirke/Kirkegård - Middelalder

Kirke/Kirkegård - Nyere tid

Bornholms Amt

116. Fonghøj

06.02.05 Åker

Høj

Diverse

Y.st./æ.br.

sb. 40. Eftergravning af høj undersøgt i 1986 (AUD 1986,118). Balkene fra udgravningen i 1986 blev fjernet, hvorved der fremkom flere forstyrrede jordfæstegrave, herunder centralgraven uden indhold. I fylde dårligt brændt, tykt og groft magret keramik, som ikke kan dateres nærmere.

NMI 6390/86

Carsten U. Larsen

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

117. Grødbygård

06.02.05 Åker

Boplads, huse, grave

Dyrkning

Y.st./j.

sb. 205. I fortsættelse af tidligere undersøgelser (AUD 1986, 119, AUD 1988, 92) blev neolitiske bopladsspor undersøgt i fem adskilte felter på tilsammen 1.720 M2, bl.a. et område med kulturlag og anlægsspor fra TN. En ca. 4 x 10 m stor koncentration af brændt lerklining tolkes som rester af et hus. Nær den i 1988 fundne massegrav fandtes yderligere tre grave, som dog heller ikke var daterbare. Stolpehuller fra MN AV/BI-bosættelsen blev undersøgt flere steder, hvoraf nogle kunne knyttes til allerede lokaliserede hustomter. På samme areal fremkom flere spor fra jernalder: en cirkulær stolpekreds, en lerovn med forkullet korn og rester af flere hustomter

BMR 948, NM I 6404/86

Finn Ole Nielsen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Bebyggelse - Jernalder

Gravplads/grav - Udateret

118. Grødbygård

06.02.05 Åker

Gravplads

Dyrkning

Vik./t.midd.

sb. 205. Fortsat udgravning af en større gravplads med jordfæstegrave fra sen vikingetid (AUD 1988, 94). I 1989 undersøgtes 25 Ø-V orienterede grave af de i alt 48, der registreredes i fladen. Gravene ligger tæt i rækker. Kun en del af gravene indeholdt gravgods, der var domineret af slavisk keramik, smykker og enkelte mønter. Undersøgelsen fortsætter i 1990

BMR 1399

Margrethe Watt

Hanne Wagnkilde

Gravplads/grav - Vikingetid

Gravplads/grav - Middelalder

119. Limensgård

06.02.05 Åker

Boplads, huse, grav

Dyrkning

Yngre stenalder

sb. 198. I fortsættelse af tidligere undersøgelser blev der i august-september 1989 udgravet 2.260 m² i yderzonerne af bopladsen, hvor der tidligere er påvist hustomter fra mellem- og senneolitikum, ældre jernalder samt grave fra forskellige perioder (AUD 1984, s. 55-56, 116, AUD 1988, s. 21-24). Hidtil har den tidligneolitiske bosættelse kun givet sig til kende ved løsfund og enkelte stolpehuller, men dette år fandtes de første hustomter fra TN, beliggende i den nordlige kant af bopladsområdet i forbindelse med et kulturlag med keramik fra TN B. Hus FH, der var orienteret NNØ-SSV, bestod af otte midterstolper flankeret af to parallelle rækker vægstolper, der var forbundet mod NNØ af de svage spor af en rundet gavl. Hustomten var 18,5 m lang og 5,5 m bred. Mod SSV fandtes ingen spor af gavl eller vægstolper. Hus FJ bestod alene af en række på fem stolper sat i samme indbyrdes afstand som midterstolperne i hus FH. I stolpehullerne fandtes lidt forkullet korn og skår af TN keramik. Til de i forvejen udgravede tomter af langhuse fra mellemneolitikum (sen MN A/tidlig MN B) kunne der føjes to nye, og dele af tre andre blev færdigundersøgt. Dele af fem af de i forvejen kendte 16 langhuse fra senneolitikum, blev færdigudgravet. Desuden undersøgte resterne af et mindre hus, 9 x 5 m stort, med en forsænkning som i nogle af langhusene, men uden indvendige stolper. Desuden fremkom der to udaterede hustomter med hver fem midterstolper og rester af fire hustomter af ældre jernalders type. Forskellige steder på området fandtes grave af forskellig alder: en (muligvis to) jordfæstegrave fra TN, to jordfæstegrave fra SN/ældre bronzealder, en urnebrandgrav fra yngre bronzealder og syv jordfæstegrave og en brandgrav fra romersk jernalder. I en jordfæstegrav fra yngre romersk jernalder fandtes skelettet af en kvinde med bl.a. sølvhalsring, fibulaer og glasperler, hvoraf nogle med guldfolie

NMI 5166/83

Finn Ole Nielsen

Poul Otto Nielsen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

120. Lillegærde

06.04.05 Østerlarsker

Skattefund

Dyrkning

Vikingetid

sb. 197. Ved rekognoscering med anvendelse af metaldetektor på en boplads/gårdtomt fra sen vikingetid/tidlig middelalder er fremkommet en sølvskat bestående af danske, engelske, tyske og arabiske mønter, i alt 72, samt en snes stykker af overhuggede sølvbarrer. Ved en mindre undersøgelse kunne det konstateres, at skatten havde været nedgravet i en hustomt

BMR 1513

Margrethe Watt

Bebyggelse - Vikingetid

Depotfund/skattefund/offertfund - Vikingetid

Maribo Amt

121. Sundtoftegård

07.02.07 Nykøbing F

Boplads

Andet anlægsarbejde

Neo./br.

sb. 243. Område, hvor der tidligere er registreret flere neolitiske bopladser. Ved undersøgelsen fandtes et antal gruber med forarbejdet flint og keramik fra neolitikum og bronzealder. Gruberne forekom overvejende på de højereliggende dele af undersøgelsesområdet, medens de lavereliggende dele var uden anlægsspor. Dog fandtes der her, ligesom andre steder på undersøgelsesområdet, en del neolitiske flintredskaber og afslag. Denne spredte forekomst af flint skyldes omfattende planeringsarbejder i forbindelse med en planteskoles anlæggelse i sin tid, og både fund og anlæggenes forekomst tyder derfor på tilstedeværelsen af en eller flere neolitiske bopladser

FMN 224/1988

Kirsten Jørgensen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Bebyggelse - Bronzealder

122. Gammelby

07.02.14 Åstrup

Boplads

Dyrkning

Middelalder

sb. 272. I foråret 1988 blev en mindre undersøgelse foretaget på et bopladsområde ved Moseby på Nordøstfalster. Området er beliggende på en skråning ned til en nu udtørrer sø, hvor der tidligere er udgravet resterne af en mindre hustomt og flere, fundrige gruber fra tidlig middelalder. Undersøgelsen var foranlediget af en første dybdepløjning på marken, der havde ført store mængder keramik og andre fund op til markoverfladen. Ved udgravningen fremkom spredte stolpehuller og flere gruber, hvoraf mange desværre var meget forstyrret af dybdepløjningen. Dog viste fundmaterialet, bestående af tidlig Østersøkeramik, enkelte jerngenstande og dyrekogler, sig at svare til fundmaterialet fra den ældre undersøgelse. Der er således grund til at formode, at der er tale om et større bopladsområde med flere koncentrationer af mere eller mindre velbevarede anlægsspor

FMN 006/1988

Kirsten Jørgensen

Bebyggelse - Middelalder

123. Langø

07.05.07 Kappel

Jættestuetomt

Diverse

Yngre stenalder

sb. 7. Udgravning af sløjfet jættestue med omrodet gulvlag, men uden spor af bæresten og randsten. Fund af tyndbladet økse, mejsel, tværpile, flækker, brændt flint, kogler, ravperler og keramik med MN II-IV ornamentik samt et øskenskår til en kugleamfora. Desuden skår fra sekundære bronzealderurner. Jættestuen er formentlig identisk med sb. 7, som synes galt indtegnet på sb.-kort. Anlægget beskrevet 1877: "Et complet ryddet Mindesmærke, som skal have været det største steenbyggede Gravsted i Egnen". Hvor sb. 7 er indtegnet, er terrænet atypisk for et megalitanlægs beliggenhed; og i marken ses ingen spor.

LFS 800-1989-4

Kirsten Christensen

Karen Løkkegaard Poulsen

Megalitanlæg - Yngre stenalder

124. Trannessegård

07.05.07 Kappel

Kulturlag

Andet anlægsarbejde

Yngre stenalder

Udgravning af naturlig lavning opfyldt med affald fra nærliggende boplads. Ingen anlægsspor. Fund af keramik med TN C - MN I ornamentik, skraber, bor, flækker, tværpil, økse og dyrekogler. Som følge af landsenkning ligger fundstedet i dag lige inden for diget. Boplads fra dette tidsrum er endnu sjældne på Lolland-Falster.

LFS 800-1989-38

Kirsten Christensen

Karen Løkkegaard Poulsen

Kulturlag - Yngre stenalder

Odense Amt

125. Sellehjerg Mose

08.01.02 Birkende

Kulturlag

Råstof

Rom/germ.

sb. 14. Mindre sondage i moseprofil hvori tidligere er fundet skår, dyrekno­gler, fibler samt sesterts (Hadrian) (AUD 1988, 111). Fundmaterialet omfatter udover en mængde lerkarskår fra romersk jernalder, en større mængde dyrekno­gler samt forarbejdede bengenstande som prene, nåle og syleskaft(?). Det bagvedliggende bopladsområde er totalt bortgravet ved råstofindvinding

FSM 6698

Rudi Greve

Jørgen A. Jacobsen

Kulturlag - Romersk jernalder

Kulturlag - Germansk jernalder

126. Rynkeby

08.01.11 Rynkeby

Boplads

Andet anlægsarbejde

Vik./midd.

sb. 5. På en skråning nedenfor et område, hvor der er opsamlet Østersøkeramik, blev der udlagt søgegrøfter. I disse blev iagttaget få og spredte anlægsspor, hvorfor en egentlig udgravning blev opgivet.

FSM 3468

Henrik Mikkelsen

Bebyggelse - Vikingetid

Bebyggelse - Middelalder

127. Grindemose

08.02.02 Barløse

Menneskeskelet

Andet anlægsarbejde

Udateret

sb. 14. Fund af knogler fra menneske og hest i mindre vådområde med tørvedannelse

FSM 6937

Rudi Greve

Gravplads/grav - Udateret

128. Skråhøj

08.02.09 Hårby

Høj

Dyrkning

Ældre bronzealder

sb. 8. Delvis undersøgt gravhøj. Sekundærgrav med cirkelgrøft samt to randstens­kæder p.t. påvist. Undersøgelsen fortsættes i 1990

FSM 1949

Rudi Greve

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

129. Strandby Skovgrave I

08.02.09 Hårby

Dysse, brandplet, boplads

Dyrkning

Y.st./y.br./vik.

sb. 55, 57. Færdigudgravning af dyssekompleks bestående af to parallelle langdysser flankeret af to enkeltstående dyssekamre (AUD 1988, 116). I 1989 udgravedes anlæggene i den østligste af langdysserne, idet de andre anlæg var udgravet i 1987 og 1988. Denne langdysse har været 40 x 10 m stor, orienteret NV-SØ og har været indrammet af ca. 110 randsten, hvorimellem der har været tørmur. Foran randstenene sås, især i den nordvestlige del, sporene efter en flad stenlægning - et fortov - lagt i groft tilhuggede flintknuder. I højen har været to kamre: i nord en mindre stenkiste og midt i højen et nærmest pæreformet kammer med gang. Ved anlæggelsen af langdysserne har man i dens nordlige ende inddraget et mindre dysseanlæg. Dyssen bestod af et kammer omgivet af en krans af sten, der var ca. 1/2 m stor. Kammeret, der var meget ødelagt, har haft et gulvmål på ca. 2 x 1,2 m. Det var orienteret NNØ-SSV og har haft to sæt bæresten i langsiderne og en bæresten for hver gavl. Kammeret har mellem bærestenene haft stenstabler, der foruden flade stenfliser et sted bestod af tre hele kværnsten og et andet sted af en ituhugget slibesten. Gulvet bestod af lag af finthugget, ildskørnet flint, der har udnivelleret en ujævn overflade. På gulvet fandtes 46 oldsager, især skår til et tragtbæger af tidlig type, knogler, en flintkniv og en senneolitisk flintpil. Dyssens randstensområde bestod af store sten i et område på ca. 7 x 7 m, der dog i nord var ødelagt ved anlæggelsen af den omgivende langdysse. Spredt i stenlægningen var skår fra tidlige tragtbægre, dateret til Fuchsbergfasen. Tværsnit gennem langhøjen viste, at disse sten var lagt oven på gammel markoverflade. Ca. midt i langhøjen, og samtidig med dens opførelse er anlagt et stort pæreformet dyssekammer. I en tværprofil sås, at kammeret var gravet ca. 0,5 m ned under gammel markoverflade, idet tværprofilerne tydeligt viste en ring af jord kastet op ved gravningen af hullet. Denne opkastede jord dækkede over den gamle markoverflade. Dyssekammerets gulv har været ca. 3 x 2 m stort med retning NNØ-SSV. Kammeret har haft otte bæresten, hvoraf nogle var ret tynde, lodretstående stenfliser. Mellem bærestenene var meget velbevaret tørmur. I SSV var en gang sat af to sæt bæresten. Mellem gang og kammer var en høj tærskelsten, således at man fra gangen har skullet stige ca. 30 cm ned i kammeret. Omkring kammeret, dog ikke ved gangen, var en 0,7 til 1 m bred grøft, der var 0,3 m dyb. Denne grøft var kompakt fyldt med groft tilhugget flint af op til 10 cm tykkelse og har tjent som et drænlag. Kammergulvet, der næsten var intakt, var omhyggeligt lagt med brede sandstensfliser i kammerets indre del og mere afrundede marksten i den ydre del. Selve gangen var ved tre flade sten inddelt i en indre og en ydre del. Inderst var gangbelægningen en grovere, ildskørnet, hvid flint, den ydre del var en finere ildskørnet flint. I flinten fandtes en del forkullet træ. Den øvre del af kammerets fyld var omrodet pga. bortsprængning af bærestenene, men de nederste ca. 20 cm var urørte. Heri fandtes 241 oldsager, som efter et foreløbigt skøn skal dateres til MN IV. Foran gangens åbning mod SV var en ca. 10 x 2 m stor, kraftig stenlægning, som dækkede over et righoldigt offerskårlag med i alt 3.079 fund. Fundene dateres til MN I. Strandbykomplekset består altså af fem kamre i fire dysseanlæg. Der er en tidsmæssig forskel mellem anlæggelsen af dysserne, idet nogle er opført i Fuchsbergfasen og andre først hen i MN I. I komplekset er i alt registreret 8.454 fund. Mellem dysserne og på vestsiden af dem fandtes tre grave, hvoraf de to var bygget af tørmursfliser. Gravene formodes at være fra den yngre bronzealder. To af gravene indeholdt brændte knogler, men den tredje indeholdt kun ildskørnet flint. På et 100 x 200 m stort areal mellem dysserne og et vådområde ned til Helnæs Bugt er lokaliseret en boplads fra vikingetid. Ved udgravningerne er undersøgt to grubehuse, en serie gruber og stolpehuller. Fra vikingetiden er i alt gjort 340 fund. Grubehuset undersøgt i 1989 var 4 x 4 m stort, det var gravet 0,75 m ned i råjorden. I NV og SØ var to sæt stolpehuller, som var gravet yderligere 0,80 m ned. Huset havde fladt gulv omkring hvilket der i kanten var en ca. 16 cm høj jordbænk. I huset fandtes 270 oldsager, bl.a. syv vævevægte, to tenvægte, skår fra mindst en halv snes lerkar m.m. Materialet formodes at være fra 800-tallet.

FHM 3222, FSM 6081

Niels H. Andersen

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Megalitanlæg - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Vikingetid

130. Lumby I

08.03.03 Lumby

Boplads

Naturgas

Førromersk jernalder

sb. 37. Der blev undersøgt 60 anlæg, heraf to kogestensgruber, 24 affaldsgruber samt 34 stolpehuller. Det var muligt at udskille to treskibede langhuse på hhv. 14 og 11 m. Bopladsens placering er usædvanlig, da den er placeret på en nordvendt skråning ned mod gammelt kystområde. Se også lb.nr. 131

FSM 7132

Konrad Lambertsen

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

131. Lumby II

08.03.03 Lumby

Urnegrave

Naturgas

Ældre jernalder

Optagning af to urnebunde. Af den ene var der bevaret ca. 9 cm i højden, og af den anden 3 cm. De næsten bortpløjede urner blev fundet ved efterkontrol i den afrømmede arbejdsbane til gasledningen. Ca. 150 m nord for de to urner undersøgte boplads lb.nr. 130 fra førromersk jernalder

FSM 7238

Konrad Lambertsen

Gravplads/grav - Ældre jernalder

132. Bellinge kirke

08.04.01 Bellinge

Kirke

Diverse

Middelalder

Ved en undersøgelse i korgulvet fremkom døbefontens nedgravede fod, der blev genforenet med kummen ved en nyopstilling.

NM II 254/89

Morten Aamann Sørensen

Kirke/Kirkegård - Middelalder

133. Lindegård

08.04.06 Næsbyhoved-Broby

Stolpehuller

Naturgas

St./j.

sb. 13. Der blev ved undersøgelsen påvist ti stolpehuller. Ved forudgående rekognoscering blev der fundet flintafslag. Ved undersøgelsen fandtes en skraber samt et enkelt stykke keramik af jernalderkarakter

FSM 7131

Konrad Lambertsen

Bebyggelse - Stenalder

Bebyggelse - Stenalder

Bebyggelse - Jernalder

134. Blangstedgård

08.04.07 Odense

Mølledæmning

Vejanlæg

Midd.*/ nyere tid

En undersøgelse af Blangstedgårds mølledæmning ved frislusen viste, at dæmningen er gjort vandtæt med en kraftig plankevæg støttet af nedbankede pæle. Plankerne var af udsavet eg op til 80 cm brede og revnerne kalfatrede. Endvidere dækkede et lille bræt revnerne ("1 på 2"). Plankevæggen var sat i en stiv lerpakning.

KMO BLGD 89

Eskil Arentoft

Andre anlæg/diverse - Middelalder

Andre anlæg/diverse - Nyere tid

135. Overgade 28

08.04.07 Odense

Bebyggelse

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 83. Gravningen er foretaget i gården til en bygning, der indeholder middelalderlige rester (antagelig fra omkr. 1400). Arealet synes i 1100-årene ikke at have været særligt intenst bebygget. Fra slutningen af 1200-tallet fandtes mange og store gruber, bl.a. med affald fra et klokkestøberi (udgravet i 1979) på nabogrunden. Fra 1300-årene er der (bindingsværks)husrester, der må være umiddelbare forgængere til eller måske endda samtidige med stenhuset

KMO OG 89

Eskil Arentoft

Bebyggelse - Middelalder

136. Politigården

08.04.07 Odense

Fundament

Andet anlægsarbejde

Nyere tid

sb. 90. Et kampestensfundament kunne følges over 8-9 m. Skårmaterialet stammer fra perioden 16-1800. På arealet var intet, der antydede en middelalderlig bebyggelse.

KMO PS 89

Eskil Arentoft

Bebyggelse - Nyere tid

137. Villestofte Skovgyde II

08.04.08 Pårup

Affaldsgrube

Naturgas

Vik./midd.

sb. 15. Undersøgelse af 35 anlæg, heraf 28 stolpehuller, der ikke indgår i en konstruktion. Desuden syv gruber, hvoraf en indeholdt Østersøkeramik og et smykke, ca. 27 mm i diameter og 0,2 mm tykt; smykket var præget i samme mønster som mønter af short-cross typen, der dateres til 1100-tallet. Se også lb.nr. 138

FSM 7137

Konrad Lambertsen

Grube - Vikingetid

Grube - Middelalder

138. Villestofte Skovgyde V

08.04.08 Pårup

Gruber

Vejanlæg

Yngre jernalder

sb. 15. Undersøgelsen blev foretaget umiddelbart vest for lb.nr. 137 og resulterede i fund af to gruber, hvoraf den ene muligvis er en brønd. Keramik samt ildsprængte sten tyder på en datering til yngre jernalder eller måske vikingetid/tidlig middelalder ud fra dateringen af lb.nr. 137. Der er formodentlig tale om den vestlige del af en bebyggelse.

FSM 6939

Konrad Lambertsen

Grube - Yngre jernalder

139. Bavnedamvej

08.04.09 Sanderum

Grube/boplads

Naturgas

Y.st./æ.j.

sb. 16. Der blev undersøgt 42 gruber/stolpehuller fra ældre jernalder, der ikke dannede konstruktioner. Flere af gruberne var affaldsgruber på op til 3 m i diameter. Der fandtes ligeledes en enkelt kogestensgrube. En grube indeholdt keramik fra flere MN A I lerkar

FSM 7129

Konrad Lambertsen

Grube - Yngre stenalder

Bebyggelse - Ældre jernalder

Grube - Ældre jernalder

140. Radby

08.04.13 Ubberud

Pottemagerovn/lertagningsgruber

Dyrkning

Nyere tid

sb. 56. Gravningen omfatter en næsten helt bortpløjet ovn af Hellum-typen og store affaldsgruber med den kasserede keramik (AUD 1988, 124). Affaldsgruberne er oprindeligt skabt ved lertagning. Desuden er fundet søgegrøfter, hvor man har ledt efter en ganske bestemt kvalitet ler. Endvidere fandtes store, næsten fundtomme lertagningsgruber. To TL-dateringer på ovnstykker giver så forskellige resultater som 1470 og 1560. Glaserede skår (der ikke er produceret på stedet), tyder snarere på en datering omkr. 1600 eller lidt senere. Den producerede keramik består næsten udelukkende af grå- og sortbrændte skår af typen fynsk sortgods. En lille procentdel af keramikken er rødbrændt (=fejlproduktion?). I samme lerbakke udgravedes i 1988 en middelalderlig teglovn (AUD 1988, 124)

KMO BL 89

Eskil Arentoft

Grube - Nyere tid

141. Agernæs

08.05.04 Krogsbølle

Boplads

Andet anlægsarbejde

Ældre stenalder

sb. 42. Undersøgelsen blev i 1989 afsluttet med et udgravningsfelt som strakte sig fra udsmidslaget over bopladsområdet og op bag dette (AUD 1988, 125). Der fandtes ingen spor af hus/hyttekonstruktioner, ej heller grave. I udsmidslaget var der stadig mange fund, bl.a. en smuk lille bue på kun ca. en meters længde

FSM/NMB 5563

Anders Jæger

Bebyggelse - Ældre stenalder

142. Krogsbølle

08.05.04 Krogsbølle

Vej

Råstof

førromersk jernalder

sb. 6. Krogsbøllevejen på Nordfyn er en gammelkendt lokalitet, der delvist udgravet i 1895, var den først påviste, stenlagte oldtidsvej i Danmark. Særlig interesse har stedet påkaldt sig pga. våbenfundet i mosen øst for vejen. Anlægget er nu stedfæstet ved prøvegravning, og et snit har dokumenteret op mod en halv snes anlægsfaser af tværlagte, afløvede grene afgrænset af lodretstillede forankringspæle. Afgrænset af store kantsten udgøres vejbanen øverst af flere stenlag. Typologisk er der tale om en Tibirkevariant. Grenmaterialet er vedbestemt til eg og hassel. C14 datering angives til 765-400 f.Kr. ($\pm$ 1 stand. afv.). Trods dræning er bevaringsforholdene endnu meget gode. En række tiltag er iværksat med henblik på nye undersøgelser i samarbejde med naturvidenskabelige discipliner

FSM 6716

Jens Sørensen

Vej/bro - Førromersk jernalder

143. Krogsbølle II

08.05.04 Krogsbølle

Boplads

Råstof

Yngre stenalder

sb. 51. Der blev undersøgt et område på ca. 3.500 m², beliggende ca. 2-3 m over gammel kystlinie nord for bopladsen. Der blev registreret 274 anlæg fordelt på 222 stolpehuller, 24 gruber, to skaldynger og 18 fyldskifter. Det var muligt at erkende spor af tre sikre huse med midtstolper: to var forsynet med fire tagbærende stolper, og var hhv. ca. 15 og ca. 11 m lange. Et havde tre tagbærende stolper og var ca. 10 m langt og endelig havde et af husene mindst tre stolper og var mindst 10 m langt. Der blev i forbindelse med disse huse ikke fundet vægstolper. Placeringen af husene viser, at der er tale om mindst to faser. Der blev fundet et stort materiale af flint, keramik, forarbejdede knogler/tak og dyrekogler, især fra de to skaldynger. Den ene af disse var beliggende ned mod kysten, 10-15 m foran husene og den anden tilsvarende bag husene. En foreløbig analyse af knoglematerialet ved Knud Rosenlund, Zoologisk Museum, København, viser tilstedeværelsen af følgende arter efter hyppighed: tamokse, tamsvin, får og/eller ged, hund, kronhjort, skovmår, rødspætte/skrubbe, vildkat og elsdyr. For elsdyrets vedkommende er der tale om en tand med snitmærker på tværs - et smykke. For de forarbejdede knoglers vedkommende er der tale om trykstokke og prene. Der blev endvidere fundet skelettet af et barnefoster på 7 måneder, der ud fra fundomstændighederne må dateres til MNA V. Det blev fundet i en grube uden oldsager. Undersøgelsen viser de første spor af mellemneolitiske huse på Fyn. De er af samme type, dvs. toskibede langhuse som husene, der kendes fra Bornholm og Skåne fra samme periode. Dateringen er ret entydig MNA V ud fra keramikken, dog er der i en grube fundet et tragtbæger dateret til MNA I

FSM 7269

Konrad Lambertsen

Bebyggelse - Yngre stenalder

144. Stavrbjerg

08.07.08 Gelsted

Kulturlag

Råstof

Yngre stenalder

sb. 26. Sonderende undersøgelse af 10-30 cm tykt kulturlag indeholdende lerkarskår og flintaffald. Den registrerede del af kulturlaget blev eksponeret ved grusgravning

FSM 7133

Nils Jensen

Kulturlag - Yngre stenalder

145. Munken

08.07.13 Middelfart

Voldsted/skanse

Andet anlægsarbejde

Nyere tid

sb. 40. Ved undersøgelsen blev påvist strukturer, der tyder på, at selve skansestillingen fra krigen 1864 overlejrer et ældre anlæg, der ud fra de ret fåtallige fund må dateres til renæssancen.

FSM 7125

Jørgen A. Jacobsen

Forsvarsanlæg/voldsted - Nyere tid

146. Højby Syd

08.08.04 Højby

Kogegruber/gruber

Vejanlæg

Yngre bronzealder

sb. 18. Sonderende undersøgelse påviste aktivitet i form af kogestensgruber samt et par ubestemmelige anlæg i området, der er beliggende NV for en tidligere udgravet hustomt fra yngre bronzealder (FSM 4640). En flækkekniv med rygretouche daterer et af anlæggene til yngre bronzealder periode 5/6.

FSM 6935

Jens Sørensen

Grube - Yngre bronzealder

147. Bytoften

08.08.08 Rønninge

Boplads

Andet anlægsarbejde

Y.rom./vik./midd.

sb. 34. Fortsættelse af tidligere undersøgelse på fundstedet for grubehuse fra yngre romertid og et Trelleborghus. Ved søgegrøfter kunne det fastslås, at bopladsområdet omfatter ca. 25.000 m². I et større felt kunne bl.a. afdækkes dele af to huse med spor af tagbærende vægge.

FSM 2263

Henrik Mikkelsen

Bebyggelse - Romersk jernalder

Bebyggelse - Vikingetid

Bebyggelse - Middelalder

148. Helstedgård

08.08.09 Seden

Boplads

Andet anlægsarbejde

førromersk jernalder

sb. 8. Fortsat undersøgelse (AUD 1988, 133). Ved rekognoscering i området blev der påvist et større bopladsområde fra førromersk jernalder. De ved prøvegravningen erkendte treskibede langhuse samt 53 gruber blev undersøgt. De påviste anlæg repræsenterer den vestlige udkant af en boplads. Keramikfundene kan henføres til førromersk jernalder, per. II og III. Pladsen er en del af et system af vandrende landsbyer, se også lb.nr. 149 (AUD 1988,134)

FSM 4564

Konrad Lambertsen

Bebyggelse - Førromersk jernalder

149. Hvenekildeløkken

08.08.09 Seden

Boplads

Vejanlæg

Rom./germ.

sb. 11. Undersøgelsen foregik i et vejtracé. Der blev undersøgt vestenden af et treskibet langhus, mindst 16,5 m langt og med dobbelte vægstolper. Derudover fandtes en grube med esseslagger. Ud fra få stykker keramik tyder dateringen på yngre romertid/ældre germanertid, hvilket også passer med hustypen. Pladsen er en del af et større system af jernalderbebyggelser, se også lb. 148 (AUD 1988, 133, 134)

FSM 7261

Konrad Lambertsen

Bebyggelse - Romersk jernalder

Bebyggelse - Germansk jernalder

150. Seden Nord

08.08.09 Seden

Boplads

Vejanlæg

Udateret

sb. 10. Der udgravedes en del kogegruber, men desværre blev der kun fundet to ukarakteristiske sideskår.

FSM 6936

Henrik Mikkelsen

Bebyggelse - Udateret

151. Sdr. Nærå Møllegård

08.08.10 Sønder Nærå

Høj

Diverse

Oldtid

sb. 41. Igangværende sonderende undersøgelse af en udateret gravhøj med henblik på evt. fredning. Ved udlægning af søgegrøfter, dog ikke i højens centrale del, er der p.t. påvist tørveopbygget højfyld samt dele af en randstenskæde. Højen syntes at have mindst to faser. Under højen ses partielt meget fine ardspor

FSM 6977

Claus Madsen

Gravhøj - Oldtid

Gravplads/grav - Oldtid

Svendborg Amt

152. Brudager Mark

09.01.01 Brudager

Gravplads

Dyrkning

Rom./vik.

sb. 12. En undersøgelse af pladsen (AUD 1988, 138) blev indledt i foråret. Pladsen overraskede imidlertid ved sin størrelse, hvorved undersøgelsen kun fik karakter af en prøvegravning i form af en 75 m lang N-S gående søgegrøft, og en vinkelret på denne 30 m lang grøft mod V. Ved en ca. 10 m fundtom zone syntes pladsen afgrænset mod S og N, medens omfanget mod V og Ø stadig er ukendt. Det undersøgte areal blev på 320 m², med følgende resultat: 23 urnegrave, 11 ligbrændingsgruber og en jordfæstegrav. Fire af gruberne indeholdt våben i form af skjold, spyd og/eller sværd. Pladsen syntes at have været i brug op igennem hele romertiden. Den N-S orienterede jordfæstegrav var presset ned imellem to ligbrændingsgruber og forstyrret delvis disse. Der sås ingen skelet- eller kistespor. Et halvkuglekar i sydlige ende daterer graven til vikingetid

FSM 3825

Claus Madsen

Gravplads/grav - Romersk jernalder

Gravplads/grav - Vikingetid

153. Egsmosegård

09.01.04 Gudme

Boplads/skattefund/voldsted

Diverse

Y.br./y.rom./æ.germ/ j./midd.

sb. 33. Som led i Gudme-Lundeborgprojektet har Nationalmuseets I. afdeling med støtte fra A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond foretaget en mindre undersøgelse på Egsmosegård, fundstedet for en opløjet skat med 3 ringknapper af guld fra ældre germansk jernalder. Der blev fundet stolpehuller, gruber og kulturlag fra bebyggelse i yngre bronzealder og romersk/germansk jernalder samt lokaliseret en voldgrav til et middelalderligt voldsted.

NMI 4799/83

Peter Vang Petersen

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Grube - Yngre bronzealder

Kulturlag - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Romersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

Kulturlag - Romersk jernalder

Bebyggelse - Germansk jernalder

Depotfund/skattefund/offertfund - Germansk

Grube - Germansk jernalder

Kulturlag - Germansk jernalder

Forsvarsanlæg/voldsted - Middelalder

154. Gudme Søndergade

09.01.04 Gudme

Boplads

Dyrkning

Vik./midd.

sb. 119. Pladsen ligger på et smalt plateau ved nordfoden af en markant banke på de gamle tofter mellem Gudme By og Gudme Sø. Mod V falder terrænet markant mod søen, medens faldet mod Ø er mere moderat ned til et mindre vådområde tæt ved byen. Ved en forudgående rekognoscering med detektor blev der gjort en del metalfund, bl.a. bronzespænder, smelteklumper og ornamenterede tenvægte af bly, samt en hel del Østersøkeramik. Herefter blev der gravet 240 m søgegrøfter i form af et N-S orienteret kors op over banken og plateauet, samt V-Ø over plateauet og ud i vådområdet mod Ø. I skæringspunktet, hvor bebyggelsessporene var tættest, blev feltet udvidet i takt med bevillinger og ved støtte fra konsul Paul Korch's Fond. Undersøgelsen er endnu ikke afsluttet, men følgende resultater kan i korthed opregnes: på plateauet fandtes mindst tre velbevarede hustomter, som delvis overlapper hinanden. Husene er V-Ø orienterede, 18-20 m lange med et spænd på lidt over 6 m. Det yngste hus har lige langvægge, med ca. 0,9 m store firkantede dybe stolpehuller og en afstand imellem hullerne på 1,8 m. Huset er uden spor efter tagbærende stolper. De to ældste huse har buede langvægge og afstanden imellem de lidt mindre huller ligger her på hhv. 2,1 og 2,4 m. Keramikken i dette område er udelukkende Østersøkeramik. Lidt nede af østskrånningen fandtes endnu en hustomt, N-S orienteret og ca. 18 x 6 m i grundplan. Væggene er lige, men huset er ikke nær så symmetrisk i sin grundplan. Keramikken i dette område peger på 12-1300-årene. Det samme gælder et formodet sten- og leroprettet gulvlag helt ude i det gamle vådområde yderst i søgegrøften mod Ø. Forholdene omkring en mindst 28 m lang dobbelt stolperække ud til sydlige feltgrænse, samt to brønde eller grubehuse er endnu ikke afklaret. Et gammelt system af højryggede agre med tilhørende tilkørselsvej overlejrer den ældre bebyggelse på plateauet. Men det syntes klart, at de respekterer 12-1300-tals bebyggelsen

FSM 3816

Claus Madsen

Bebyggelse - Vikingetid

Bebyggelse - Middelalder

155. Møllegårdsmarken

09.01.04 Gudme

Gravplads/boplads/vej

Dyrkning

Rom./y.br.

sb. 94. Ved støtte fra A.P. Møllers Fond blev der undersøgt et 1.188 M2 stort felt øst for sidste års undersøgelse (AUD 1988,140). Af anlæg tilhørende gravpladsen fandtes ti urnegrave og 56 ligbrændingsgruber. Af sidstnævnte var 11 forsynet med et retvendt kar, nedsat på den rå grubebund før brændingen. De fleste anlæg lå samlet i tætte, større eller mindre grupper. Af gravgods kan nævnes: keramik, knive, rageknive, kamme, glasperler samt smeltet glas og bronze. To næsten bortpløjede gruber var særligt rige på smeltet glas og fragmenter af bronzekar/spande?. Som en overraskelse fandtes en samtidig oldtidsvej. Vejen udgår fra en større stenlagt plads tæt ned til vådområdet mod NNØ, og forløber herfra lige i SSV-lig retning et godt stykke ind på selve gravpladsen, hvor den på den højereliggende del desværre er bortpløjet. Yngre bronzealder markerede sig på det højestliggende område ved to store keramikholdige gruber og enkelte stolpehuller

FSM 872

Claus Madsen

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

Vej/bro - Oldtid

156. Skelmosen

09.01.04 Gudme

Boplads

Diverse

Yngre romersk jernalder

sb. 157. Som fortsættelse af prøveundersøgelsen fra 1987 (AUD 1987, 127) sonderedes yderligere på pladsen i maj 1989. Baggrunden var, at udgravningen i 1987 havde vist tilstedeværelsen af huse på pladsen ligesom der i tilknytning til pladsen lå et kulturlag indeholdende adskillige oldsager, bl.a. metaller og glas/glasperler. Ved undersøgelsen i 1989 frilagdes større flader, hvis formål først og fremmest var at komplettere indtrykkene fra 1987. Således afdækkedes et område, hvor resterne af et hus undersøgte i 1987. Vurderet ud fra undersøgelserne i 1987 og 1989 må det konkluderes, at bebyggelsen ved Skelmosen ikke har samme intensitet som bebyggelserne i kerneområdet ved Gudme

SOM A 2-87

Per O. Thomsen

Bebyggelse - Romersk jernalder

Kulturlag - Romersk jernalder

157. Stenhøjgård

09.01.04 Gudme

Boplads/skattefund/guldsmedeaaffald

Diverse

Y.br./y.rom./æ.germ.

Som led i Gudme-Lundeborgprojektet er der med støtte fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond foretaget en undersøgelse på Stenhøjgård, hvor der i 1984 fandtes en skat med brudsølv fra ældre germansk jernalder. Foruden yngre bronzealders gruber fandtes kogegruber og hustomter fra yngre romersk og ældre germansk jernalder. Brudsølvskatten viste sig at være opløjet fra sekundært leje i en sløjfet grøft mellem højryggede agre. En ny sølvskat med ca. 425 g smeltet sølv og guld fandtes i hullet til tagstolpe. I en kogegrube lå bl.a. en rosetfibula af sølv, og i øvrigt fandtes flere digler med rester af smeltet guld. Detektorafsøgning af pløjelaget gav bl.a. en patrice til stemping af guldblik på roset- eller hagekorsfibula.

NMI 5645/84

Peter Vang Petersen

Bebyggelse - Romersk jernalder

Bebyggelse - Germansk jernalder

Depotfund/skattefund/offertfund - Germansk

158. Lundeberg

09.01.05 Hesselager

Handelsplads

Diverse

Rom/germ.

sb. 133. I 1989 fortsattes undersøgelsen ved Lundeberg på strandvolden nord for Tange Å (AUD 1988, 145). Et af formålene var at få belyst kulturlagsforholdene på strandvolden samt at få yderligere dokumentation for pladsens dateringer nord for åen, hvor det havde vist sig, at denne havde en længere anvendelsestid end området syd for. Således forekom genstande fra 6., 7. og 9. århundrede i materialet. Resultatet fra 1989 viste, at pladsen nord for åen anlægges i 3. årh., altså samtidig med pladsen syd for åen. Aktiviteterne fortsætter frem til 7./8. årh. nord for åen, muligvis med kontinuitet frem til tidlig vikingetid. Genstandsmaterialet var, som vanligt, betragteligt. Mest overraskende var fundet af i alt 64 dobbelte guldgubber inden for et begrænset område af strandvolden; de 30 stykker lå samlet som en lille gubbeskat.

SOM A 7-86

Per O. Thomsen

Anløbsplads/handelsplads - Romersk jernal

Anløbsplads/handelsplads - Germansk jern

160. Stokkebæk/Klintholm

09.01.05 Hesselager

Boplads

Andet anlægsarbejde

Oldtid/meso./neo./br.

Svendborg Museum har foretaget omfattende rekognosceringer og en række prøvegravninger i spildevangsledningstracéet. Undersøgelserne koncentreredes omkring Stokkebækken og ådalen ved Stenagergård. Ved Stokkebækken registreredes en omfattende bebyggelse fra yngre stenalder, ligesom der tæt til bækkenes udløb undersøgte to kulturlag fra hhv. ældre og yngre stenalder. Ved Stenagergård lavedes sonderende undersøgelser langs ådalen i et kulturlag fra ældre stenalder foruden en mindre undersøgelse af en bronzealderboplads.

SOM A 84 m.fl.

Per O. Thomsen

Bebyggelse - Ældre stenalder

Kulturlag - Ældre stenalder

Bebyggelse - Yngre stenalder

Kulturlag - Yngre stenalder

Bebyggelse - Bronzealder

Bebyggelse - Oldtid

161. Egelygård

09.01.07 Oure

Gravplads

Diverse

Romersk jernalder

sb. 123. Ved rekognoscering i forbindelse med Gudme/Lundebergprojektet fremkom sent i 1988 en samling opløjede brandgrave på en mark tilhørende Egelygård beliggende 1 km øst for Møllegårdsmarken og ca. 1,5 km fra handelspladsen ved Lundeberg. Gravenes nye placering over/i i stedet for under pløjelaget skyldtes en forøget pløjedybde på 10 cm. For at undgå yderligere skade blev pladsen totaludgravet. Derved fremkom 118 brandgrave, der på nær seks kunne identificeres nærmere som værende urnegrave (41), urnebrandgruber (41) og brandpletter (30). Gravpladsen har været anlagt op til en dysse, og den udpløjede højfyld herfra har haft en bevarende effekt for en væsentlig del af gravenes vedkommende; bevaringstilstanden var således noget bedre end "normalt" i det gennem århundreder intensivt dyrkede sydøstfynske område. Inventaret i gravene svarer til det, der forekommer i samtidige grave på Møllegårdsmarken, dog mangler de helt rige grave på Egelygårdgravpladsen

SOM A 10-88

Karsten Kjer Michaelsen

Gravplads/grav - Romersk jernalder

162. Bregentved

09.01.08 Ringe

Gravplads

Dyrkning

Romersk jernalder

sb. 11. I fortsættelse af 1988 undersøgelsen, blev der ved en udvidet sonderende undersøgelse påvist et antal jordfæstegrave og brandgrave (AUD 1988, 146). To meget forstyrrede urnegrave og to jordfæstegrave fra yngre romersk jernalder blev udgravet

FSM 6180

Kirsten Jørgensen

Gravplads/grav - Romersk jernalder

163. Nørregade 10

09.02.03 Rudkøbing

Kulturlag

Andet anlægsarbejde

Midd./nyere tid

sb. 10. Ved ejendommen Nørregade 10 i Rudkøbing blev omkring 1920 fundet og ødelagt en stormandsgrav fra vikingetid. En større sanering gav i 1989 mulighed for et par prøvegravninger på stedet. De små felter gav ikke yderligere fund fra vikingetid, men afslørede tilstedeværelsen af svære, fundrige affaldslag fra middelalder og renaissance.

LMR 12522

Jørgen Skaarup

Kulturlag - Middelalder

Kulturlag - Nyere tid

164. Flaadet

09.02.09 Tullebølle

Hus(?)

Diverse

Ældre stenalder

sb. 24. Ved fjernelse af overjorden på Maglemosebopladsen Flaadet, der udgravedes af Langelands Museum i 1973, konstateredes tilstedeværelsen af fire fyldskifter på række. De tolkes som spor af tagbærende stolper i en slags sulehus, der har målt 7 x 8 m. Konstruktionen ligner den, der kendes fra Smedebyhuset i Kalmar.

LMR 8321

Ole Grøn

Bebyggelse - Ældre stenalder

165. Wilhelmslyst

09.02.08 Tranekær

Brandgrave

Dyrkning

Førrom/rom.

sb. 33. På en lav, dyrket banke ved gården Wilhelmslyst har museet undersøgt en gravplads med mindst 12 brandgrave fra tiden omkring Kr. fødsel. Flere af gravene var beskadiget af dyrkning, men fire af gravene indeholdt stadig, ud over lerkarskår, rester af våben og smykker: tre jernsværd, et spyd, en fibel og en nål. I en femte grav var nedsat en bronzekedel med jernrand sammen med et stort lerkar

LMR 12387

Jørgen Skaarup

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

166. Humble kirke

09.03.03 Humble

Kapel

Andet anlægsarbejde

Nyere tid

sb. 117. Under Humble kirkes kor er undersøgt og registreret indholdet af en hvælvet gravkrypt indrettet i 1600-årene af ejeren af herregården Skovsgård. Krypten rummede ni voksenbegravelser og 10-12 børnegrave. I en kombination af stilanalyse af de meget medtagne trækister, inskriptionen på et par kistelågplader og antropologiske bestemmelser af de gravlagte er det lykkedes med rimelig sikkerhed at identificere de fleste af de voksne som medlemmer af adelsslægterne Pors, Gagge og Kaas. Den seneste gravlæggelse synes at være sket i 1761.

LMR 12513

Jørgen Skaarup

Kirke/Kirkegård - Nyere tid

167. Humble

09.03.03 Humble

Kirke

Diverse

Middelalder

Undersøgelser af kirkens murværk gav bl.a. oplysninger om et tilmuret vindue på skibets nordside og om korudvidelsens byggefasen. Et gravkammer under korets vestlige del blev undersøgt af Langelands Museum (jf. lb.nr. 116)

NM II 333/89

Morten Aamann Sørensen

Kirke/Kirkegård - Middelalder

168. Bogøvej

09.03.04 Lindelse

Gravplads

Dyrkning

Vikingetid

sb. 28. Ved Bogøvej nord for Lindelse har museet afsluttet undersøgelsen af en jordfæstegravplads fra vikingetid (AUD 1988, 149). Pladsen har rummet omkring 60 grave, de fleste med velbevarede skeletter. Blandt årets grave kan fremhæves endnu en begravelse i vognfading samt en kvindegrov med rester af et træskrin indeholdende en helt intakt kam

LMR 12077

Jørgen Skaarup

Gravplads/grav - Vikingetid

169. Lykkesholm

09.03.07 Tryggelev

Voldsted

Dyrkning

Middelalder

sb. 38. På Lykkesholm voldsted på Sydlangeland er udgravet det velbevarede fundament til endnu et 1200-tals stenhus med målene 6 x 6 m (AUD 1988, 150). Husets benyttelsestid er ved hjælp af flere møntfund fastlagt til 13.-14. årh. Det øvrige fundstof består af store mængder keramik, enkelte genstande af metal, ben og tak samt talrige faunalevn. Søgegrøfter over den nordlige og sydlige del af voldstedsbanken gav ikke yderligere anlægsspor

LMR 12158

Jørgen Skaarup

Ole Grøn

Forsvarsanlæg/voldsted - Middelalder

170. Holme

09.04.03 Brahetrolleborg

Kloster

Diverse

Middelalder

Ved en udgravning i sydføjens midterrum blev der fundet et stort anlagt refektorium, der dog aldrig er gjort færdigt, men opdelt i tre rum, hvoraf det vestlige indgik som kælder i tilknytning til vestfløjens kælderareal.

NM II 133/89

Henrik Græbe

Kloster - Middelalder

171. Espe Nord II

09.04.05 Espe

Gravplads

Dyrkning

Ældre jernalder

sb. 37. Ved fortsatte undersøgelser på gravpladsen fremkom tre brandgrave fra tidlig førromersk jernalder samt diverse anlæg

FSM 6855

Mogens Bo Henriksen

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

Gravplads/grav - Ældre jernalder

172. Allestedgård

09.04.21 Sønder Broby

Kulturlag

Diverse

Førromersk jernalder

Faunalevn med urokseknogler fra mindst to individer påkaldte sig særlig opmærksomhed, da Svendborg Zoologiske Museum under frilægningen af de mange knogler stødte på et udsmidt slag indeholdende keramik fra førromersk jernalder. Fyns Stiftsmuseum forestod herefter opmålingen af fundmaterialet, der repræsenterede et bredt spektrum af den danske fauna. Derudover fandtes underkæben fra en midaldrende mand. Tre urokseknogler er fremsendt til C14 datering

FSM 6945

Kirsten Salmberg

Jens Sørensen

Kulturlag - Førromersk jernalder

174. Nørregade 19

09.06.10 Nyborg

Kælder/voldgrav

Andet anlægsarbejde

Middelalder

Ved gravning fremkom en ca. 5 x 5 m stor kælder, der visse steder var bevaret op til 1,5 m højde. Den var opført helt i træ ved anvendelse af ældre bygningstømmer. Et trappeparti var bevaret, ligesom en brønd var beliggende umiddelbart udenfor. I opfyldningen lå usædvanligt mange genstande af organisk materiale: sko, spade, skåle, halmkurv, tønder, karskrubber etc. mange af tingene med bomærker. På grundlag af nogle få skår er anlægget dateret til 1400-tallet. Kælderen, der sikkert har tilhørt en større bygård, er gået til ved en brand. Ca. 30 m nord for kælderen kunne iagttages et snit i byens ældste voldgrav, der blev opgivet i 1440'erne

NOM 6044

Eskil Arentoft

Bebyggelse - Middelalder

Forsvarsanlæg/voldsted - Middelalder

175. Slipshavn

09.06.11 Nyborg Ls (Hjulby)

Skanse

Andet anlægsarbejde

Nyere tid

Ved gravning blev der lavet et snit i voldkronen mod syd, samt gravet en grøft tværs over skansepladsen. Skansen er bygget på gammel strandvoldsrål, men af materiale, der synes at være tilført. Endvidere blev opmålt en profil af forland, ydre vold og voldgrav samt indre vold

NOM 6061

Eskil Arentoft

Forsvarsanlæg/voldsted - Nyere tid

Hjørring Amt

176. Møllergård

10.01.01 Brønderslev

Stenbygget grav

Dyrkning

Ældre romersk jernalder

Graven fremkom på et jævnt mod nord faldende terræn ned mod en større ådal. I området er tidligere undersøgt flere stenbyggede grave fra ældre romersk jernalder. Den tilnærmelsesvis V-Ø orienterede grav var opbygget af store granit- og sandsten i to skifter. Spor efter dæksten, kistespor eller spor efter den gravlagte kunne ikke konstateres. Gravgaverne bestod af 7 lerkar, en jernkniv samt en spinkel spiraløring af fladt bronzebånd. I gravens NV-hjørne fandtes en bunke lerkarskår fra 5-6 kar, sandsynligvis "udrømning" fra en tidligere gravlæggelse i samme grav.

VHM 91/1989

Torben Nilsson

Gravplads/grav - Romersk jernalder

177. Tårs

10.01.14 Tårs

Kirke

Diverse

Middelalder

Ved en undersøgelse af det udvendige murværk fremkom en dør og et vindue østligst på skibets sydside. Formentlig er der tale om en udvendig opgang med en trætrappe i murlivet, der har ført op til et pulpitur.

NM II 1147/89

Morten Aamann Sørensen

Birgit Als Hansen

Kirke/Kirkegård - Middelalder

178. Stentinget

10.02.05 Hellevad

Grav- og boplads

Diverse

Æ.germ./y.germ./vik.

sb. 164. Foranlediget af et detektorfundet smykke påbegyndtes en undersøgelse af landsdelens hidtil største aktivitetsområde fra yngre jernalder. Området, der udgør et ca. 1 km² stort areal, er beliggende ved lokaliteten Stentinget på et større, let mod SV hældende bakkedrag i umiddelbar nærhed af store engområder. Fra Stentinget er der 18 og 20 km til hhv. Limfjorden og østkysten. Spredt inden for aktivitetsområdet findes gravpladser fra ældre germansk jernalder/vikingetid samt bopladsspor, sandsynligvis dækkende samme sammenhængende tidsforløb. Overalt inden for området findes opløjet anlægsfyld, og de indtil nu over 100 detektorfundne metalgenstande fortæller om omfattende nedbrydning af områdets forhistoriske anlægsspor. Prøvegravninger på dele af bopladsområdet samt dele af gravpladsen fra ældre germansk jernalder og vikingetid viste stærkt nedbrudte grave og bopladsanlæg. De detektorfundne metalgenstande består af bronzesmykker med rød eMaljeindlægning, guld- og sølvbelagte eller fragmenter heraf, diverse bronzesmykker, bronzesmykke med indlagte almandiner i sølvlaMeller, remendebeslag af massivt sølv med guldbelægning, remendebeslag af bronze, bæltebeslag af bronze med guldbelægning, respænder med eller uden guldbelægning, arabisk sølv mønt, diverse vægtlodder af bly og bronze, bronzestøber, diverse støberester af bronze og bly, sølvblik, brudsølv, bronzenåle, torshammer af bly, kors af bly, bronzeperler, ringnåle samt diverse metalgenstande af bronze, sølv og bly. Udover de detektorfundne genstande er der fundet lerkarskår samt ten- og vævevægte i den opløjede anlægsfyld. Blandt smykkematerialet findes adskillige importgenstande. Genstandsmaterialet fra Stentinget finder sine nærmeste paralleller i genstandsmaterialet fra Hedeby, Birka og Kaupang.

VHM 80/1989

Torben Nilsson

Bebyggelse - Germansk jernalder

Gravplads/grav - Germansk jernalder

Bebyggelse - Vikingetid

Gravplads/grav - Vikingetid

179. Vester Klodske

10.06.08 Mygdal

Gravplads med stenbyggede grave

Dyrkning

Ældre romersk jernalder

sb. 73. På en lille sandet banke, beliggende på svagt mod syd hældende terræn ned mod et mindre vådområde, undersøgte 2 stenbyggede grave. De tilnærmelsesvist V-Ø orienterede grave lå med en indbyrdes afstand af ca. 5 m. Grav 1, der havde en indvendig rektangulær ca. 1,2 x 2,1 m stor grundplan, var 0,95 m dyb og opbygget af store granitsten anlagt i to skifter. Graven var lukket med 4 6-800 kg tunge dæksten, der igen var forseglet med lerblandet sand. Gravens topforsegling har betydet, at der ved gravens åbning kun fandtes et ca. 20 cm tykt løst sandlag på gravens bund - akkurat dækkende skelet og gravgaver. Den gravlagte, der var bevaret i form af et næsten komplet skelet, lå på højre side med optrukne ben og ansigtet i østenden. Liget har tilsyneladende været lagt direkte på gravens sandbund. Gravgaverne bestod af fire lerkar, en lille samling småsten, en jernkniv samt en spinkel bronzefingerring. Skelettet er endnu ikke kønsbestemt. Grav 2, der havde en indvendig rektangulær ca. 1,2 x 1,85 m stor grundplan, var 0,88 m dyb og opbygget af store granitsten anlagt i to skifter. Graven, der i sin øverste del var kraftigt forstyrret af maskinel stenrydning, fremstod jordfyldt og uden dæksten. Den gravlagte, der gav sig til kende i form af delvis intakt kranium og tandsæt samt delvist bevarede lår- og underbensknogler, lå på højre side med ansigtet i gravens østende. Benene var optrukne og ryggen lå tæt op mod gravens sydvæg. Liget har tilsyneladende været lagt direkte på gravens sandbund. På den gravlagtes kranium fandtes 1 ravperle og to bronzestøber. Om halsen bar den gravlagte et perlearrangement bestående af en glasperle flankeret af to bronzespiralperler. Halssmykkets tråd var sammenholdt af en sølvhægte. På kvindens bryst fandtes en jernfibula med bevarede tekstilerester. I graven fandtes endvidere 5 lerkar samt to jernknive, hvoraf kun den ene med sikkerhed kan siges at tilhøre den gravlagte. Den gravlagte var en yngre kvinde. I gravens vestende, ved den gravlagtes fødder, fandtes en lille grube med indhold af større lemmeknogler fra en voksen person, sandsynligvis "udrømning" af knogler fra en tidligere gravlagt i samme grav

VHM 195/1988

Torben Nilsson

Gravplads/grav - Romersk jernalder

180. Gårestrup

10.06.12 Sankt Olai(Hjørring)

Boplads

Dyrkning

Yngre germansk jernalder

sb. 77. På en sandet banke beliggende umiddelbart ned til Liver Å, ca. 5 km fra Vesterhavet ved lokaliteten Gårestrup, fremkom et større antal opløjede fyldskifter over et 6.400 M2 stort område. I den opløjede anlægsfyld fandtes glasperler, jerngenstande, vævevægte, glittesten, støbeform, lerkarskår, smeltet glas, trækul samt knogler. Et håndgravet prøvehul i et af de større opløjede fyldskifter afslørede et stærkt nedbrudt grubehus med kun ca. 2 cm grubefyld tilbage. Ved en opfølgende større maskinel prøvegravning udlagdes ca. 700 M2 søgegrøfter. Heri fremkom 12 grubehuse, 5 stolpehuller, 2 gruber og 1 ildsted. Grubehusene lå således i en samlet klynge uden direkte tilknytning til langhuse. Grubehusene, hvoraf hovedparten var stærkt nedbrudte, vekslede i form (rektangulære, kvadratiske, cirkulære og ovale) og størrelse (6-15 M2). De tre mest nedbrudte grubehuse undersøgtes. I grubehusenes gulvlag fandtes ten- og vævevægte, lerkarskår, umiddelbart udefinerbare jerngenstande samt en større mængde glittesten

VHM 151/1988

Torben Nilsson

Bebyggelse - Germansk jernalder

Thisted Amt

181. Grurup Vestergård

11.01.02 Grurup

Boplads/ardspor/høj/stenkiste

Dyrkning

Neo.-æ.br.

sb. 85. Undersøgelse af stenkiste med ubrændt begravelse i næsten helt nedpløjet høj. Kisten var nedgravet i undergrunden, omgivet af en pakning af hånd- til hovedstore sten og målte indvendig 2,1 x 0,30,45 m og orienteret SSV-NNØ. Den gravlagte har formodentlig været 1,6-1,7 m høj og har været bisat rygliggende med hovedet mod S. Kun enkelte knogledele var bevaret. En bronzedolk fandtes hvor venstre hofte må have været og en bøjlenål ved venstre bryst. I fodenden iagttoges et fyldskifte 12 cm i diameter, som tolkes som spor efter forsvundet organisk materiale, evt. et trækar. Under højen fandtes et par formodentlig neolitiske gruber samt ardspar antagelig yngre end gruberne

THY 2707

Martin Mikkelsen

Grube - Yngre stenalder

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

Ager/mark - Oldtid

182. Skovgården

11.01.10 Snedsted

Høj/grave

Dyrkning

Yngre stenalder

sb. 201. I en stærkt nedpløjet høj er undersøgt 3 gravanlæg formodentlig fra enkeltgravskultur. Gravene var omgivet af ringgrøfter med en ydre diameter på kun 2,5 m. I grøfterne fandtes hovedstore sten, som har støttet en form for trækonstruktion bestående af tætstillede, formodentlig kløvede stammer. En af gravene var kun 30 cm bred og 70 cm lang og var nedgravet 40 cm i undergrunden. I ingen af gravene fandtes gravgods.

THY 2612

Jytte Nielsen

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

183. Gærup

11.01.11 Stagstrup

Boplads

Dyrkning

Yngre stenalder

sb. 138. I forlængelse af prøvegravning i 1988 åbnedes et 30 M2 stort felt på en boplads, formodentlig fra enkeltgravskulturen. Pladsen ligger umiddelbart ud til Limfjorden. I et op til 30 cm tykt kulturlag fandtes tværpile, skrabere, øksefragmenter, flækker og bor samt enkelte lerkarskår. Der blev ikke konstateret anlægsspor under kulturlaget.

THY 2360

Jytte Nielsen

Bebyggelse - Yngre stenalder

184. Visby

11.01.14 Visby

Boplads/langhøj/stenkiste

Råstof

Ældre bronzealder

sb. 109. Undersøgelse af en langhøj, ca. 38 m lang og 7-8 m bred, orienteret NV-SØ. Der var indtil 50 cm højfyld bevaret. Rundt langs højen løb en 5 m bred stenbræmme. Der fandtes kun en grav, primærgraven, en stor stenkiste omgivet af en kraftig stenpakning. Kisten målte 2,3 x 0,7 m i indvendige mål og var 0,7 m dyb. Graven var plyndret, og i den omrodede fyld fandtes et lille stykke af en bronzeklinge, som med stor sandsynlighed daterer graven til ældre bronzealder. Under højen fandtes et kulturlag med skår og flint, der antagelig skal dateres til ældre bronzealder. SØ for langhøjen fandtes en enkelt brandgrube fra sen førromersk jernalder

THY 2563

Anne-Louise Haack Olsen

Bebyggelse - Ældre bronzealder

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

185. Egshvile

11.02.10 Vester Vandet

Boplads/høj/urnegrav/stenkister

Dyrkning

Neo./æ.br./y.br.

sb. 12. Fuldstændig udgravning af overpløjet høj med tre højfaser. 1. højfase var en lille tørveopbygget høj kun 3 m i diameter. Højen var rejst over en urnegrav i en lille kistelignende stensætning indeholdende de brændte ben fra et 5 års barn. Som gravgods var medgivet et par ravperler og 20 uforarbejdede ravstykker. 2. højfase var en tørveopbygget høj, 9 m i diameter og omgivet af en randstenskæde. Højen er bygget over en urnegrav med et rigt kvindeudstyr fra ældre bronzealder, per. II, bl.a. indeholdende 1 bøjlenål, 1 armbånd af glasperler og bronzespiraler, 2 syle med træskafter og 1 enægget bronzekniv. En knogleanalyse bestemte den gravlagte som en kvinde på 40 år ± 10 år. 3. højfase udgjordes af en høj med en diameter på 16,5 m omgivet af en randstenskæde. Til denne fase hører en mandslang stenkiste fra ældre bronzealder, per. III med brændte knogler af en mand på mellem 20 og 40 år. Gravgaverne bestod af 1 grebtungesværd i træskede, 1 bøjlenål, 1 enægget kniv, 2 dobbeltknapper, 1 gulds spiral 10 cm lang samt 15 små gulds spiraler og 6 små bronzespiraler, der har været fastgjort på en læderrem, antagelig sværdbæltet. Sekundært nedgravet i højens 3. fase fandtes en lille kalkstens kiste med brændte ben, 1 bronzepincet samt fragmenter af en mulig rakekniv. Under højen fandtes gruber fra mellemneolitisk tragtbægerkultur

THY 2554

Anne-Louise Haack Olsen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Grube - Yngre stenalder

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Yngre bronzealder

186. Egshvile

11.02.10 Vester Vandet

Brandgrav

Dyrkning

Førromersk jernalder

Ved foden af en fredet høj er undersøgt en brandgrube fra førromersk jernalder, per. III indeholdende skår af to lerkar samt fragmenter af en halvmåneformet ragekniv af jern.

THY 2560

Anne-Louise Haack Olsen

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

187. Stensgård

11.03.01 Hundborg

Byhøj, hus

Plantning

Førromersk jernalder

sb. 140. Delvis udgravning af brandtomt fra førromersk jernalder, per. IIIa. Undersøgelse af beboelsesdelen i østenden af et formodet langhus. Indvendig husbredde ca. 4,3 m. 3,5 m fra østgavlen af huset fandtes et rektangulært ornamenteret ildsted. Lergulvets vestlige afgrænsning blev ikke fundet. Langs nord- og østvæggen fandtes bevaret lerpanel og en 1 m bred tørvemur

THY 2499

Anne-Louise Haack Olsen

Bebyggelse - Førromersk jernalder

188. Kallerupvadedsted Bro

11.03.03 Kallerup

Boplads

Andet anlægsarbejde

Yngre stenalder

sb. 97. Undersøgelse af kulturlag fra MN V i to naturlige lavninger i terrænet. Fundmaterialet består af 787 skår og 1.794 stykker bearbejdet flint. Kun ganske få skår er ornamenterede (gruber dominerer, enkelte er udsmykket med cardium og tosnoet snor/tandstok og kan repræsentere et yngre indslag fra enkeltgravskultur). I flintinventaret indgår bl.a. 11 skiveskrabere, 2 tværpile, 9 fragmenter af slebne økser og 8 bor. Sidstnævnte har sikkert været anvendt til ravforarbejdning, som der overalt i kulturlaget fandtes spor efter i form af hele og fragmenterede ubearbejdede ravstykker samt ravsmuld. 2 dobbeltøkseformede ravperler og 2 små ravperler med gennemboring fandtes også

THY 2709

Inge Kjær Kristensen

Bebyggelse - Yngre stenalder

189. Fredskilde

11.03.04 Nørhå

Byhøj, huse

Plantning

Førromersk jernalder

sb. 72. I kanten af Nørhå-byhøjen er udført 26 borer med henblik på belysning af pladsens udstrækning og lokalisering af eventuelle hustomter. Over en strækning på 100 m lokaliseredes bl.a. 3 områder med huse i 3-4 faser. Der er formodentlig tale om gårdsenheder. Fund fra et prøvehul viste, at samtlige faser på denne del af byhøjen formodentlig stammer fra sen førromersk jernalder

THY 1005

Martin Mikkelsen

Bebyggelse - Førromersk jernalder

190. Liselund

11.03.05 Sjørring

Sarupanlæg

Naturgas

Yngre stenalder

sb. 261. Prøveundersøgelse på befæstet anlæg formodentlig med flere faser, alle fra sen tidligneo-litisk tragt-bægerkultur (sen Volling/Fuchsberg). Skønsmæssigt dækker pladsen et areal på mellem 15 og 20 ha og omfatter det meste af et mindre, relativt velafgrænset højdedrag ved østenden af den nu udtørrede Sjørring Sø. Ved undersøgelsen blev 5 sikre systemgrøfter snittet, alle synes at være genopfyldt kort tid efter anlæggelsen. I bunden af en af grøfterne fandtes skårflager til 2 tragt-bægre og 1 øskenskål, sidstnævnte udsmykket med beviklet snor, pindstik og tandstok. Øverst i systemgrøfterne fandtes ofte fundrige lag med keramik ornamenteret i samme Fuchsbergagtige stil. På den centrale del af pladsen er endvidere undersøgt dele af et fundrigt kulturlag og 5 gruber. Også her er dateringen sen del af tidligneo-litikum

THY 2566

Martin Mikkelsen

Sarupanlæg - Yngre stenalder

191. Torp

11.05.05 Karby

Boplads

Dyrkning

Ældre jernalder

Ved en arkæologisk undersøgelse blev der fundet et langhus fra førromersk jernalder, per. IIIA. Staldenden havde en stensat grebning

MHM 1366x

Per Bugge Vegger

Bebyggelse - Ældre jernalder

192. Dueholm

11.05.09 Nykøbing M

Kirkegård, kloster

Diverse

Middelalder

sb. 37. Ved en arkæologisk undersøgelse blev en del af klosterkirkegården og de middelalderlige fundamenter under "mejeriet" undersøgt.

MHM 573x

Per Bugge Vegger

Kirke/Kirkegård - Middelalder

Kloster - Middelalder

193. Færkenstræde

11.05.09 Nykøbing M

Kulturlag

Andet anlægsarbejde

Midd./nyere tid

sb. 57. Ved en arkæologisk undersøgelse blev der fundet udsnit af 14-1500-tallet, syldsten fra 16-17- og 1800-tallet og et garveriværksted fra slutningen af 1800-tallet

MHM 620x

Per Bugge Vegger

Kulturlag - Middelalder

Kulturlag - Nyere tid

194. Grønnegade

11.05.09 Nykøbing M

Kulturlag

Plantning

Nyere tid

Ved en mindre arkæologisk undersøgelse blev der fundet kulturlag fra 17- og 1800-tallet.

MHM 1513x

Per Bugge Vegger

Kulturlag - Nyere tid

195. Redsted

11.05.12 Redsted

Kulturlag

Dyrkning

Middelalder

Ved en arkæologisk undersøgelse blev der fundet kulturlag, der indeholdt keramik. Ud fra form og brænding må keramikken dateres til den sene del af middelalderen.

MHM 1291x

Per Bugge Vegger

Kulturlag - Middelalder

196. Bjerregård

11.05.17 Øster Assels

Gravhøj

Dyrkning

Yngre stenalder

Ved en arkæologisk undersøgelse blev der i en overpløjet gravhøj fundet 4 grave. I alle grave blev der fundet spor efter trækister, men der var ingen skeletdele bevaret. I 2 grave blev der fundet flere ravperler.

MHM 1552x

Per Bugge Vegger

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

197. Porskjær Bakker

11.06.01 Agger

Boplads/grubehus

Diverse

Vikingetid

sb. 8. Undersøgelse i kystskrænt af del af grubehus fra vikingetid. På gulvet fandtes en halv konisk tenvægt. Tætstillede, parallelle ardspor viser pløjning hen over grubehuset.

THY 2488

Jens-Henrik Bech

Bebyggelse - Vikingetid

Ålborg Amt

198. Alstrup Overgård

12.02.01 Alstrup

Boplads

Andet anlægsarbejde

Førrom./æ.rom.

sb. 92. Jernalderboplads med en velbevaret brandtomt. Brandtomten måler 16 x 5 m. Gulv, ildsted og brolægninger var meget velbevarede. På gulvet fandtes desuden dynger af knuste lerkar, der må være faldet ned fra nogle hylder i huset. Det viste sig dog, at de forventede rester af forkullede trækonstruktioner var meget begrænsede. Det kunne desuden konstateres, at der under brandtomten fandtes endnu et langhus, men dette var ikke nedbrændt. Undersøgelsen blev derfor ikke ført til bunds

VMÅ 1176

Christian Aabo Jørgensen

Susanne Klingenberg

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

199. Borremose

12.02.02 Binderup

Boplads, borganlæg

Diverse

Ældre jernalder

Som led i en nybearbejdning af materialet fra Johs. Brøndsteds og P.V. Globs udgravninger af Borremose-landsbyen blev der med støtte fra Carlsbergfondet foretaget en supplerende udgravning især med henblik på at belyse stratigrafien og anlæggets faser. Et snit blev gravet gennem voldgraven og volden i den sydlige del af anlægget. Derved fandtes bl.a. keramik og træ fra en sen befæstningsfase, og prøver blev udtaget til datering.

NMI 6736/88

Jes Martens

Bebyggelse - Ældre jernalder

Forsvarsanlæg/voldsted - Ældre jernalder

200. Marianesminde

12.04.01 Als

Boplads/urnebrandgrav

Diverse

Førrom./rom.

sb. 17. Der udgravedes 184 M2 af en boplads, beliggende i et fladt terræn, tidligere stenalderhavbund. På lokaliteten fandtes bevaret kulturlag, lergulv, væggrøft, stolpehuller og gruber samt en urnebrandgrav med 1 spydspids (førromersk jernalder, per. IIIb). Der blev opsamlet 200 kg skår fra mindst 100 kar, dyreknogler, samt genstande af sten og jern.

ÅHM 2646

Inge Kjær Kristensen

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Jernalder

201. Øster Hurup

12.04.01 Als

Jordfæstegrav

Diverse

Romersk jernalder

sb. 16. Undersøgelse af jordfæstegrav anlagt i og dækket af flyvesand. Der kunne ikke erkendes nedgravnings-, kiste- eller skeletspor. Graven indeholdt 6 lerkar, hvis placering angiver, at graven har været orienteret Ø-V.

ÅHM 2686

Erik Johansen

Gravplads/grav - Romersk jernalder

202. Øster Hurup

12.04.01 Als

Jordfæstegrav

Diverse

Romersk jernalder

sb. 16. Undersøgelse af en Ø-V orienteret jordfæstegrav med 4 lerkar, 3 småsten og 2 små, skiveformede ravperler. I gravens vestende kunne erkendes svage spor af kraniet og en del af ryggraden. Graven var anlagt i og dækket af flyvesand.

ÅHM 2693

Erik Johansen

Gravplads/grav - Romersk jernalder

203. Bonderup gård

12.05.03 Ellidshøj

Gruber

Vejanlæg

Ældre romersk jernalder

sb. 53. Der blev udlagt et større net af søgegrøfter, som klart viste, at den boplads fra ældre romersk jernalder, der var konstateret i området, lå NV for motorvejsanlægget

ÅHM 2246

Peter Birkedahl

Bebyggelse - Romersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

204. Ellidshøj

12.05.03 Ellidshøj

Boplads

Vejanlæg

Romersk jernalder

sb. 54. Det er en af de udgravninger, der har gået over flere år (AUD 1988, 184). Det skyldes, at både naturgas og motorvej skulle over samme lokalitet. Vi har derved fået kendskab til en meget stor del af en boplads fra ældre romersk jernalder. Det viste sig at være en Ø-V vendt landsby, som strækker sig hen over et højdedrag. På vestsiden af højdedraget er husene kun bevaret i form af stolpehuller, på østsiden er staldenderne nedgravet. Det er ikke nogen konstruktionsforskel, men bare et udslag af, at man altid har staldenden i øst. For at få gulvet i staldenden lavere, har man i østsiden af byen været nødt til at grave. Øst for byen ligger to brønde. Det lykkedes ikke at komme i bund af dem. I den ene blev der med maskine gravet ned til en dybde på 5,5 m

ÅHM 2234

Peter Birkedahl

Bebyggelse - Romersk jernalder

205. Skovbakken

12.05.07 Nibe

Jordfæstegrav

Andet anlægsarbejde

Ældre bronzealder

sb. 1. En meget nedpløjet høj, som efter placeringen højt over Nibe by, blev tolket som en bronzealderhøj. Graven viste sig at være intakt. Den var ikke som normalt anlagt på overfladen men neddybet 60 cm i undergrunden. En øst-vest vendt grav på 2,4 x 0,6 m med rester af en trækiste. I midten af graven lå tandsættet af et halvvoxent barn. Af gravgaver var der medgivet i tutulus, i bronzekniv, 1 dobbeltnap eller 1 bæltkrog samt 1 bøjlenål. Fundene daterer graven til per. II af ældre bronzealder.

ÅHM 2684

Peter Birkedahl

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

206. Sdr. Svenstrup by

12.05.10 Svenstrup

Hulvej

Naturgas

Udateret

sb. 71. På ovennævnte sted er der lavet en koteopmåling af et hulvejssystem. Nederst består systemet af 4 hulveje, der ligger umiddelbart vest for Gl. Viborgvej og 300-400 m øst for vikingetidslandsbyen Svendstrupgård (ÅHM 143)

ÅHM 2295

Peter Birkedahl

Vej/bro - Udateret

207. Tostrup

12.05.11 Sønderholm

Boplads/grav

Naturgas

Neo, y.j./udateret

sb. 141. På et højdedrag, hvor der tidligere er gravet yngre jernaldergrave ud, er der ved en større fladeafdækning fundet spor af boplads. Disse kan dateres til hhv. yngre jernalder og yngre stenalder. Derudover er der undersøgt 2 brandgrave samt en jordfæstegrav, som alle var fundtomme. Brandgravene viser tydeligt, hvor nedpløjet området er, der var kun ca. 5 cm tilbage

ÅHM 2105

Peter Birkedahl

Bebyggelse - Yngre stenalder

Bebyggelse - Yngre jernalder

208. Tostrup

12.05.11 Sønderholm

Jordfæstegrav

Naturgas

Rom./germ.

sb. 127. Udgravning af en jordfæstegrav fra romersk jernalder på et plateau, omkring 50 m over havet. På plateauet er der mange høje, boplads samt en enkelt registreret romertidsgrav. Det viste sig, at graven indeholdt 2 begravelser. Den nederste var fra begyndelsen af ældre romersk jernalder. Der var gravlagt en kvinde med 2 bronzefibler. Af andet udstyr skal nævnes 3 glasperler, 1 i blå glas, som var næsten opløst, og 2 med guldfolie kanneleret i længderetningen. Ved knæet lå 1 nål, som sikkert har holdt kjolen sammen. Der var også medgivet flere lerkar. I slutningen af romersk jernalder eller begyndelsen af germansk jernalder har man anlagt en ny grav. Man har forstyrret den første begravelse, hvorved der er kommet keramikskår op til overfladen, som genfandt ved rekognoscering. Den gravlagte var endnu engang en kvinde. Hun havde fået 2 fibler med (den ene ses på tegningen) foruden nogle nåle ved halsen. Fiblerne er specielle. De er af bronze og formen kender vi fra de senere sølvblikfibler, men her er de støbte, og de er uornamenterede, bortset fra den bort, der er omkring hovedpladen

ÅHM 2102

Peter Birkedahl

Gravplads/grav - Romersk jernalder

Gravplads/grav - Germansk jernalder

209. Nørreknold

12.05.03 Ellidshøj

Jordfæstegrav

Plantning

Romersk jernalder

sb. 53. På Nørreknold, det højeste punkt i Vesthimmerland, er der udgravet en af de rigeste grave fra yngre romersk jernalder i Nordjylland. Der fandtes 2 grave ved siden af hinanden. De ser ud til at være anlagt samtidig. De er neddybet ca. 20 cm under pløjelaget. Under dem ligger et lag, som danner en lav forhøjning. Dette lag består af kraftigt trækulsblandet fyld med mange kogesten. Ovenpå dette lag ligger et 10-20 cm tykt lerlag. Igennem dette lag er gravene nedgravet. Den sydlige grav er en simpel jordgrav, øst-vest vendt og med 1 lerkar og 1 jernkniv som gravgaver. Den nordlige er beliggende ca. 20 cm fra den sydlige, den er ca. 2,2 x 1,5 m, øst-vest vendt. Denne grav indeholdt 2 rosetfibler, den ene med pålagt ornamenteret sølvblik, mens den anden har pålagt ornamenteret guldblik. Ornamentikken går igen på de to blikformer. Fiblen med guldblik har på to af rosetterne pålagt blå glasskiver. I forlængelse af disse fibler ligger en stor samling af glasperler. Længden er ca. 60 cm. Det er ikke muligt med bestemthed at afgøre, hvor mange perlekæder der ligger over hinanden, men 3 kædeforløb er sikre. Der er i alt 380 perler. Perlerne er hovedsagelig glasperler, mest iøjnefaldende er de store mosaikperler, samt de store perler lavet af 5 lag glas. Af disse to typer er der 59 stykker. Også kæden, der har bestået af sølvspiraler og klare blå glasperler, er iøjnefaldende. Ud over glasperler er der: 10 perler af rav, 15 sølvspiraler, 9 spandformede vedhæng af jern, 1 af bronze, 2 bronzeringe, 1 jernring. Af andre gravgaver skal nævnes: en sølvfibel med høj nåleholder, 1 guldnål, 1 sølvnål, 1 bronzesynål, rester af en benkam, 3 lerkar, 1 guldfingerring, 5 pilespidser (medurring og del af træpileskaftet), 1 bronzetenvægt (med del af træten og z-spundet tråd) og 1 jernkniv. Endvidere blev der fundet 2 tandsæt i graven. Et hvor det kunne forventes, ovenfor rosetfibler og perlekæde. Det var et ældre individ. Det andet, et ungt individ, blev fundet under den ene af rosetfibrerne

ÅHM 2246

Peter Birkedahl

Gravplads/grav - Romersk jernalder

210. Skindbjerg

12.05.14 Vokslev

Affaldsgrube

Naturgas

Yngre stenalder

sb. 138. På et næs ud mod Limfjorden blev der undersøgt nogle gruber fra begyndelsen af mellemneolitisk tragtbægerkultur. Ved prøvegravningen viste der sig nogle store fyldskifter, som blev opfattet som systemgrave fra et Sarupanlæg. Ved en større og mere dybtgående undersøgelse viste det sig at være jordfaldshuller. Fundmaterialet mindede dog meget om det, som kan findes i systemgrave.

ÅHM 2194

Peter Birkedahl

Grube - Yngre stenalder

211. Thorstedlund

12.05.17 Årestrup

Boplads

Vejanlæg

Ældre jernalder

sb. 132. Der er gravet to steder i udkanten af den samme boplads. Begge steder blev det ved fladeafdækningen klart, at det var et udkantområde, vi havde med at gøre. Der blev konstateret affaldsgruber og stolpehuller. Der var ikke system i hullerne, hvorfor videre gravning blev opgivet. Anlægssporene dateres til førromersk jernalder

ÅHM 2185, 2187

Peter Birkedahl

Bebyggelse - Ældre jernalder

Grube - Ældre jernalder

212. Bejsebakken

12.06.03 Frue Ls (Egholm)

Diverse

Diverse

udateret

Resultatløs prøvegravning på dele af Bejsebakken. I 750 m prøvegrøft konstateredes kun flyvesand, smeltevandssand og kridt. På overfladen er med detektor fundet mange metaloldsager fra yngre jernalder. Under pløjelaget kan ikke konstateres anlægsspor.

ÅHM 2601

Erik Johansen

Andre anlæg/diverse - Udateret

213. Øster Halne

12.06.12 Vadum

Affaldsgruber/brandgrav

Naturgas

Førromersk jernalder

sb. 15. På en ganske lav holm NØ for Øster Halne by er der udgravet en del gruber med keramik fra førromersk jernalder, per. II. Holmen hæver sig kun ca. 1/2 m over det omliggende terræn. Under prøvegravningen var det ikke muligt at komme ned i gruberne pga. vand. Ved siden af tracéet fandtes bunden af en helt itupløjet brandgrav G.6031/87-001

ÅHM 2113

Peter Birkedahl

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

Grube - Førromersk jernalder

214. Gundersted Vestergård

12.07.02 Gundersted

Boplads

Dyrkning

Førrom./æ.rom.

sb. 98. Mindre undersøgelse af lille jernalderbebyggelse med velbevarede brolægninger. Der er antagelig tale om en enkeltgård.

VMÅ 1273

Mogens Hansen

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

215. Mølholm IV

12.07.02 Gundersted

Hellekiste

Dyrkning

Y.st./br.

sb. 99. Udgravning af en lille hellekiste med de indvendige mål 1,0 x 0,40 m. Intet gravgods.

VMÅ 1182

Mogens Hansen

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Bronzealder

216. Mølholm V

12.07.02 Gundersted

Hellekiste

Diverse

St./æ.br.

sb. 103. Undersøgelse af en lille hellekiste med de indvendige mål 0,6 x 0,4 m. Fra stedet er fjernet 1 kværnsten, 1 løber, der måler 60 x 40 cm. Denne har antagelig været dæksten på graven. Intet gravgods.

VMÅ 1292

Christian Aabo Jørgensen

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Bronzealder

217. Åle

12.07.10 Ranum

Køkkenmødding

Dyrkning

Æ.st./y.st.

sb. 43. Afsluttende undersøgelse af det store køkkenmøddingkompleks ved Åle (AUD 1988, 193). Ved årets undersøgelse blev et kompliceret ildstedsområde med tre delvist overlappende ildsteder med aktivitetslag undersøgt. Endvidere undersøgte to større områder med skaldyng og boplads spor. Ved undersøgelsen anvendtes elektronisk opmåling af fund mv. ved hjælp af totalstation med efterfølgende automatisk udtegning af fundspredninger

ÅHM 2304, FHM 3251

Erik Johansen

Søren H. Andersen

Bebyggelse - Ældre stenalder

Skaldyng - Ældre stenalder

Bebyggelse - Yngre stenalder

Skaldyng - Yngre stenalder

218. Søndergård

12.07.15 Vindblæs

Grav

Dyrkning

Romersk jernalder

sb. 56. Enstensat grav af ret store sten. Indvendige mål 1,5 x 0,7 m. Graven var plyndret, og der fandtes intet daterende materiale. Dateringen hviler kun på gravtypen.

VMÅ 1275

Susanne Klingenberg

Gravplads/grav - Romersk jernalder

219. Bjørnstrup

12.08.01 Blære

Høj

Råstof

Oldtid

sb. 60. En prøvegravning viste, at der var rester af en fodkrans, der angiver højens diameter til 12 m. Alle spor af grave var ødelagt ved dyrkning. Den vestlige del af højen, der befinder sig i diget, som ikke berøres af råstofudvindingen, kan endnu rumme anlæg.

VMÅ 1308

Christian Aabo Jørgensen

Gravhøj - Oldtid

Gravplads/grav - Oldtid

220. Gunderstedvej II

12.08.01 Blære

Boplads

Diverse

Yngre bronzealder

sb. 58. På en lille, lav bank i et svagt kuperet terræn med mange "våde" lavninger fandtes rester af mindst 2 hustomter i form af spor efter tagbærende stolper. Enkelte steder var der bevaret kulturlag mellem stolpehullerne. Lidt nord for hustomterne fandtes et ildsted og ved siden af et lerkar fra yngre bronzealder.

VMÅ 1317

Christian Aabo Jørgensen

Bebyggelse - Yngre bronzealder

221. Poulholm

12.08.01 Blære

Boplads

Diverse

Ældre jernalder

sb. 61. Ved en prøvegravning på en lille højning blev der påvist en enkeltgård med brolægninger og bevaret lergulv. Hustomten blev påvist i et 50 cm tykt kulturlag. Bebyggelsen dækker et område på 2.000 M².

VMÅ 1291

Christian Aabo Jørgensen

Bebyggelse - Ældre jernalder

Kulturlag - Oldtid

222. Poulholm

12.08.01 Blære

Megalitanlæg/urnegrave

Diverse

Y.st./y.br./æ.j.

sb. 55. Færdigundersøgelsen af høj (AUD 1988, 194). Ved undersøgelsen i år blev den oprindelige højs udstrækning fastlagt, idet der fandtes rester af en rektangulær randstenskæde. Flere urnegrave blev fundet. Blandt fundene en meget velbevaret kniv, en spydspids og en skjoldbule med bronzenitter. I højens periferi fandtes 15 rektangulære trækulsfyldte gruber, der målte 1,5-2 x 1 m. Nogle af dem kunne ud fra keramikfund. dateres til yngre bronzealder og førromersk jernalder

VMÅ 1069

Christian Aabo Jørgensen
Susanne Klingenberg

Megalitanlæg - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre bronzealder

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

223. Stagelhøj

12.08.04 Flejsborg

Langhøj med megalitgrave

Diverse

Yngre stenalder

sb. 38. Langhøjen, der er 39 m lang og op til 10 m bred, viste sig at indeholde 3 megalitkamre. Der var bevaret op til 0,80 m højfyld, men kamrene var dårlig bevarede, idet kun det ene indeholdt rester af en bundbrolægning. Ellers var alle sten fjernet i nyere tid. Der fandtes fragmenteret ravperle i det bedst bevarede kammer

VMÅ 1111

Christian Aabo Jørgensen
Susanne Klingenberg

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Megalitanlæg - Yngre stenalder

224. Helming bro

12.08.12 Ulstrup

Mosefund af skafthulsøkse

Diverse

Y.st./æ.br.

sb. 122. En kraftig skafthulsøkse med rester af træskaft. Skafthullet har været en barkklædt hasselgren (*corulus* sp.), hvoraf der er bevaret 6 cm. Bestemmelse ved Claus Malmros, NM VIII. Fundet er gjort i en bæk. En mindre prøvegravning i brinken bragte ikke nærmere afklaring af, hvilke tørvelag øksen stammede fra.

VMÅ 1276

Mogens Hansen

Andre anlæg/diverse - Yngre stenalder

Andre anlæg/diverse - Ældre bronzealder

225. Langagergård

12.08.12 Ulstrup

Enkeltgård

Diverse

Førrom./æ.rom

sb. 123. Ved en omfattende prøvegravning er det påvist, at der ligger en enkeltgård med velbevaret hustomt, brolagt gårdsplads omgivet af hegn. Uden for hegnet ligger en lille gravplads. Hele pladsen dækker kun 2.500 M2. Der søges om midler til totaludgravning af pladsen i 1990.

VMÅ 1318

Christian Aabo Jørgensen

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

226. Sondrup

12.08.12 Ulstrup

Høj

Råstof

Oldtid

sb. 131. Højen er afsat på generalstabskortet og fundet ved rekognoscering. En prøvegravning viste, at der var bevaret 10 cm højfyld.

VMÅ 1310

Christian Aabo Jørgensen

Gravhøj - Oldtid

Gravplads/grav - Oldtid

227. Sondrup

12.08.12 Ulstrup

Høj

Råstof

Oldtid

sb. 23. Højen kunne ikke genfindes ved rekognoscering og prøvegravning.

VMÅ 1311

Christian Aabo Jørgensen

Gravhøj - Oldtid

Gravplads/grav - Oldtid

228. Sondrup

12.08.12 Ulstrup

Høj

Råstof

Oldtid

sb. 24. En prøvegravning viste, at der var 10 cm højfyld tilbage. Alle anlæg var ødelagt ved dyrkning.

VMÅ 1309

Christian Aabo Jørgensen

Gravhøj - Oldtid

Gravplads/grav - Oldtid

229. Aars Mark

12.08.14 Aars

Boplads

Andet anlægsarbejde

Førrom./æ.rom.

sb. 250. Yderligere 7.000 m2 af den store jernalderbebyggelse er undersøgt (AUD 1988,198). Bebyggelsen består af flere mindre enheder, der nærmest har karakter af flere byhøje, der ligger med 50-80 m mellemrum. Der er undersøgt 4 ud af 5 bosættelser. Den sidst undersøgte har som den eneste kunnet følges tilbage til tidlig førromersk jernalder.

VMÅ 902

Christian Aabo Jørgensen

Susanne Klingenberg

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

Viborg Amt

230. Moselund, Engedal

13.01.01 Daugbjerg

Lerkargrave/bopladsspor

Andet anlægsarbejde

Ældre romersk jernalder

sb. 151. Lille sluttet gravplads med 4 lerkargrave og enkelte bopladsspor. Gravene var ret fattigt udstyret: 2-4 lerkar, enkelte jernknive og i bæltespænde. I en stenfyldt bopladsgrube fandtes en del lerkar; især bør nævnes flere såkaldte minikar

SMS 439A

Agner Nordby Jensen

Bebyggelse - Romersk jernalder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

231. Langvad bro, Dalsgårde

13.01.02 Dommerby

Skaldyngge

Diverse

Yngre stenalder

sb. 59. Ved prøvegravning fremkom et indtil 30 cm tykt, sort kulturlag iblandet en del skaller af musling og østers. I forbindelse med undersøgelsen fremkom rester af et ildsted med skørbrændte sten.

SMS 445A

Agner Nordby Jensen

Skaldyngge - Yngre stenalder

232. Fly

13.01.04 Fly

Høj/grave

Andet anlægsarbejde

Y.st./y.br.

Ved muldafromning fremkom resterne af en stærkt nedpløjet høj. I en mulig centralgrav, som var meget stærkt forstyrret ved markarbejde, fandtes over 500 ravperler. I periferien flere jordfæstegrave, de fleste fundtomme. Mod øst fremkom en U-formet grøft ud fra højen, åbenbart stående i forbindelse med urner og brandpletter i området.

SMS 432A

Agner Nordby Jensen

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre bronzealder

233. Fly

13.01.04 Fly

Høj/træbygget gravkiste/grave

Andet anlægsarbejde

Y.st./y.br.

Ved undersøgelse af en stærkt nedpløjet høj viste centralgraven sig som et nærmest pæreformet grøftanlæg med åbning mod øst. Der var tale om en såkaldt træbygget gravkiste. Tværsnit af grøften viser, der har stået en plankevæg indad, stående på bjælker i bunden af grøften og støttet af marksten, især langs bagvæggen. I det 220 x 180 cm store gravrum fandtes op til bagvæggen 2 koncentrationer med ravperler. Midt for siden mod nord i kammeret fremkom 1 stridsøkse, som kan datere anlægget til bundgravstid. I højperiferien fremkom flere sekundærgrave og anlæg, heriblandt 3 jordfæstegrave fra enkeltgravskulturen. Den ene med et flot retvægget bæger. Endvidere fandtes 5 urner og brandpletter fra slutningen af yngre bronzealder.

SMS 432A

Agner Nordby Jensen

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre bronzealder

234. Vinkel

13.01.06 Højslev

Grube

Vejanlæg

Yngre bronzealder

Større grube med kogesten og keramik. Der skal muligvis iværksættes egentlig udgravning på lokaliteten senere.

SMS 458A

Poul Mikkelsen

Grube - Yngre bronzealder

235. Gamskær

13.01.07 Kobberup

Jættestue/ringgrøft

Diverse

Y.st./y.br.

Beliggende 250 m vest for jættestue undersøgt 1988 (AUD 1988, 202). Tomten var velbevaret. Kammeret målte 3,5 x 2 m, 3,6 m lang gang mod sydøst. Bundbrolægning og alle de nederste skifter af tørmur intakt. I gangen fandtes 2 tærskelsten. Alle de store bæresten var fjernet. I kammeret er fundet en del ravperler og begravelser fra enkeltgravskultur og senneolitikum. En større forstyrrelse bag kammeret kunne tyde på, at der muligvis har været et bikammer. Ved indgangspartiet undersøgtes et rigt offerskårlag. SØ for højen undersøgtes en delvis stenfyldt ringgrøft, 10 m i diameter med mindre hesteskoformet grøftanlæg centralt placeret. Begge grøfter har en åbning mod syd. Skår fra ringgrøfterne indikerer en datering til yngre bronzealder

SMS 435A

Poul Mikkelsen

Megalitanlæg - Yngre stenalder

Andre anlæg/diverse - Yngre bronzealder

236. Hejlskov

13.01.17 Ørslevkloster

Boplads

Dyrkning

Ældre jernalder?

Mørkt fyldskifte iagttaget af lodsejer i markoverfladen. Der blev gravet et mindre prøvehul. Fyldskiftet hidrører fra en bopladsgrube med nogle få potteskår. Enkelte andre spor af jernalderbebyggelse på marken.

SMS 443A

John Simonsen

Bebyggelse - Ældre jernalder

237. Fur Kirkevej

13.02.02 Fur

Bebyggelse

Andet anlægsarbejde

7.-12. årh.

sb. 139. Fortsat undersøgelse fra sidste år (AUD 1988, 211). Forud for byggeri undersøgtes et 400 M2 stort område med et grubehus, fortsættelsen af en N-S gående grøft, der blev påvist sidste år, samt enkelte gruber. Foruden drejekværn og vævevægte rummede grubehuset skår af halvkuglekar med omtrent lodretstillet rand og skår af et fint forarbejdet kar med udfaldende rand. En grube rummede en kalotformet jernslagge samt et stempelornamenteret skår med rudestempel. Med årets udgravning afsluttedes tre års udgravninger i den nuværende landsby Nederby. Med undersøgelserne på Bjerregårdsbakke (AUD 1988, 210) er der udgravet ca. 5.500 M2 og fundet 2 langhuse, 28 grubehuse, grøftsystemer og et meget stort antal gruber med tilsammen omkring 50 kg jernslagge

FUM 35

John Brinch Bertelsen

Bebyggelse - Vikingetid

Bebyggelse - Middelalder

238. Verdens Ende

13.02.02 Fur

Boplads/ardspor

Dyrkning

Y.br./æ.germ./y.st.

sb. 121. Fortsat undersøgelse fra 1987 (AUD 1987, 233). Årets undersøgelse omfattede ca. 1.300 M2. Der fremkom 4 langhuse med såvel runde som lige gavle fra den yngre bronzealder. Fra 3 gruber med indbyrdes stratigrafi kan sammenlignes 5-6 hele karprofiler ligeledes fra yngre bronzealder. I udgravningens SØ-lige hjørne fremkom et meget kraftigt hegn af dobbeltstolper. Hegnet er formentlig samtidig med keramikdateret grube fra ældre germanertid. Flere steder i feltet sås et tyndt kulturlag og enkelte gruber fra MN V. Under kulturlaget sås ardspor. Da pladsen er meget stærkt truet af nedpløjning, vil der blive søgt midler til at fortsætte gravningen næste år

FUM 23

John Brinch Bertelsen

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Germansk jernalder

Grube - Germansk jernalder

Ager/mark - Oldtid

239. Tøndering

13.02.09 Tøndering

Grube

Andet anlægsarbejde

Førromersk jernalder

sb. 24. Grube med en del keramik, gravet igennem ved dræningsarbejde.

SMS 457A

Poul Mikkelsen

Grube - Førromersk jernalder

240. Hvinningdal Hede

13.03.01 Balle

Høj

Dyrkning

Udateret

sb. 135. Ved en prøvegravning i en ikke tidligere registreret gravhøj fremkom et randstensgærde med en diameter på ca. 10 m. Den centrale del af højen var forstyrret.

SIM 164/1989

Knud Bjerring Jensen

Gravhøj - Udateret

Gravplads/grav - Udateret

241. Gødvad kirke

13.03.04 Gødvad

Gård

Andet anlægsarbejde

Vikingetid

sb. 68. På et højtliggende plateau, umiddelbart nordvest for den enligt beliggende Gødvad kirke, afdækkedes dele af et stort gårdsanlæg fra vikingetiden. Ved undersøgelsen afdækkedes 4.500-5.000 M2 af gården, svarende til ca. halvdelen af gårdens samlede areal. Gården har været omgivet af hegn og langs disse, samt inde på gårdspladsen, udgravedes i alt 11 huse - såvel langhuse som mindre bygninger. Desuden udgravedes et enkelt grubehus med rester af et ildsted. Der kunne udskilles mindst tre faser i bebyggelsen, der ud fra hustyperne og de sparsomme fund af bl.a. Østersøkeramik dateres til 900-årene og frem til midten eller slutningen af 1000-årene.

SIM 108/1989

Knud Bjerring Jensen

Bebyggelse - Vikingetid

242. Ndr. Højmarksvej

13.03.04 Gødvad

Boplads

Andet anlægsarbejde

Germansk jernalder

sb. 67. På en jævn terrasse i et let kuperet terræn umiddelbart oven for Gudenådalen udgravedes størstedelen af et samlet landsbykompleks fra 5.-7. årh. Landsbyen har omfattet syv eller otte til dels sammenbyggede gårde med velbevarede hegn, hvoraf et par strækker sig ud under Højmarksvej. De fleste af gårdene kunne følges gennem flere faser, og der udgravedes i alt 38 huse - såvel langhuse som mindre bygninger samt et enkelt grubehus. En af gårdene, der kunne følges gennem fem faser, var usædvanlig stor og har i sin største periode været oppe på godt 4.500 M², med langhuse på op til 41,5 m længde. Fundene fra landsbyen udgøres hovedsagelig af keramik og tabte eller kasserede småredskaber som f.eks. vævevægte, jernknive, en kam m.m.

SIM 1/1989

Knud Bjerring Jensen

Bebyggelse - Germansk jernalder

243. Porskærgård

13.03.04 Gødvad

Høj

Dyrkning

Yngre stenalder

Udgravning af overpløjet enkeltgravshøj med velbevaret bundgrav. I graven fandtes en tyknakket flintøkse samt en flækkekniv.

SIM 106/1989

Knud Bjerring Jensen

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

244. Porskærgård

13.03.04 Gødvad

Høj

Dyrkning

Yngre stenalder

Udgravning af overpløjet enkeltgravshøj med velbevaret bundgrav. I graven fandtes 17 ravperler. Under højen fandtes spredte ardspor.

SIM 107/1989

Knud Bjerring Jensen

Ager/mark - Yngre stenalder

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

245. Porskærgård

13.03.04 Gødvad

Langhøj

Dyrkning

Y.st/æ.br.

sb. 49. Totaludgravning af langhøj fra ældre bronzealder (AUD 1986, 283). Langhøjen var opstået ved sammenbygning af to små enkeltgravshøje - den ene med to grave fra overgravstid, den anden uden grave, men med ardspor under højen. Bronzealdergraven, der havde givet anledning til sammenbygningen af de to høje, rummede et stort lerkar, en flintdolk, en flintsegl, en ildsten samt en stor bronzespydspids, der daterer graven til ældre bronzealders per. I. Omkring langhøjen fandtes rester af et kraftigt randstensgærde. I højkomplekssets vestende er tidligere fremkommet en ældre bronzealdergrav med en guldring, et lerkar samt en bronzenälv.

SIM 105/1989

Knud Bjerring Jensen

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

246. Hvidbjerg

13.04.05 Hvidbjerg

Gruber/stolpehuller

Andet anlægsarbejde

Yngre bronzealder

sb. 41. Prøvegravning forud for byggemodning. Der blev fundet spredte stolpehuller, 2 gruber med keramik og en stenlægning.

SMS 459A

Poul Mikkelsen

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Grube - Yngre bronzealder

247. Resengaard

13.04.08 Resen

Boplads

Andet anlægsarbejde

Yngre stenalder

sb. 69. 2 hustomter med delvis forsænket gulv af Myrhøjtypen blev udgravet. Ved det sydligste af husene var det ydre vægforløb meget tydeligt. Husets mål ca. 19 x 6 m. Forsænkningen i husets østlige halvdel målte ca. 12 m. Fra undersøgelsen af de 2 huse samt gruber mv. foreligger et forholdsvis varieret fundmateriale: flintdolke, kornsegl, forskellige flintskrabere, vævevægt, forkullet korn (ca. 5 liter fra det sydligste hus) MV.

SMS 449A

Poul Mikkelsen

John Simonsen

Bebyggelse - Yngre stenalder

248. Elsborg kirke

13.06.02 Elsborg

Kirke

Diverse

Middelalder

Kirkens middelalderlige munkestensalter med helgengrav og dæksten af granit blev fremdraget bag en skalmuring fra nyere tid.

NM II 764/89

Birgit Als Hansen

Kirke/Kirkegård - Middelalder

249. Kongensbro

13.06.04 Grønbæk

Høje

Råstof

Yngre stenalder

sb. 25-27. De 3 høje syntes at være godt bevarede, men viste sig alle at være plyndrede til bunden i nyere tid og forstyrret af rævegrave. Sb. 25 har været 11 m i diameter. I højen fandtes i overgravsøkse og 1 lille tyknakket flintøkse, som det ikke var muligt at knytte til noget anlæg. Sb. 26 har været 12 m i diameter. Der blev udgravet en sekundær grav med skår af et retvægget og et svajet bæger; i primærgraven lå en tyknakket enkeltgravsflintøkse. Sb. 27 har været 10 m i diameter og høj fylden var bevaret i op til 80 cm tykkelse. I denne fandtes 1 køllehoved, som det ikke var muligt at knytte til noget anlæg

VSM 89SE

Bodil Nørgaard

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

250. Mammen Søndervang

13.07.09 Mammen

Brønde

Naturgas

Yngre stenalder?, nyere tid

"Vand skal der til". Det blev klart efter fundet af 6 brønde nær Mammen by. Nogle af de dendrokronologiske dateringer er stadig usikre. Brøndområdet synes at have været i funktion fra neolitikum(?) til ca. 1930. En spuns-lignende konstruktion, eventuelt opbygget af genanvendte brønddele, er dateret til neolitikum eller yngre bronzealder. En brønd af udhulede træstykker er yngre, men udateret. En brønd af genanvendte trædele, dateret til ca. 200 f.Kr. og af uvis oprindelig funktion. En holkbrønd, dateret til ca. 500 e.Kr. En brønd af udhulede træstykker er dateret til 957 e.Kr. (dvs. 14 år før kammergraven i Bjerringhøj blev bygget 500 m borte). En murstensbrønd anlagt i 1800-tallet og nedlagt ca. 1930.

VSM 933E

Jesper Hjermind

Bebyggelse - Yngre stenalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

Bebyggelse - Germansk jernalder

Bebyggelse - Vikingetid

Bebyggelse - Oldtid

Bebyggelse - Middelalder

Bebyggelse - Nyere tid

251. Søndervang

13.07.09 Mammen

Gruber/jernudvinding

Andet anlægsarbejde

Y.st/æ.j.

sb. 41. I en prøvegrøft ved Mammen Mejeri blev der udgravet 5 gruber med neolitisk keramik, bl.a. bunden af et stort forrådskar. Ved Søndervang blev ved en udvidet prøvegravning undersøgt dele af et kraftigt kulturlag. Indlejret i kulturlaget lå 5 0,5-1,0 m store sten, bl.a. en skålsten. Selve kulturlaget var meget ensartet, i det lå spredt i alt 5 kg jernslagge, samt en smule keramik. Keramikken er muligvis tidlig førromersk, muligvis sen yngre romersk jernalder. Udgravningen fortsætter i foråret 1990.

VSM 911E

Bodil Nørgaard

Grube - Yngre stenalder

Jernudvinding - Ældre jernalder

252. Houlkær II

13.08.01 Asmild

Boplads, grave

Andet anlægsarbejde

Førrom./æ.rom.

Inden for et område på 40.000 m² blev afdækket i alt ca. 10.000 M², hvor der undersøgte rester af 20 treskibede langhuse fra ældre jernalder. Over store områder var der kun en bebyggelsesfase, andre steder sås 3 hegnsfaser oven i hinanden. På baggrund af det udgravede område er det ikke muligt at udtale sig om landsbyens størrelse og udseende. Husene var 8-19 m lange og 4,5-5,5 m brede. 5 af langhusene var omgivet af et hegn og til et enkelt kunne med sikkerhed knyttes et kortere hus. Ved et par af gårdene var gavlene sammenbyggede med det omgivende hegn. De indhegnede gårdspladser var alle omkring 300 m², her inden for lå ofte en affaldsgrube. Keramikken daterer pladsen til førromersk jernalder, per. II og III. Der blev desuden udgravet en brandpletgrav fra per. III og en lerkargrav fra ældre romertid.

VSM 848E

Bodil Nørgaard

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

Bebyggelse - Ældre jernalder

253. Ellekonedalen

13.08.15 Viborg

Kulturlag, kogegruber

Andet anlægsarbejde

Y.st./udateret

sb. 235. Ved byggemodning afdækkedes 25 sydegruber i en stejl ØNØ-vendt slugt. Ved snitning af de fleste af gruberne blev fundet 2 ukarakteristiske skår. En af gruberne var anlagt i et ældre kulturlag, 3 x 5 m stort og 15 cm tykt, indeholdende tidlig-MN skår, 1 kværnsten, 1 løber og en del håndstore sten. Der var ingen spor af konstruktioner.

VSM 920E

Mette Iversen

Kulturlag - Yngre stenalder

Grube - Udateret

254. Odingrunden

13.08.15 Viborg

Forte, hegn, dam, brønd

Andet anlægsarbejde

Tidlig middelalder

En byarkæologisk inventering af nærområdet til et gårdsanlæg fra omkr. 800 viste, at det oprindeligt slugtformede terræn syd for gården har henligget som åbent græsningsland ud mod byskrænten. Området blev imidlertid i tidlig middelalder inddraget til brug som hegnet kreaturforte eller fægang, der var forsynet med vandingsfaciliteter (først dam, så brønd) og således, at fortens i øvrigt stod i funktionel forbindelse med det nedenfor liggende englandskab via en hulvej, denne recent benævnt som "slusen". Etableringen af den omtalte forte knytter sig på indlysende måde til nuværende Store Sct. Pedersstrædes tidligere fremtoning som matrikuleret gadestrøg, der var kendetegnet ved flankelæns anbragte stuehuse og bagvedliggende staldbygninger. Man noterer sig dog, at selvom systemet af tætstillede hustofter langs bygade blev udlagt på vk-gårdens nordareal fra omkr. 1025-50, så behøver indretningen af en regulær hegnet kreaturforte, ikke nødvendigvis at have stedfundet før overgangsperioden til gadebebyggelsens hovedfase II, der dateres til omkr. 1125-50

VSM F 1

Erik Levin

Bebyggelse - Middelalder

255. Glerup

13.09.15 Vester Bølle

Storstensgrav

Dyrkning

Ældre romersk jernalder

sb. 190. Grav bygget af store sten, 4 i hver langside og 1 og 2 i gavlene. Indvendige mål kun 0,80 x 1,70 m. Ved sydsiden lå 2 koppper og 1 jernkniv, i SV-hjørnet 2 hankekar.

VSM 919E

Mette Iversen

Gravplads/grav - Romersk jernalder

256. Elmegård

13.10.07 Rødding

Jættestue

Andet anlægsarbejde

Yngre stenalder

sb. 54. Udgravning af jættestue med diameter på ca. 19 m (gang mod øst ca. 3 m lang og kammer på ca. 5,5 x 2 m). Ravperler ved kammergulv. Foran indgang, især mod syd, fandtes rigt ornamenteret keramik i et skårslag. Et mindre lag højfyld var bevaret. Under højen fandtes enkelte ardspor. Ældre end ardsporene var et antal "render" og gruber. Herfra ornamenteret keramik

SMS 444A

John Simonsen

Megalitanlæg - Yngre stenalder

257. Tryg

13.10.08 Vejby

Grav

Plantning

Oldtid

sb. 8. Stenbygget grav, 1,2 m lang og 0,7 m bred, orienteret Ø-V. Ingen fund i graven, som var dækket af en stendynge. Der blev fundet dele af 2 randstenskæder

SMS 451A

Poul Mikkelsen

Gravplads/grav - Oldtid

258. Jebjerg

13.11.03 Jebjerg

Bebyggelse

Andet anlægsarbejde

Y.st./y.j./vik.

sb. 65. Fortsat undersøgelse (AUD 1987, 264). Der er undersøgt yderligere 2 langhuse, 5 grubehuse, 3 brønde, gruber, løse stolpehuller, hegns- og skelgrøfter. Fundmaterialet består af lerkarskår og enkelte ten- og vævevægte. I en grube er fundet 1 ligearmet bronzefibula og keramik fra yngre germansk jernalder. Enkelte gruber kan dateres til yngre stenalder.

SMS 361A

Poul Mikkelsen

John Simonsen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Bebyggelse - Yngre jernalder

Bebyggelse - Vikingetid

259. Nannerupgård

13.11.03 Jebjerg

Stensyld/stenlægning

Dyrkning

Udateret/oldtid

sb. 66. Prøvegravning i forbindelse med opløjning af sten 2 steder på gårdens jorder. 1. En 0,5 m bred Ø-V gående stensyld, samt dele af brolægning. Ingen daterende fund. 2. 5-6 koncentrationer af opløjede sten. I forbindelse med stenene er der fundet oldtidskeramik.

SMS 456A

Poul Mikkelsen

Bebyggelse - Oldtid

Bebyggelse - Udateret

260. Frugthaven

13.12.02 Hornbæk

Boplads

Andet anlægsarbejde

Yngre bronzealder

Prøvegravning på 63.000 m² stort område, hvorved der blev afdækket 12 kogegruber, 27 gruber og fyldskifter samt 9 stolpehuller. En del af disse blev udgravet. Den derved fremkomne keramik dateres til yngre bronzealder, per. VI. Lokaliteten kan sættes i forbindelse med Kjølvejen, AUD 1984, s. 80.

KHM 46/89

Ragna Stidsing

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Yngre bronzealder

261. Årup

13.12.03 Kvorning

Vej

Dyrkning

Udateret

sb. 57. Der blev undersøgt dele af en stenlagt vej, som kunne følges over 40 m, fra tørt land mod syd ned over et fugtigt engområde. Sydenden ligger ca. 80 cm lavere end nordenden. Vejen er ca. 4 m bred og siderne ligger 20 cm dybere end midten af vejen. De hånd- til hovedstore sten ligger i 1-2 lag i op til 20 cm tykkelse; under dem ligger kraftige 1 m lange planker på tværs af vejen. Over vejen lå smågrene på kryds og tværs. Dele af plankerne er sendt til C14 datering. Udgravningen vil måske blive fortsat, når datering foreligger.

VSM 910E

Bodil Nørgaard

Vej/bro - Udateret

262. Hvidding

13.12.12 Vorning

Høje

Dyrkning

Førrøm./y.rom.

sb. 66, 67. De 2 høje var stærkt udpløjede. I sb. 66 sås en velbevaret stenkrans med en indre diameter på 17 m og en ydre diameter på 22 m. Desuden var bevaret lidt af en indre stenkrans, men ingen spor af centralgraven. Vest og syd for højen lå 4 brandpletter fra tidlig førromersk jernalder. Sb. 67 lå 8 m SØ for sb. 66 og har været mindst 15 m i diameter. Heri blev udgravet 2 sekundære grave: en brandplet fra tidlig førromersk jernalder samt en 2,1 x 3,5 m stor stenfyldt jordfæstegrav med 3 kar fra yngre romersk jernalder. Graven var gravet 1,4 m ned i undergrunden, og har sandsynligvis stået åben en tid, efter at kisten var dækket med jord, og før stenene blev kastet over

VSM 89SE

Bodil Nørgaard

Gravhøj - Førromersk jernalder

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

Gravhøj - Romersk jernalder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

Randers Amt

263. Dybdal

14.01.07 Glesborg

Kulturlag, kogegruber

Råstof

Yngre bronzealder

sb. 151. I en ca. 600 M2 stor maskinelt afdækket flade registreredes 4 kogegruber samt spor efter kulturlag med enkelte lerkarskår

DJM 2352

Niels Axel Boas

Grube - Yngre bronzealder

Kulturlag - Yngre bronzealder

264. Lillegade 47

14.01.08 Grenå

Kulturlag, brønd

Andet anlægsarbejde

Nyere tid

Ved undersøgelse af kulturlag under en nylig nedrevet købmandsgård fra 1756 fandtes ingen sikre tegn på ældre bebyggelse. Ud over et par ca. 100 år gamle affaldsgruber fyldt med glas, porcelæn og fajance registreredes købmandsgårdens store stensatte brønd

DJM 2360

Niels Axel Boas

Bebyggelse - Nyere tid

Kulturlag - Nyere tid

265. Sivevejen

14.01.08 Grenå

Kulturlag

Vejanlæg

Nyere tid

I en ca. 160 m lang søgegrøft i tracé for vejføring langs det "gamle" Grenås lave og fugtige sydlige del undersøgte få anlægsspor. Et anlæg eller grube var tæt pakket med jernslaggeklumper, der synes af ældre dato. Ellers fandtes alene affald (lertøj, porcelæn mv.) fra nyere tid.

DJM 2353

Gert Hougaard Rasmussen

Grube - Jernalder

Kulturlag - Nyere tid

266. Hemmed kirke

14.01.10 Hemmed

Huse, grav

Plantning

Y.st./æ.br., vik.

sb. 146. De fortsatte undersøgelser ved de i 1987-88 undersøgte langhuse fra den tidligste og seneste del af ældre bronzealder (AUD 1987, 273, AUD 1988, 247) afslørede yderligere 2 hustomter samt en kvindegrav fra vikingetid. I alt er der nu inden for 1.200 M2 undersøgt 3 hele langhuse og dele af yderligere 3-4 huse. Gennem arkæologisk og C14 datering fordeler husene sig således: 1 sulehus fra sen enkeltgravskultur, 2 sulehuse fra senneolitikum/ældre bronzealder, 1 sulehus fra ældre bronzealder, 1 højremshus fra ældre bronzealder, 1 højremshus fra ældre bronzealder/ynge bronzealder. Bortset fra det yngste, sandklitdækkede hus, var samtlige tomter overlejret af et 0,2-0,3 m tykt kulturlag. Dette fundrige kulturlag var præget af sandflugt, bl.a. sås ardsfor i flere niveauer og i ca. halvdelen af gravefladen sås tæt med ardsfor i undergrunden. Ved undersøgelserne i 1989 registreredes en 7 x 5 m stor tilbygning ved NV-indgangen af det 30 x 10 m store højremshus fra mellemste bronzealder. Endnu et højremshus, af form og konstruktion som Højgaardshusene, registreredes lige NØ for sidstnævnte. Det var 21 x 8 m stort, med indtrukket indgangsparti af dobbeltstolper i N- og S-væggene. Vægstolperne var af tydelig firkantet form og kun svagt nedgravet i undergrunden. Der sås to skillevægge med indfældede dørpartier af dobbeltkarmstolper. I husets vestende mellem de sidste 4 tagstolper sås en klynge af små kogegruber omkring det allerede i oldtiden bortpløjede ildsted. Vestgavlen af det nordligt beliggende sulehus fra senneolitikum/ældre bronzealder var lig huset fra Hemmed Plantage sat af 3 svære stolper. Foreløbig er 26 m frilagt, men den samlede længde kan anslås til nær 40 m, bredden til ca. 7 m. I dette hus fandtes ildsted og forsænket centralgrube samt ved sydvæggen en aflang grube, hvorfra udtoges jordprøver med mængder af forkullede kornkærner. I sikker sammenhæng med huset fandtes type V dolke. Under østenden af det store sulehus fremkom endnu et, der var 16 x 6,2 m med en række af tre indre, ca. 1 m dybe spor af tagstolper samt midterstillede gavlstolper. Vægstolperne var kun gravet ca. 0,25 m ned i undergrunden i en indbyrdes afstand af 2 m og husets hjørner var forstærket med en ekstra stolpe. I husets indre fandtes 3 gruber med flint og keramik fra sen enkeltgravskultur. Denne datering underbygges af spredte fund af bl.a. D-pile, øksefragmenter samt af cardium- og tandstokornamenteret keramik i kulturlaget over huset. Fund af brændt ler viser, at det største højremshus havde lerklinede fletværksvægge, mens det største sulehus havde plankevægge tætnet med fugemasse i form af små trekantede lerstrimler. En øst-vest orienteret skeletgrav med den døde i rygliggende stilling og hoved i vest var nedgravet i nordsiden af det store og lille sulehus. Som gravgods var medgivet 1 tenvægt i ler, 1 jernkniv og 1 remspænde af jern - altså typisk udstyr i kvindegrave fra vikingetid

DJM 2215

Niels Axel Boas

Bebyggelse - Yngre stenalder

Grube - Yngre stenalder

Kulturlag - Yngre stenalder

Bebyggelse - Ældre bronzealder

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Bronzealder

Gravplads/grav - Vikingetid

Ager/mark - Oldtid

267. Hemmed Plantage

14.01.10 Hemmed

Kulturlag, hustomt

Plantning

Yngre stenalder

sb. 161. Ved fortsat undersøgelse (AUD 1988, 248) af 700 M² af bopladsen fjernedes et gennemsnitligt 0,3 m tykt sandflugtslag fra bronzealderen. I kulturlagets overflade sås et oldtidshjulspor med en sporvidde på godt 1,3 m. Under 0,2-0,3 m kulturlag med omfattende fundmateriale fra SNA og SNC registreredes en 360 M² stor hustomt fra SNC. Som de bornholmske og skånske seneolitiske huse drejer det sig om et ganske regelmæssigt og solidt toskibet stolpehus med 3 svære gavlstolper i hver ende, 6 tagstolper og 35 vægstolper samt 6 "indtrukne" stolper i hver langvæg (se plan). De to yderste sæt indtrukne stolper danner 4 indgangspartier

DJM 2049

Niels Axel Boas

Bebyggelse - Yngre stenalder

Kulturlag - Yngre stenalder

Vej/brø - Oldtid

268. Nederst

14.02.01 Albøge

Gravplads, skaldyng

Dyrkning

Stenalder

sb. 49. Fortsat undersøgelse af gravplads og skaldyng fra ældste Ertebøllekultur (AUD 1988, 250). 2 grave er tidligere undersøgt, og yderligere 2 blev lokaliseret og udgravet i 1989. Den ene var en stærkt forstyrret mandsgrav med rød okker og 1 smuk, 20 cm lang flækkekniv. Den anden grav indeholdt skelettet af en 40-50 årig ca. 150 cm høj kvinde med 5 tandperler af kronstyr og 1 stykke rav. Denne grav var meget lidt nedgravet og indeholdt ingen rød okker. En nærliggende 5 x 10 m stor skaldyng blev udgravet. Fund af bl.a. 1 netmønstret hjortetaksøkse daterer skaldyngen til ældste Ertebøllekultur. I selve skallaget og i undergrunden under skallaget blev der konstateret okkerholdige eller stærkt rødbrændte pletter. På grænsen mellem skaldyng og et tilgrænsende kulturlagsområde blev der fundet dele af et stærkt splittet skelet, formodentlig fra en voksen ca. 152 cm høj kvinde

DJM 2123

Esben Kannegaard

Gravplads/grav - Ældre stenalder

Skaldyng - Ældre stenalder

269. Barkær

14.02.03 Feldballe

Bosættelse, høje

Diverse

St./br./j.

Der blev foretaget en opmåling og en mindre udgravning med henblik på at kontrollere Glob's stolpehuller m.m.

NMI 6882/89

David Liversage

Bebyggelse - Oldtid

Gravhøj - Oldtid

Gravplads/grav - Oldtid

270. Kronborg

14.02.09 Lyngby

Boplads

Dyrkning

Germansk jernalder

sb. 112. Ved fortsat undersøgelse af boplads (AUD 1988, 254) fladeafdækkedes ca. 280 m². Herved registreredes 6 ildsteder med rødbrændt ler og en langstrakt, snæver og kogestensfyldt rende. I det lerede og sparsomt bevarede kulturlag fandtes jernknive, drejekværnsten og lerkarskår fra 5. årh.

DJM 2250

Niels Axel Boas

Bebyggelse - Germansk jernalder

Grube - Germansk jernalder

Kulturlag - Germansk jernalder

271. Nyballevej 2

14.02.11 Rosmus

Brønd

Andet anlægsarbejde

Romersk jernalder

sb. 91. Undersøgelse af vidjeflettet brønd fra ældre romersk jernalder, fremkommet i kanten af tidligere åløb. Brønden var ca. 1 m i diameter, 0,25 m høj og bestod af nedrammede pæle med tæt vidjeflet af hasselkviste. I brøndens bund fandtes et par halve lerkar. En stenhob med spredte egeplanker antages at have tjent som vadested mellem brønden og et samtidigt bopladsområde, som blev lokaliseret på højere beliggende terræn. Brønden tolkes som et drikkevandsreservoir, anlagt ved bredden af åløbet

EBM 234

Pauline Asingh

Bebyggelse - Romersk jernalder

272. Rosmus

14.02.11 Rosmus

Langdyssetomt

Råstof

Yngre stenalder

sb. 10. Prøvegravning i langdyssetomt, der var tæt bevokset med træer og krat. Prøvegravningen viste, at der stadig er mulighed for at gøre iagttagelser omkring højens opbygning og de 2 formodede gravkamre. Ca. 25 m syd for langdyssetomten blev der i 1988 udgravet en mellemneolitisk jordgrav (AUD 1988, 255). Undersøgelsen forventes fortsat i 1990

EBM 56

Pauline Asingh

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Megalitanlæg - Yngre stenalder

273. Hadsten Vandmølle

14.03.01 Galten (Nørre)

Vandmølle

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 12. I forbindelse med omlægning af åen undersøgte tomten af Hadsten Vandmølle (AUD 1988, 256). Der fandtes piloteringspæle og et bolværk mod møllerenden. Bolværket og enkelte pæle er foreløbig dendrokronologisk dateret til 1190'erne. Genbrugte pæle, formodentlig fra et stemmeværk, antyder en ældre fase. Selve møllebygningen er totalt bortgravet ved opførelsen af 1600-tals møllen. Møllerendens pladskontinuitet sandsynliggør, at også mølledriften på stedet har været kontinuerlig

KHM 247/87

Jakob Tue Christensen

Vandmølle - Middelalder

274. Brun Eng

14.03.07 Rud

Boplads

Vejanlæg

Ældre jernalder

sb. 30. Ved prøvegravning fremkom en del stolpehuller, kogegruber, fyldskifter samt skår fra ældre jernalder. Undersøges i 1990

KHM 433/89

Folmer Christiansen
Søren Berthelsen

Bebyggelse - Ældre jernalder

Grube - Ældre jernalder

275. Drastrup gårde

14.03.07 Rud

Boplads

Vejanlæg

Ældre romersk jernalder

sb. 31. Ved prøvegravning fremkom en del stolpehuller, gruber, en hegns- eller væggrøft, en brandtomt samt et op til 30 cm tykt kulturlag. Skår daterer bopladsen til ældre romersk jernalder. Undersøges i 1990

KHM 434/89

Søren Berthelsen
Folmer Christiansen

Bebyggelse - Romersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

Kulturlag - Romersk jernalder

276. Hallendrup

14.03.07 Rud

Boplads

Vejanlæg

Ældre jernalder

sb. 29. Ved prøvegravning fremkom en del stolpehuller, kogegruber, gruber samt knusesten, lerklining og keramik fra ældre jernalder. Undersøges i 1990

KHM 432/89

Søren Berthelsen
Folmer Christiansen

Bebyggelse - Ældre jernalder

Grube - Ældre jernalder

277. Frederiksdalvej

14.03.10 Vorup

Huse/hegn

Andet anlægsarbejde

Førromersk jernalder

sb. 13. 5.800 M2 vejtracéer og søgegrøfter blev afdækket i et forsøg på at lokalisere og afgrænse en førromersk bebyggelse. Mindst 10 bygninger, og ca. 30 hegnsgrøfter påvistes. Desuden fandtes der 12 brønde og et stort antal gruber. 4 af bygningerne var langhuse på op til 20 m længde. 1 af husene havde bevaret ildsted og lergulvsrest. Dette hus kunne følges i 2 faser. De øvrige bygninger var udhuse: 5 staklader og et meget velbevaret 9 m langt hus. Til huset, der havde en velbevaret væggrøft, knyttede sig flere hegnsforløb. Hegnsforløbene dækker hver et areal på ca. 30 x 40 m. Ved hjælp af hegnsforløb i tracéer og søgegrøfter menes 9 gårdsenheder at kunne udskilles i det 160 x 260 m store bopladsområde. Bebyggelsen er dateret ved hjælp af keramikken.

KHM 274/89

Hans Skov

Bebyggelse - Førromersk jernalder

278. Trustrup Grusgrav

14.03.13 Ølst

Boplads

Vejanlæg

Ældre jernalder

sb. 17. Ved prøvegravning fremkom stolpehuller, fyldskifter, 1 kogegrube og 1 stenlægning. Keramikken daterer pladsen til ældre jernalder. Undersøges i 1990

KHM 430/89

Søren Berthelsen

Folmer Christiansen

Bebyggelse - Ældre jernalder

Grube - Ældre jernalder

279. Ølstvadbrovej Nord

14.03.13 Ølst

Boplads

Vejanlæg

Ældre jernalder

sb. 16. Ved prøvegravning fremkom en del stolpehuller, hvoraf hovedparten er fra et hus. Skår daterer bopladsen til ældre jernalder. Undersøges i 1990

KHM 428/89

Folmer Christiansen

Søren Berthelsen

Bebyggelse - Ældre jernalder

280. Ølstvadbrovej Syd

14.03.13 Ølst

Kulturlag

Vejanlæg

Middelalder

sb. 14. Ved prøvegravning fremkom et op til 70 cm tykt kulturlag med stolpehuller. Enkelte lerkarskår daterer laget til middelalder. Undersøges i 1990

KHM 429/89

Folmer Christiansen

Søren Berthelsen

Kulturlag - Middelalder

281. Knæhøj

14.04.11 Øster Tørslev

Høj

Dyrkning

Ældre bronzealder

sb. 9. Efter mislykket fredningsforsøg foretoges partiel undersøgelse af overpløjet gravhøj med i alt 3 byggefaser, hvoraf den yngste dateres til per. II. Indtil videre er kun tertiærhøjen udgravet. Denne var 24 m i diameter og omgivet af en toskiftet stenvold, der oprindeligt har omsluttet en 2,85 x 0,85 m stor Ø-V orienteret plankekiste. Foruden tandrester og negle indeholdt graven 1 bronzesværd i ornamenteret træskede, bøjlennål og rester af oksehuder. Undersøgelsen fortsætter i 1990

KHM 59/88

Ole A. Schmidt

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

282. Ø. Tørslev grusgrav II

14.04.11 Øster Tørslev

Høj

Råstof

Udateret

sb. 17. Prøvegravning i overpløjet gravhøj. Der konstateredes ingen steder høj fyld eller rester af gravanlæg. Tætstående stenspor over et 4,5 m langt sammenhængende forløb angiver højens diameter til 18-20 m

KHM 27/89

Ole A. Schmidt

Gravhøj - Udateret

Gravplads/grav - Udateret

283. Gammel Toft

14.05.06 Helgenæs

Boplads

Dyrkning

Vikingetid

sb. 24. Udgravning af 5 grubehuse på bopladsområde fra tidlig vikingetid. Bopladsen ligger i stærkt kuperet terræn. Ved flyrekognoscering blev der i 1989 lokaliseret bosættelsesspor på hovedparten af et ca. 10.000 M2 stort, tvedelt højdedrag. Inden for den ret dyrkningstruede del af bopladsområdet blev der udgravet 5 grubehuse, alle runde med et tværmål på 3,75-4,75 m. På trods af husenes dårlige bevaringstilstand var de særdeles rige på fund bestående af keramik, herunder væve- og tenvægte, glasperler, bronze- og jerngenstande samt organisk materiale. Der kunne iagttages en vis håndværksmæssig specialisering husene imellem. Der blev undersøgt i alt ca. 800 m2. Undersøgelsen forventes fortsat i 1990

EBM 11

Pauline Asingh

Bebyggelse - Vikingetid

284. Vestergade I

14.06.01 Asferg

Stenlægning

Vejanlæg

Udateret

sb. 95. Stenlægningen, der ved prøvegravning blev bestemt som en formodet megalittomt, viste sig at være et anlæg af uvis alder. De eneste fund var en halv snes flintafslag i fylden over og ved anlæggets sten

KHM 416/87

Søren Berthelsen

Folmer Christiansen

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Udateret

285. Munkebo

14.06.02 Fårup

Boplads

Vejanlæg

Yngre bronzealder

sb. 32. En del af ca. 50 kogegruber, et grubekompleks, 15 stolpehuller samt et antal ubestemmelige fyldskifter undersøgt (AUD 1988, 269). Den fremkomne keramik daterer lokaliteten til slutningen af yngre bronzealder

KHM 421/87

Folmer Christiansen

Søren Berthelsen

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Yngre bronzealder

286. Fårup Plantagevej II

14.06.02 Fårup

Boplads/jordfæstegrave

Vejanlæg

Æ.rom./y.rom.

sb. 31. En del af 8 fyldskifter, 15 gruber, 5 koge-gruber og 15 spredte stolpehuller undersøgtes (AUD 1988, 271). Gruberne indeholdt store mængder keramik fra ældre romersk jernalder. Desuden blev der undersøgt i stensat jordfæstegrav fra ældre romersk jernalder med 6 lerkar, 1 jernkniv og 1 uidentificeret jerngenstand samt 1 jordfæstegrav fra yngre romersk jernalder med 2 lerkar og 1 jernkniv

KHM 420/87

Søren Berthelsen

Folmer Christiansen

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Romersk jernalder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

287. Handest

14.06.04 Glenstrup

Megalitanlæg/jordfæstegrav

Vejanlæg

Yngre stenalder

sb. 63. En overpløjet høj, hvor der ved rekognoscering blev konstateret ildskørnet flint på overfladen. Under pløjelaget lå et kompakt stenlag. I dette stenlag lå grav 1, som var en stenkantet jordfyldt grav, 1,20 m bred og ikke afgrænset i enderne, men ca. 3 m lang, øst-vest vendt. I graven var der 2 stridsøkser, som ud fra enkelte bevarede elementer hører til inden for Globs typer D, E eller F. Ud over de 2 stridsøkser var der 2 ravperler og 1 lerkar af Globs type C1. Graven ligger i nordenden af et større gravkammer, hvis konstruktion er næsten pløjet væk. Dette kammer har haft en størrelse på ca. 3 x 6 m. Kammerets form er ikke tydeligt, og det kan ikke med sikkerhed siges, om det har været bygget af sten eller af træ. Men da der under dette kammeres formodede forrum ligger rester af en dysse, hvor bærestenene er fjernet, må det formodes, at dette kammer har været bygget af sten. Af dyssekammeret er stenspor efter bæresten samt en stor del af gulvlaget bevaret. I gulvlaget fremkom ca. 100 ravperler samt udgravningens klenodie, 1 kobberspiral. Den har 7 vendinger og en diameter på 4-4,5 cm. Udformningen er som den mindste af spiralerne i Bygholmdepotet. En metalanalyse viser, at 99,75% af metallet er kobber. Dyssen er fjernet i forbindelse med anlæggelsen af den store nordjyske kiste, i yngre undergravstid eller ældre bundgravstid. I højens NV-side ligger endnu et gravanlæg fra enkeltgravskultur. Det er en undergrav med en ringgrøft. Graven har bestået af en plankekiste, der udefra er støttet med større og mindre sten. Graven indeholder en flintøkse, 2 ravskiver og 1 lerbæger af Globs type C4. Ringgrøften er ca. 3,40 m i diameter og 0,80 m dyb og fyldt med sten. Det er tydeligt, at der har stået en trækonstruktion i grøften mellem stenene. Ringgrøften går ikke helt ned til 80 cm i SØ-siden, her er der et ophold i grøften. Til slut er der i SØ-siden af højen indsat 5 urner, hvoraf en er en ansigtsurne med en meget flot per. V-pincet

ÅHM 2271

Peter Birkedahl

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Megalitanlæg - Yngre stenalder

288. Kousted Å

14.06.06 Kousted

Flinttagningsgruber

Vejanlæg

Yngre stenalder

sb. 29. Afrømning og partiel undersøgelse af et ca. 1.000 M2 stort område med kulturlag og flinttagningsgruber. I kulturlaget er der konstateret flere værkstedspladser. Laget indeholder talrige flintafslag samt afslagsblokke, flintknolde og slagsten. Flere af gruberne, der i overvejende grad er opfyldt med omgravet kridt, er tømt/snittet. Profilerne viste regulære gruber på op til 3-3,5 m i diameter ved overfladen og en dybde på op til 2,3 m. Flere af grubeprofilerne afspejler klart flintudvindingen, dels ved udvidelse af en grube ved et flintlag, dels ved at gruberne afsluttes umiddelbart efter udnyttelse af et flintlag. Foruden det store flintmateriale, der formodes at være fra fremstillingen af små, tyknakkede økser, er der fremkommet afslagsblokke, slagsten, flinthakker samt 1 neolitisk tværpil og 1 randskår med udsvajet rand og ornamenteret med vandrette rækker af tosnoet snor. En foreløbig typologisk datering viser, at flinttagning og produktion sandsynligvis har fundet sted i tidlig enkeltgravskultur. Undersøgelserne fortsætter i 1990

KHM 413/87

Folmer Christiansen

Søren Berthelsen

Bo Madsen

Ernst Stidsing

Grube - Yngre stenalder

Kulturlag - Yngre stenalder

289. Fuglsangsgade

14.07.05 Mariager

Gulvlag

Diverse

Midd./nyere tid

Undersøgelse af gulvlaget i hvælvet stenkælder på Fuglsangsgade 3. Ved undersøgelsen fremkom der flere gulvlag. En snævrere datering af selve kælderen, end den datering til omkr. 1600, som en bygningsarkæologisk undersøgelse fra 1987 har givet, fremkom dog ikke.

KHM 384/89

Turi Thomsen

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Middelalder

Bebyggelse - Nyere tid

290. Mariager Kloster

14.07.05 Mariager

Klostertomt

Andet anlægsarbejde

Middelalder

Undersøgelser i tomten efter Mariager kloster; heraf var den ene en fortsættelse af sidste års uddannelsesgravning (AUD 1988, 274). De meget solide fundamenter af sydenden af nonneklosterets vestfløj påvistes, og sammenholdt med resultaterne fra sidste år viser de, at vestfløjen var en ca. 12 x 73 m stor bygning med indbygget korsgang i østsiden. Fløjen var bygget på en kunstig opbygget skrænt ned mod søen mod vest. I syd har en smal korsgangsfløj dannet forbindelsen til kirken og østfløjen. De mest uventede iagttagelser gjordes i området mellem de 2 konventer, som hidtil har været opfattet som en bygningsfri gårdsplads. Her iagttoges flere kraftige fundamentsforløb hørende til én stor bygning. Det kan endnu ikke afgøres, hvilket af de 2 konventer bygningen har tilhørt. På munkeklosterets område påvistes, udover det vestlige fundament i munkenes østfløj, det meget kraftige fundament til en mur, som har lukket munkenes vestlige gård mod vest. Der er forskellige steder på nonneklosterets område påvist fragmentariske spor af 3 forskellige bygninger ældre end det store grundmurede kloster. På grund af manglen på genstande og andet daterende materiale kan det ikke afgøres, om bygningerne er ældre end klostrets oprettelse, eller om de tilhører klostrets allertidligste tid.

KHM 128/79,453/88

Hans Krongaard Kristensen

Ann Bodilsen

Kloster - Middelalder

291. Gunderup

14.07.11 Svenstrup

Gravhøj

Råstof

Y.st./y.br.

sb. 80. Gravhøjen var stærkt nedpløjet. Der kunne erkendes to højfaser. Den ældste sandsynligvis fra engang i stenalderen. Den yngste fra en sen del af yngre bronzealder. Fase II dækkede over en brandgrav, en nord-syd orienteret ca. 0,9 x 1,5 m stor rektangulær, stenfyldt grube. Den nordlige tredjedel af gravbunden var brolagt, hvorpå der lå forkullede grene og kviste. Den sydlige del af bunden bestod af en lav nedgravning, hvorunder lå brændte knogler, et stykke af en bennål. samt skår fra mindst 2 lerkar

KHM 54/88

Ragna Stidsing

Ernst Stidsing

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre bronzealder

292. Holbækgårds mark

14.08.02 Holbæk

Boplads

Dyrkning

førromersk jernalder

sb. 9. Efterundersøgelse af bopladsområde, hvor museet tidligere har undersøgt en velbevaret hustomt, til hvilken der nu kan knyttes hegnsgrøfter og brolagte gadeforløb. Undersøgelsen foretages sammen med en gruppe amatørarkæologer, og der satses på totalundersøgelse af området, dvs. tømning af samtlige gruber og hjemtagning af al keramik med henblik på komparative studier. Undersøgelsen fortsætter i 1990.

KHM 83/84

Reno Fiedel

Bebyggelse - Førromersk jernalder

293. Skovsland I

14.08.02 Holbæk

Høj/grave

Dyrkning

Æ.br./æ.j.

sb. 1. Afsluttende undersøgelse af overpløjet gravhøj (AUD 1988, 277). Højen var opført i 5 klart adskilte byggefaser, hvoraf kun den ældste kunne dateres. Ældste høj, 5,5 m i diameter og ca. 1 m høj, indeholdt sporene af en bulkiste placeret på et rektangulært stenleje. Den gravlagte, et seks år gammelt barn, havde med i graven 1 tutulus, der daterer anlægget til ældre bronzealder, per. II. Bortset fra yngste højfase, der formodentlig er fra yngre bronzealder, var der til hver af de øvrige højfaser knyttet en grav. Desværre indeholdt ingen af disse daterende materiale. Uden for randstenskæden undersøgte 5 brandgrave fra sen førromersk jernalder. I en af disse fandtes et enkelt blad af en såkaldt Vendsysselsaks

KHM 451/86

Reno Fiedel

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

294. Houmarksvej

14.09.02 Borup

Boplads

Vejanlæg

Yngre romersk jernalder

sb. 54. På et ca. 1.800 M² stort område undersøgtes del af en landsby fra yngre romersk jernalder (AUD 1988, 279). Ud fra stolpehullerne kunne der rekonstrueres 7 hustomter, alle af typen treskibede langhuse, øst-vest orienterede, varierende i længde fra ca. 16-30 m og i bredde fra 5-5,5 m. De bevarede gavlender er afrundede og i ét tilfælde ses let buede langvægge. Landsbyen er kun afgrænset mod NV

KHM 410/87

Søren Berthelsen

Folmer Christiansen

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Romersk jernalder

295. Kondrup

14.09.02 Borup

Vej

Vejanlæg

Ældre jernalder

sb. 53. Over en smal nord-sydgående lavning undersøgtes et 22 m langt og 3 m bredt, omtrent øst-vest gående forløb af en vejbrolægning af 5-20 cm store sten, partielt kantet med større sten (AUD 1988, 280). Brolægningen var anlagt på et lag tilført gruset sand, der igen hviler på tørvebund. Ved undersøgelsen fremkom 1 mortersten, 2 kværnsten og 2 knusesten. Ud fra anlægstypen og fundene foreslås en datering til ældre jernalder

KHM 409/87

Folmer Christiansen

Søren Berthelsen

Ernst Stidsing

Vej/bro - Ældre jernalder

296. Sødringholmvej

14.09.03 Dronningborg

Kirkegård

Diverse

Middelalder

sb. 13. I alt blev der undersøgt 61 grave, hvoraf en del var forstyrret af senere anlagte grave og senere tids anlægsarbejde. I 14 af gravene sås spor af trækiste, og hvor formen kunne erkendes, var den trapezformet. Ved enkelte af gravene var der hovedrum dannet af 2 sten (frådsten). I feltets NV-hjørne blev der fundet nogle sten lagt i ler, muligvis fundamentsrester fra kirken. Dateringen er usikker, men kirkegården har formentlig været i brug mellem 1000 og 1200

KHM 331/89

Inger Marie Hyldgaard

Ernst Stidsing

Kirke/Kirkegård - Middelalder

297. Langvang

14.09.08 Randers

Bebyggelse

Andet anlægsarbejde

Udateret./nyere tid

sb. 10. 1.100 M2 undersøgt på en i forvejen kendt lokalitet med bebyggelse fra yngre bronzealder/førromersk jernalder, vikingetid/middelalder og renæssance (AUD 1986, 353, AUD 1987, 302). Ved undersøgelsen fremkom et mindre antal gruber med slagger samt en enkelt med tegl, kridtpiberester og et glaseret skår.

KHM 351/86

Hugo H. Sørensen

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Vikingetid

Bebyggelse - Middelalder

Grube - Nyere tid

298. Provstegade

14.09.08 Randers

Kloster/kirkegård

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 56. I fortsættelse af undersøgelsen i 1988 (AUD 1988, 284) af Vor Frue benediktinernonnekloster i Randers, havde museet i 1989 mulighed for at afdække rester af klostrets vest- og nordfløj og en formodet klostermur. Som vist på figuren er der tale om en nordfløj på 40 x 11 m. Ud over resultaterne fra 1988-89 ses dele af den tilhørende Sct. Peder kirke, som blev undersøgt i 1905 af arkitekt F. Uldall i forbindelse med nedrivning af kirken. Østafslutningen er blot en blandt flere muligheder; benediktinerne byggede ofte apsider på kirken. Sct. Peder var oprindelig sognekirke med kirkegård, hvor det nuværende Rådhusortv ligger. Da nonnerne overtog kirken, fortsatte de formodentlig med at gravlægge syd for kirken, mens sognekirkegården rykkede over øst for klosteret, hvor museet i foråret og sommeren 1989 undersøgte ca. 250 m². I alt blev der udgravet 252 grave, af hvilke dog nogle var fundtomme. I alt optoges godt 240 skeletter, der p.t. er under videnskabelig undersøgelse på Panum. Institutet. I feltets nordlige del fandtes en opfyldt grube overlejret af mindst 5 grave, der sammen med diverse kuglepotteskår og Østersøkar må henføres til sent 1000, begyndelsen af 1100-tallet. Derfor kunne kirkegården tænkes at være taget i brug engang efter 1100-tallets midte. I feltets østlige del fandtes spor efter en nord-syd gående grøft samt færst, der vel har udgjort indgangsmuligheden fra øst. Mod syd synes en række stolpehuller på linie at have vist en tidlig afgrænsning, idet der syd for disse fandtes 6 murede, stensatte grave. Størstedelen af gravene var enkeltgrave, men der var flere fællesgrave, blandt disse en massegrav med 11 personer

KHM 27/70

Hans Mikkelsen

Hans-Ole Matthiesen

Gravplads/grav - Middelalder

Kirke/Kirkegård - Middelalder

Kloster - Middelalder

299. Påskesønnernes Hus

14.09.08 Randers

Hus/kulturlag

Diverse

Middelalder

sb. 57. Opmåling og registrering af middelalderligt murværk og kulturlag i Påskesønnernes Hus (fra 1640). Entreprenørarbejdet var udført, inden museet kom ind i billedet.

KHM 406/89

Turi Thomsen

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Middelalder

Kulturlag - Middelalder

300. Randers Arresthus

14.09.08 Randers

Kirkegård

Andet anlægsarbejde

Midd./renæssance/nyere tid

sb. 52. Ved søgegrøfter på lokaliteten for Sct~ Laurentii kirke og kirkegård blev der kun fundet nogle enkelte løse knogler fra menneske. Kirken, nævnt 1470, blev nedrevet 1771. Kirkegården var i brug til omkring 1802. I 1860 blev gravene fjernet forud for byggeri af Randers Arrest.

KHM 317/89

Inger Marie Hyldgaard

Ernst Stidsing

Kirke/Kirkegård - Middelalder

Kirke/Kirkegård - Nyere tid

301. Storegade

14.09.08 Randers

Bylag/bebyggelse

Andet anlægsarbejde

Renæssance

sb. 80. Kortvarig undersøgelse i den sydlige del af Randers by inden for voldene. Ved undersøgelsen fremkom foruden kulturlag med knogler, trækul, læderrester og få skår også en syldstensrække. Formentlig fra den første bebyggelse efter voldgravens tildækning.

KHM 315/89

Inger Marie Hyldgaard

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Nyere tid

Kulturlag - Nyere tid

302. Koldkilde II

14.09.09 Råsted

Løsfund/boplads

Vejanlæg

Y.st./y.br./æ.j.

sb. 34. På lokaliteten afdækkedes og undersøgtes en del af 30 gruber og fyldskifter indeholdende keramik hovedsagelig fra yngre bronzealder, per. V-VI og ældre jernalder (førromersk jernalder og yngre romersk jernalder) (AUD 1988, 285). Desuden fandtes slagsten, knusesten, slibesten, 2 keramikspillebrikker og 1 fragmenteret flintøkse

KHM 408/87

Folmer Christiansen

Søren Berthelsen

Ernst Stidsing

Andre anlæg/diverse - Yngre stenalder

Grube - Yngre bronzealder

Grube - Førromersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

303. Lille Hedegård

14.09.09 Råsted

Offerfund

Andet anlægsarbejde

Førromersk jernalder

sb. 37. Under oprensning af en lille kedelmose nær et større mosekompleks, opgravedes skårene af 3-4 knuste lerkar samt et bundt hampe- eller hørfibre fra et af disse.

KHM 55/89

Ole A. Schmidt

Depotfund/skattefund/offerfund - Førromer

304. Tårup skov

14.10.01 Auning

Brønd

Diverse

Nyere tid

To lokale amatørarkæologer undersøgte i samarbejde med KHM en stensat brønd sat på en ramme af træ. Brønden, der ligger i et skovområde, kan ikke umiddelbart sættes i forbindelse med nogen bebyggelse. Brønden dateres til begyndelsen af 1900-tallet.

KHM 272/88

Søren Dyrskjød

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Nyere tid

305. Fløjstrup Skovgård

14.10.06 Hørning

Boplads

Dyrkning

Ældre romersk jernalder

sb. 37A. Fortsat prøvegravning på bopladsområde med flere hustomter overlejrende hinanden og delvis forsejlet og adskilt af flyvesandslag; den øverste er en brandtomt med en udvæltet væg og en bevaret ornamenteret lerarne (AUD 1988, 296). Den fortsatte undersøgelse forventes igangsat i 1990

KHM 422/72

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Romersk jernalder

306. Henriksminde

14.10.08 Kristrup

Landsby

Naturgas

Ældre romersk jernalder

sb. 69. I et 3,5 m bredt og 60 m langt gastracé undersøgtes dele af et velbevaret landsbykompleks fra ældre romersk jernalder. Der fremkom rester af 2 hegn, 3 øst-vest orienterede langhuse samt et mindre antal gruber. Væggen i det ene hus markeredes af stolpehuller, mens de 2 øvrige omrids blev angivet af dybe væggrofter. I et af husene, der var 5 m bredt og mindst 24 m langt, opdeltet vestenden af skillevægge i vindfang og beboelsesrum på henholdsvis 7,5 og 23 M². I østenden sporede båseopdeling.

KHM 412/89

Ole A. Schmidt

Bebyggelse - Romersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

307. Tjørnholm

14.10.08 Kristrup

Boplads

Vejanlæg

Ældre jernalder

sb. 63. Ved prøvegravning fremkom et 10-20 cm tykt kulturlag med keramik fra ældre jernalder. Undersøges i 1990

KHM 425/89

Søren Berthelsen

Folmer Christiansen

Bebyggelse - Ældre jernalder

Kulturlag - Ældre jernalder

308. Skørring

14.10.15 Skørring

Brønd

Andet anlægsarbejde

Nyere tid

sb. 21. Kortvarig undersøgelse af brønd bygget af horisontalt liggende og kantstillede egeplanker. Brønden var fyldt med store sten. Der blev ikke fundet daterende genstande, men brønden synes dog anlagt i nyere tid.

KHM 271/89

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Nyere tid

309. Allestrup Vest

14.10.17 Vejlbj

Brandgrav

Dyrkning

Ældre romersk jernalder

Undersøgelse af brandgrav, der bestod af dækfad, øse, hankekar, kop og ornamentet vase. Sidstnævnte fungerede som beholder for de kremerede knogler.

KHM 331/75

Ole A. Schmidt

Gravplads/grav - Romersk jernalder

310. Allestrup Vest

14.10.17 Vejlbj

Boplads/grave

Plantning

Æ.br.-æ.rom./st.

sb. 13. Prøvegravning på lokalitet, hvor der tidligere er fundet grave fra såvel ældre romersk jernalder som senneolitikum (AUD 1988, 298). Der fremkom spor af en bosættelse i form af væggrøfter, stolpehuller og palisader foruden 1 jordfæstegrav og 8 brandgrave fra ældre romersk jernalder. Endvidere afdækkedes vestenden af en 10,5 m bred ældre bronzealderhusomt med tagbærende stolper i 2 faser, væggrøft og buet endegavl. Endelig fandtes på den allerede erkendte senneolitiske fladmarksgravplads 4 nye formodede jordfæstegrave, der dermed bringer det samlede antal op på 10. Lokaliteten udgraves i 1990.

KHM 331/75

Ole A. Schmidt

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Bebyggelse - Ældre bronzealder

Bebyggelse - Romersk jernalder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

311. Isakslund I

14.10.20 Vivild

Landsby/grave

Dyrkning

Yngre romersk jernalder

sb. 60. Partiel undersøgelse af landsby, der indgår i et af 3 samtidige og parallelt løbende vandrelandsbykomplekser inden for et ca. 10-12 m² stort område (AUD 1988, 300). Landsbyen er den 4. ud af 7 faser og kan følges fra 1. årh. f.Kr. til 5. årh. Ved udgravningen fremkom 2 ikke samtidige øst-vest orienterede langhuse, henholdsvis 15 og 37 m lange samt et større antal gruber. En lavning NV for husene har fungeret som affaldsrecipient. Spor af den samtidige gravplads forekom nord for bosætningen i form af 3 brandgrave.

KHM 186/85

Ole A. Schmidt

Bebyggelse - Romersk jernalder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

312. Isakslund IV

14.10.20 Vivild

Gravplads/boplads

Dyrkning

Æ.rom./y.st.

sb. 55. Udgravning af gravplads beliggende på 3 sandede banker. I alt undersøgte 13 brandgrave, der kan opdeles i 3 typer: simple brandgruber, brandgruber med forbrændte skår og gruber med 1-3 hele lerkar (AUD 1988, 303). I en grav fandtes desuden 1 sammenfoldet La Tene sværd. Endvidere fremkom bopladsspor i form af 9 kogestensgruber, 13 gruber og 3 stolpehuller, der kan tidsfæstes til ældre romersk jernalder og sen mellemneolitikum

KHM 544/88

Ragna Stidsing

Ole A. Schmidt

Bebyggelse - Yngre stenalder

Grube - Yngre stenalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

Gravplads/grav - Oldtid

313. Langgade

14.10.20 Vivild

Boplads

Andet anlægsarbejde

førromersk jernalder

sb. 59. Fremkomst af flere keramikholdige bopladsgruber, hvoraf 2 tolkes som brønde (AUD 1988, 299). Sammenholdt med oplysninger om tidligere gjorte fund gør det sandsynligt, at den østlige del af det nuværende Vivild er anlagt over en større førromersk bebyggelse.

KHM 467/88

Reno Fiedel

Bebyggelse - Førromersk jernalder

314. Vivild Langgade

14.10.20 Vivild

Gravplads/høj

Dyrkning

Æ.rom./y.st.

sb. 4. Ved en mindre prøvegravning på Vivild sb. 4 fremkom mindst 3 jordfæstegrave og enkelte neolitiske fyldskifter.

KHM 467/88

Reno Fiedel

Andre anlæg/diverse - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

315. Kalø Teglværk

14.11.01 Bregnet

Teglovn

Dyrkning

Middelalder

sb. 226. Oppløjede munkesten på en bakkeknold nord for Kalø vig og vest for Bregnet kirke foranledigede, at der blev foretaget en magnetisk opmåling, der viste, at der på stedet var en kraftig koncentration af teglsten. Den efterfølgende undersøgelse bekræftede, at det drejede sig om en teglovn. En søgegrøft, anlagt gennem udkanten af koncentrationen viste, at ovnen, eller ovnene, da der var flere faser, var stærkt nedbrudte, og at kun bunden og en bænk mellem 2 indfyringsåbninger var bevaret. Undersøgelsen blev ikke afsluttet, da ovnen ikke skønnedes truet. Andre søgegrøfter afslørede, at der omkring ovnen har været tilhørende anlæg: æltegrav, tørrelader og huse. Der er udtaget prøver af ovngulvet til TL-datering og palæomagnetisk datering. Undersøgelse af 2 tilhørende huse forventes foretaget i 1990

KHM 535/88

Inger Marie Hyldgaard

Ernst Stidsing

Bebyggelse - Middelalder

316. Mejlby

14.11.05 Mejlby

Kirke

Diverse

Middelalder

En undersøgelse af korets indvendige murværk viste, at vinduerne i nord og øst var udslettet ved middelalderlige omsætninger af murværket. I gulvet blev der påvist et oprindeligt mørtelgulv.

NM II 357/89

Henrik Græbe

Birgit Als Hansen

Kirke/Kirkegård - Middelalder

Århus Amt

317. Lyngby II

15.03.04 Lyngby

Høj

Vejanlæg

Oldtid

sb. 3. Overpløjet gravhøj med en diameter på 24 m. I syd- og nordsiden var højfoden markeret af delvist bevarede stenbræmmer, der var 2-3 m brede, muligvis rester af en stenlægning, der har dækket højen. Ved afrensning af stenlægningerne fandtes keramik fra ældre romersk jernalder samt flintafslag. Nær højcentrum var der en omtrent syd-nord vendt jordfæstegrav (2,30 x 1,0 m), hvis sider var markeret af hovedstore sten delvist i 2 lag, hvoraf de øverste var væltet ind over graven. Gravbunden var dækket af en tæt brolægning. Ingen gravfund. Graven overlejlrede en 16 m lang række af stolpehuller med en indbyrdes afstand på knap 2 m. Denne stolperække var orienteret SSV-NNØ

FHM 3391

Jens Jeppesen

Andre anlæg/diverse - Romersk jernalder

Gravhøj - Oldtid

Gravplads/grav - Oldtid

318. Frederiksgade 78

15.03.11 Århus

Kirkegård

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 66. I forbindelse med sænkning af et kældergulv og anlæggelse af en kloakgrøft blev der undersøgt 30 middelaldergrave tilhørende kirkegården ved byens karmeliterkloster, som førhen er lokaliseret her uden for byen. En af gravene indeholdt 5 ravperler og en anden 4 fornemme sølvperler samt flere tilhørende småperler. Perlerne tolkes som resterne af 2 rosenkranser

FHM 3420

H.J. Madsen

Kirke/Kirkegård - Middelalder

319. Kannikegade 12-14

15.03.11 Århus

Bylag

Andet anlægsarbejde

Vik./midd.

Undersøgelsen, der omfattede ca. 50 M2, foregik i to baggårde tæt inden for den vikingetidige byvold. Fra vikingetiden fandtes et grubehus og fra middelalderen (ca. 1300) en kampestensbrønd samt diverse gruber, men ingen egentlige bygningsrester. Genstandsfundene var ret omfattende.

FHM 3410-3411

H.J. Madsen

Bebyggelse - Vikingetid

Kulturlag - Vikingetid

Bebyggelse - Middelalder

Kulturlag - Middelalder

320. Åboulevarden 40

15.03.11 Århus

Byvold

Andet anlægsarbejde

Vikingetid

Ved en mindre søgegrøft blev den vikingetidige byvold lokaliseret nær åen, og den blev derefter yderligere undersøgt gennem anlæggelsen af to maskingravede grøfter af ca. 12 m længde. Voldens frontparti var desværre tidligere bortgravet, men selve voldlegemet stod bevaret i ca. 2 m højde. Der kunne påvises 2 voldfaser. Den ældste var anlagt på den oprindelige vegetationsoverflade og var opbygget af vikingetidig bopladsjord indeholdende knogler, lerkarskår, vævevægte osv. Denne kerne dækkedes af en kraftig kappe af engtørv, og uden på denne var senere anlagt voldfase 2, som i vid udstrækning synes opbygget af tørv. I modsætning til den hidtidige opfattelse tyder iagttagelserne på, at byvolden i Århus ikke er anlagt samtidig med, men kort efter byens opståen. Volden kan dog stadig dateres til 900-årene.

FHM 3395

H.J. Madsen

Bebyggelse - Vikingetid

Forsvarsanlæg/voldsted - Vikingetid

Kulturlag - Vikingetid

321. Lisbjerg kirke

15.06.04 Lisbjerg

Gård

Andet anlægsarbejde

Vikingetid

sb. 69. Udgravning ved Lisbjerg Kirke nord for Århus. En af landsbyens gamle gårde beliggende umiddelbart øst for kirken skulle nedrives for at give plads til nybyggeri. Man ønskede i den forbindelse at undersøge, om der var ældre bebyggelsesspor i nærheden af kirken, der er kendt for sit fornemme gyldne alter fra 1100-årene. Udgravningen afslørede sporene af et træbygget, indbegnet gårdsanlæg, der kunne følges rundt om kirken. Sporene viste, at der var 3 bebyggelsesfaser. Den ældste fase var repræsenteret af et spinkelt hegnsforløb (hegn 1) samt muligvis et grubehus i anlæggets østside. Anden fase bestod af det kraftigere hegn 2, der kunne følges på tre sider af kirken. I forbindelse med dette hegn fandtes 3 langhuse. Hegnets sydside blev ikke fundet, men pga. terrænforholdene kan det antages, at gården har dækket et areal på ca. 140 x 100 m. Hegn 3 markerer den sidste fase i gården, og sporene viste, at det var bygget som en kraftig palisade. Østhuset er ved den lejlighed blevet sløjftet, hvorimod de 2 nordlige langhuse antagelig stadigvæk har eksisteret i denne yngste bebyggelsesfase. I gårdsanlæggets nordvesthjørne fandtes 3 grubehuse, hvoraf 2, pga. deres placering, synes at tilhøre gårdens yngste fase. Typologisk må langhusene betragtes som en sen udvikling af "Trelleborghuset", hvilket daterer gårdsanlægget til 1000-årene. Den nuværende kirke er en romansk stenbygning fra 1100-årene, men da Lisbjerg er en herredsby, er det sandsynligt, at der har stået en trækirke på stedet i 1000-årene samtidig med gårdsanlægget. Fundet er dermed det ældste kendte eksempel i Danmark på en direkte sammenhæng mellem gård og kirke.

FHM 3360

Jens Jeppesen

H.J. Madsen

Bebyggelse - Vikingetid

Skanderborg Amt

322. Anebjerg

16.01.05 Linå

Affaldsgruber

Dyrkning

Ældre romersk jernalder

sb. 196. Udgravning af affaldsgruber med et omfattende keramikmateriale fra ældre romersk jernalder.

SIM 109/1989

Knud Bjerring Jensen

Grube - Romersk jernalder

323. Troldbjerg

16.01.09 Skannerup

Affaldsgrube

Andet anlægsarbejde

Ældre romersk jernalder

sb. 64. Udgravning af affaldsgrube med keramik fra ældre romersk jernalder.

SIM 169/1989

Knud Bjerring Jensen

Grube - Romersk jernalder

324. Trebjerre

16.03.04 Hvirring

Røse

Råstof

Ældre bronzealder

Udgravning af græsklædt ikke overpløjet røse. Røsen var uregelmæssig, let oval i formen, 8 m lang og 7 m bred, lagt af 2 lag hovedstore og mindre sten. Centralt fandtes ca. 80 cm nedgravet i undergrunden en 2 m lang, 1 m bred kiste, opbygget af flade stenfliser. Der var ingen oldsager i gravanlægget. Røsens karakter og beliggenhed sandsynliggør dog en datering til ældre bronzealder

HOM 405

Orla Madsen

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

325. Porskær

16.03.07 Underup

Offerfund.

Diverse

Germansk jernalder

Mindre undersøgelse ved Porskær Mose. Inden for et område på ca. 30 x 100 m anlagdes flere søgegrøfter, i alt 80 m. Undersøgelsen foretoges på tørt land, for at se om det var muligt at finde levn efter aktiviteter forbundet med selve krigsbytteofferhandlingen. Undersøgelsen gav ingen fund i form af f.eks. stolpehuller, gruber, ildsteder etc.

HOM 485

Charlotte Fabech

Depotfund/skattefund/offerfund - Germansk

326. Kampenborg

16.04.01 Bryrup

Høj

Andet anlægsarbejde

Ældre bronzealder

sb. 19. Ved en prøvegravning i den overpløjede høj fremkom et randstøngærde med en diameter på ca. 10 m. Højfylden var bevaret i ca. 0,4 m højde, men den centrale del af højen var forstyrret.

SIM 167/1989

Knud Bjerring Jensen

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

327. Skovbæklund

16.04.03 Grædstrup

Jordfæstegrav

Dyrkning

Yngre stenalder

sb. 147. På let skrånende lavtliggende terræn udgravedes en øst-vest vendt stenomkranset jordfæstegrav. Stenrammen var 3 m lang og 2,2 m bred. I ca. 50 cm dybde fandtes sporene af en 1,5 m lang og 0,5 m bred plankekiste. I dennes østende lå en perlekæde bestående af 55 små ravperler. En lidt mindre gruppe perler (24 stykker) fandtes midt i graven. Gravens sidste genstand var en flintflække. Udstyret viser, at den døde var en kvinde. Graven kan dateres til enkeltgravskultur

HOM 360

Orla Madsen

Gravplads/grav - Yngre stenalder

328. Fyel Mose

16.04.11 Voerladegård

Høj/brandgrav/gruber

Diverse

Y.st./j.

sb. 83. I centrum af en næsten nedpløjet ikke tidligere registreret høj fandtes stenindrammet 3 m lang og 1 m bred brandgrav fra tidlig førromersk jernalder. Denne grav havde sammen med en stor moderne forstyrrelse ødelagt det centrale højområde og dermed sporene efter en evt. primærgrav. Omkring højen var der en ringgrøft med en ydre diameter på 14 m. Ringgrøften var 1 m bred, 50-70 cm dyb med spor efter en ydre tætstillet stolperække/palisade. Ringgrøften kan pga. den store lighed med et i 1988 undersøgt anlæg, ca. 1,5 km mod NØ (AUD 1988, 330) dateres til enkeltgravskultur. Spredt på overfladen og i de moderne forstyrrelser fandtes en del skår fra tragtbægerkulturen (MN I), samt nogle få lave gruber opfyldt med lyst fyld. Skårene og de diffuse anlægsspor repræsenterer sporene efter en TRB bebyggelse på stedet

HOM 349

Orla Madsen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Gravhøj - Førromersk jernalder

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

329. Vasegården, Tebstrup

16.05.07 Ovsted

Grube

Dyrkning

Middelalder

sb. 30. Ved besigtigelse af området, som var en del af en have, samt ved senere prøvegravning, viste det sig, at et afgrænset område indeholdt særdeles store mængder af keramik fra perioden senmiddelalder/tidlig renæssance. Samme type keramik findes spredt over et større omkringliggende område samt i nogle mindre åløb.

SBM 56/88

Helle Reinholdt

Grube - Middelalder

330. Hedegård

16.06.01 Ejstrup

Gravplads

Dyrkning

Førrom/æ.rom.

sb. 220. Fortsatte udgravninger på stort landsby- og gravpladskompleks fra sen førromersk jernalder og ældre romersk jernalder (AUD 1987, 352). Undersøgelserne omfattede et 1.500 M2 stor øst-vest vendt område af gravpladsen vinkelret på hovedfeltet fra 1986. I 1989 udgravedes eller optoges i præparat 31 brandgrave, 3 lerkaroffergruber/bigrave, 4 jordfæstegrave og 1 brandlag. Da genstandene for de flestes vedkommende ligger til konservering, er oplysningerne her foreløbige. Fundene fra 1989 forstærkede indtrykket af gravpladsens generelle rigdom. Således var der meget få grave helt uden metaller, og hovedparten indeholdt endog store mængder oldsager i form af våben, redskaber, værktøj, smykker, beslagdele mv. I alt optoges mindst 5 våbengrave, således at antallet af våbengrave i den undersøgte del af pladsen nærmer sig 10, et stort antal på en midt/østjysk gravplads. Ved våbengravene bør det fremhæves, at den mest almindelig sværdtype er tveæggede La Tene sværd. I en af disse våbengrave er endvidere fundet jernbeslag, sandsynligvis til en sadel, medens en anden våbengrav indeholdt småværktøjer af jern i form af huljern og syl. Gravpladsens rigdom bestyrkedes yderligere af 3 urnegrave, som indeholdt gravudstyr langt ud over det sædvanlige. Ved den første grav, A 1086, var en urne med indhold af brændte knogler, 2 guldperler og 1 oprullet ring af tyndt guldråd nedsat oven i en meget stor mængde bronze, sandsynligvis ringe og beslag til et svært støbt nørrejysk bronzebælte. Få meter syd for dette fund udgravedes yderligere 2 urnegrave, som begge var overordentlig rige. Ved den ene grav, A 1136, var et stort lerbæger placeret med bunden opad som dække over urnen. Urnen var her en relativ stor bronzekedel (diameter 42 cm). Heri lå den døde brændte knogler, 1 guldfingerring, 1 fodbæger, samt 1 svært støbt bronzedølle. Dr.phil. Ulla Lund Hansen har oplyst, at kedelen sandsynligvis er unik i Det frie Germanien. Endnu et omvendt lerkar genfundtes ved urnegrav A 1131 få meter syd for kedelgraven. Her var de brændte knogler og de medgivne gravgaver dog dels fordelt i urnen, i dette tilfælde et tidligt stejlvægget bronzefad, dels i en gruppe bag den. I bronzefadet fandtes således brændte knogler og 1 guldfingerring. I oldsagsgruppen bag urnen var der en stor mængde jernaldersager, hvoriblandt 1-2 meget smukke knive samt nogle svære jernbeslag af indtil videre ukendt funktion har kunnet udskilles på røntgenfotos. I denne gruppe oldsager fandtes også smeltede rester af et mindre bronzekar samt enkelte brændte knogler. I begge bronzekar havde de brændte knogler været indpakket i tekstil, som pga. metallsaltene var rimeligt velbevarede. Udgravningerne har i høj grad bekræftet formodningerne om, at Hedegårdgravpladsen i rigdom klart overgår hovedparten af danske gravpladser fra tiden omkring Kr.f. Den romerske import, de mange rige våbengrave, den forholdsvis hyppige brug af guldgenstande, det i øvrigt rige udstyr og den øjensynlig ret almindelige skik med at medgive småværktøj og redskaber i gravene viser tydeligt dette. Generelt tyder det på, at brandgravene, som indtil videre dominerer gravmaterialet, er ældre end jordfæstegravene. Langt hovedparten af brandgravene dateres til per. IIIB og B1, medens jordfæstegravene kan henføres til B2. En af de i 1989 udgravede jordfæstegrave bør her fremhæves. Den indeholdt 5 lerkar, 3 velforarbejdede kraftigt profilerede bronzefibler, 1 sølvsmalle, 1 bronzesnål, 1 bronzebæltespænde og 2 knive. Udgravningerne fortsætter i 1990

HOM 151

Orla Madsen

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

331. Højgård

16.06.01 Ejstrup

Tuegravplads

Dyrkning

førromersk jernalder

sb. 220. Efter overfladefund af korsformet fibula prøvegravedes på lokaliteten ca. 300 m øst for lb.nr. 330. I området fandtes dels bopladsspor i form af gruber, dels grave i form af helt nedpløjede tuegrave, hvor kun de omgivende grøfter var bevaret. En af gravene udgravedes i sin helhed. Dette anlæg var cirkulært 10 m i diameter, med indgange i syd og nord. Centralt fandtes afløjet urne. Gravpladsen kan ved krøllehovedsnål dateres til førromersk jernalder, per. I

HOM 421, 422

Orla Madsen

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

332. Klinkhøj

16.06.01 Ejstrup

Høj

Dyrkning

Ældre jernalder

sb. 92. I udkanten af det i 1986-87 påviste sen førromerske/ældre romersk jernalders landsbyområde (AUD 1987, 352) udgravedes en nedpløjet gravhøj. Den indeholdt centralt placeret en stenomsat 3 m lang og 1,8 m bred øst-vest vendt jordfæstegrav. Der var ingen oldsager i graven, men fyldens karakter antyder dog en datering til bronze- eller jernalder. I højens udkant udgravedes de nedpløjede rester af en stenomsat urnegrav. Denne skal sandsynligvis dateres til ældre jernalder

HOM 372

Orla Madsen

Gravhøj - Ældre jernalder

Gravplads/grav - Ældre jernalder

333. Nr. Snede

16.06.05 Nørre Snede

Boplads

Dyrkning

Ældre romersk jernalder

sb. 482. Få hundrede meter syd for de i 1980'erne udgravede landsbyer konstateredes ved prøvegravning boplads spor i form af let nedgravede gruber, en stenlægning og spredte spor af stolpehuller. Anlægssporene kunne dateres til ældre jernalder

HOM 427

Orla Madsen

Bebyggelse - Romersk jernalder

Vejle Amt

334. Højrup

17.02.04 Herslev

Højtomt/gravplads

Dyrkning

Udateret/vik.

sb. 33. Udgravning af overpløjet gravhøj. Der var ikke spor efter gravanlæg, men da der var rester af højfyld på op til 20 cm, blev højtomten afdækket. Der fandtes stadig ikke spor efter gravanlæg heri, men spor af kraftige stolpehuller stående i en cirkel med en diameter på 12 m omkring et centralt stolpehul. I cirkelens periferi lå vikingetids jordfæstegrave, 3 nord for højen, 1 vest for, 1 syd for samt en gruppe på seks mod sydøst. 2 af gravene nord for højen var uden gravgods og kistespor, I den tredje var der spor efter et par sidefjæle, og som gravgods 1 jernkniv. De øvrige grave har tydelige spor efter plankekister. Gravgodset er beskedent, 1 jernkniv alene eller sammen med 1 syl. I en enkelt grav var der 1 kniv, 1 tenvægt samt 1 lerkar. En sonderende prøvegravning viste, at der er tale om en større gravplads, som fortsætter i sydøstlig retning. I alt fandtes 27 grave, 25 jordfæstegrave og 2 urnegrave

VKH 1395

Dorthe Kaldal Mikkelsen

Gravplads/grav - Vikingetid

Gravhøj - Udateret

Gravplads/grav - Udateret

335. Ågård

17.02.11 Øster Starup

Høje

Råstof

Yngre stenalder

sb. 50, 51. Prøvegravning af 2 registrerede, overpløjede gravhøje. Der kunne imidlertid hverken konstateres højfyld eller spor efter gravanlæg. Dog opbevares hos lodsejeren 1 enkeltgravsøkse, opløjet 1981/82 omtrent på sb. 51

VKH 1390

Dorthe Kaldal Mikkelsen

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

336. Bygholm

17.04.03 Hatting

Teglovn

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 40. Udgravning af teglovn med 4 indfyringskanaler og indfyringsåbninger i både øst- og vestenden. Ovnens havde kampestensfundament og kampestensmure mod nord og syd. Ovngulvet og indfyringsgavlene var opbygget af munkesten. Gavlene var bevaret i indtil 7 skifters højde. I den østlige fyrgrav stod opstabilede teglsten, "nonner", fra den sidste brænding. Datering ca. 13-1400-tallet.

HOM 473

Mariann Hahn-Thomsen

Bebyggelse - Middelalder

337. Brå

17.04.07 Stenderup

Offerfund?

Diverse

Førromersk jernalder

sb. 44. Prøvegravning på et område i umiddelbar nærhed af Brå-kedlens findested. Ved undersøgelsen fandtes en del anlægsspor i form af stolpehuller og gruber. Stolpehullerne, hvoraf mange var ensartede i fylden, kunne ikke sammensættes til større konstruktioner som huse eller lignende. Stolpehullernes form og fyld antyder dog, at en datering til ældre jernalder er sandsynlig, hvorfor de kan være samtidige med kedelen. Det samme gælder en af gruberne, som indeholdt keramik fra per. II af førromersk jernalder. Konklusionen af undersøgelsen er således, at der ikke findes hustomter i umiddelbar nærhed af Brå-kedlens findested, og at kedlen sandsynligvis er dateret rigtigt og dermed er et af vore ældste importfund.

HOM 459

Jørgen Lund

Orla Madsen

Depotfund/skattefund/offerfund - Førromer

Grube - Førromersk jernalder

338. Bygehjerg

17.07.02 Hejls

Boplads

Vejanlæg

Førrøm./rom.

sb. 98. Der fandtes en del bopladskeramik i spredte gruber og stolpehuller.

HAM 2349

Per Ethelberg

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Grube - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

339. Nørholm

17.08.02 Brande

Affaldsgrube

Dyrkning

Udateret, midd.?

Efter opløjning af et stort trætrug af eg og andre træsager foretog museet en delvis udgravning af en stor, fugtig lavning, som var opfyldt med bl.a. en del forarbejdet træ og et kraftigt lag med ildskørnede sten. Træet er endnu ikke dateret.

HEM 2941

Hans Rostholm

Grube - Middelalder

Grube - Udateret

340. Jelling Møllested

17.09.04 Jelling

Vandmølle

Diverse

Middelalder

sb. 115. Fortsat undersøgelse fra 1988 (AUD 1988, 350), hvor kanten af et stenlagt kældergulv udgravedes samt en stolpekonstruktion fra møllebygningen. Endvidere opmålte stolperækker i selve åløbet. Endnu et par trækonstruktioner er udgravet, og ved hjælp af boreprøver er anlæggets udstrækning fastslået. Der er udtaget en serie dendroprøver af stolpekonstruktionen til møllebygningen samt af stolperækkerne i åen. Disse daterer anlægget til 14-1500-tallet. Ifølge skriftlige kilder er møllen nedlagt i 1580. Det må således være dele af den yngste mølle på stedet, der her er udgravet. Imidlertid er fundmaterialet i 1989 forøget med et større antal såkaldte borgerkrigsmønter fra første halvdel af 1300-tallet. I skoven er registreret flere hulvejssystemer, som fører ned til møllestedet

VKH 1374

Dorthe Kaldal Mikkelsen

Vandmølle - Middelalder

341. Kolborg

17.06.01 Egtved

Vejdæmning

Diverse

J./midd.

sb. 303. Fortsat undersøgelse af vejdæmningen over Vejle ådal (AUD 1988, 352) i form af geofysisk kortlægning af dæmningen og dens omgivelser, suppleret med boreprofiler. Tidligere åforløb på stedet og mulige overgangssteder ældre end dæmningen er herved fastlagt. Museet gennemfører undersøgelsen i samarbejde med Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat og Geologisk Institut ved Aarhus Universitet

VKH 1277

Jens Erik Lund Olsen

Mogens Schou Jørgensen

Vej/bro - Jernalder

Vej/bro - Middelalder

342. Skibet

17.09.09 Skibet

Kirke

Diverse

Middelalder

Til afhjælpning af fugtskader blev der foretaget en udgravning langs frådstenskirkeens jorddækkede sokkelparti. Under den formodede sengotiske vestforlængelse blev der afdækket en med skibet jævngammel tilbygning ligeledes af frådsten. Formodentlig drejer det sig om fragmenter af en vestforlængelse eller et tårn fra den tidlige middelalder.

NM II

Knud J. Krogh

Kirke/Kirkegård - Middelalder

Ringkøbing Amt

343. Kanebjerg

18.01.02 Dejbjerg

Høj/bebyggelse

Diverse

Y.st./førrom./æ.rom.

sb. 135. Højen blev undersøgt efter henvendelse fra lodsejeren, der havde fundet en økse ved at grave på et sted, hvor der åbenbart fandtes en uregistreret høj. Ved museets undersøgelse frilagdes højen, der har været 12 m i diameter. Kun 0,2 m højfyld var bevaret. Centralt lå fyldskiftet, hvorfra øksen var kommet, 2,5 x ca. 1,0 m stort. Graven var 1,0 m dyb. En flintflække lå på gravbunden. Skår i kanten af højen afslørede en jernalderbebyggelse syd for denne. En af hustomterne blev frilagt, men ikke færdiggravet. Huset havde nedsænket gulv, indtil 0,3 m dybt. Et depot af myremalm lå i kulturlaget. Luftfotos fra sommeren 1989 viser, at hele Kanebjerg er fyldt med jernalderhuse.

SKJ 359

Torben Egeberg

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Bebyggelse - Jernalder

344. St. Skindbjerg

18.01.02 Dejbjerg

Gravplads

Dyrkning

Førrom./æ.rom

sb. 130. Afsluttende undersøgelse af den store jordfæstegrav med dødehus (AUD 1988, 354). Der er tale om en særdeles kompliceret konstruktion med følgende elementer: selve kisten, 3,2 x 0,8 m stor, indeholdt 1 enægget sværd, 1 spydspids samt 3 lerkar. Kistens bund ligger 1 m under overfladen. 2 egestolper støtter kistens langsider. Over kisten lå et 4,0 x 1,6 m stort dække af tværgående træplanker. I dette niveau, 0,5 m over kistens bund, er anlægget udvidet til 4,5 x 2,5 m i grundfladen. Ved hver smalside står en kraftig egestolpe. På kistelåget og med samme areal som dette er der anbragt en trækonstruktion af kraftige, lodretstående planker. Denne konstruktion har været synlig på overfladen, og de nedsunkne lag i gravfylden viser desuden, at der har været højfyld omkring den. En 7 x 4 m stor træbygning har været rejst over hele graven. Denne bygning må tolkes som et dødehus. Gravens datering ligger omkring år 0. Egestolperne er p.t. til dendrokronologisk datering

SKJ 270

Torben Egeberg

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

345. Kildehøj

18.03.05 Gjellerup

Grav

Andet anlægsarbejde

Vikingetid

I en have undersøgtes rester af en jordfæstegrav, der var delvist ødelagt ved nedgravning af kloak og husfundament. Der var spor efter en kiste på ca. 2,0 x 1,2 m, hvori var svage skeletspor samt 1 jernkniv, 1 lille rundt jernspænde og 2 jernnagler.

HEM 2940

Hans Rostholm

Gravplads/grav - Vikingetid

346. Skarrild Mose

18.03.13 Skarrild

Boplads

Diverse

Stenalder

Overfladeopsamling på stor stenalderboplads ved østsiden af Skarrild Mose. Inden for et område på ca. 40.000 M2 er opsamlet bl.a. 166 skrabere, 93 stykker af slebne redskaber, 27 slagsten, 50 flækker, 2 slibesten, 5 tværpile samt ca. 4.900 stk. flintaffald. Yngre stenalder og enkelte fund fra ældre stenalder.

HEM 1521

Hans Rostholm

Bebyggelse - Stenalder

Bebyggelse - Stenalder

347. Skarrild Overby

18.03.13 Skarrild

Boplads

Diverse

Yngre stenalder

Overfladeopsamling på ca. 45.000 M2 stort område, hvor der bl.a. fandtes 76 skrabere, 19 stykker af slebne redskaber, 5 slagsten, 4 flækker, 1 tværpil og 1 SN-pil samt ca. 1.500 stykker flintaffald.

HEM 1525

Hans Rostholm

Bebyggelse - Yngre stenalder

348. Skarrild Overby

18.03.13 Skarrild

Høj

Diverse

Yngre stenalder

I en stærkt nedpløjet gravhøj fremkom svage rester af en grav med 1 stridsøkse fra tidlig enkeltgravskultur.

HEM 1563

Hans Rostholm

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

349. Vestergård, Døvling

18.03.13 Skarrild

Gård

Vejanlæg

Nyere tid

Nær ved Døvling Bæk undersøgtes rester af en større gårdtomt med stenlægninger, stolpehuller og affaldslag med bl.a. skår af kakkelpotter. Ifølge historiske kilder lå der en gård på stedet til begyndelsen af 1800-tallet.

HEM 2942

Hans Rostholm

Bebyggelse - Nyere tid

350. Bydiget v/Markskellet

18.04.10 Ringkøbing

Dige

Vejanlæg

1700-tallet

Opmåling af profil i forbindelse med stigennembrud. Det fredede dige konstateredes anlagt på podsoleret jordbund (gammel hede). Nuværende højde ca. 110 cm, oprindelig bredde skønnet til ca. 250 cm. Langs vestsiden en nu udjævnet grøft, spidsbundet, 160 cm bred og 50 cm dyb. I grøftens jordfyld enkelte skår af jydepotte og glaseret lertøj samt et fragment af kridtpibestilk. Fundene bekræfter anlægstidspunktet

RIM 6934

Martin Winther Olesen

Andre anlæg/diverse - Nyere tid

351. Vestergade 1

18.04.10 Ringkøbing

Grøft

Andet anlægsarbejde

Middelalder

Under facadens sokkel påvist grøft eller rende parallelt med gadeforløbet. I fylden enkelte middelalderskår, små fragmenter, bl.a. af glaseret importkeramik fra byens grundlæggelsestid 1250-1350. Påvisning af grøften er af stor topografisk interesse og tyder bl.a. på, at gadenettet er uændret.

RIM 6885

Jens Aarup Jensen

Andre anlæg/diverse - Middelalder

352. Kildebakken 52

18.04.12 Sønder Lem

Grav/jordfæstegrav

Andet anlægsarbejde

Yngre romersk jernalder

sb. 277. Grav 250 x 170 cm, bund 80 cm under terrænoverflade, orienteret vest-øst. Dybe stolpehuller midt for gravens ender. 10 cm over gravbund kraftige spor af forkullet trækonstruktion. Fundet bestod af hankekar med afsat fod i gravens SV-hjørne. Drejekværnligger umiddelbart ovenpå trækulslag i N-V-hjørne. Desuden i fylden en del lerkarskår og brændte knogler.

RIM 6892

Jens Aarup Jensen

Gravplads/grav - Romersk jernalder

353. Ristoft

18.04.14 Torsted

Koge-grube

Plantning

Yngre bronzealder

Forud for læplantning i forlængelse af de klassiske stendyngegrave undersøgtes området med stenspyd og i en 170 m lang søgegrøft. Der fandtes en koge-grube 100-140 cm i diameter, 30 cm dyb. Mellem stenene et randskår, desuden fragment af kværnløber. Gruben formentlig hørende til bebyggelsen, sb. 118.

RIM 6912

Martin Winther Olesen

Grube - Yngre bronzealder

354. Krunderup

18.05.12 Navr

Høje/boplads

Andet anlægsarbejde

Bronzealder

sb. 104, 105. To overpløjede høje undersøgtes. Sb. 105 var den største med en diameter på 25 m og en højde på 0,8 m. Tidligere var på højoverfladen fundet en oppløjet urnegrav med en bronzeragekniv. Ved undersøgelsen fandtes 18 grave. Primærgraven var en kiste på 1 x 0,25 m med brændte ben. Herover lå rester af en bulkiste med et per. III sværd. 12 grave var urnegrave. I fire af disse var gravgaver: en bronzearmring, lidt ravstumper og to grave med en lille stump bronzespiral. De resterende grave kan beskrives som en samling af brændte ben. En 1 m lang stenlægning med brændte ben. En 1,8 m lang stenlægning med to dynger brændte ben. En 1,4 x 0,9 m stor stenramme (skeletgrav). Gravhøjen er anlagt i ældre bronzealder. Urnerne er fra yngre bronzealder. Under højen fandtes forskellige boplads spor, ards spor og et sæt hjulspor. Den anden høj, sb. 104, var ca. 20 m i diameter og max. 30 cm høj. Højen var stærkt forstyrret, og der fandtes kun rester af en aflang stenlægning med brændte ben.

HOL 20.047

Lis Helles Olesen

Gravhøj - Ældre bronzealder

Bebyggelse - Bronzealder

Gravplads/grav - Bronzealder

Ager/mark - Oldtid

Vej/bro - Oldtid

355. Engholmvej

18.06.01 Egvad

Bebyggelse og gravplads

Andet anlægsarbejde

Rom./germ.

sb. 62, 67. Udgravning af 2 jernaldergårde (AUD 1988, 367). En vestlig, delvis udgravet, bestod af en fase, med langhus, lille hus, staklade og halvtag samt hegn. Gårdens størrelse har været ca. 30 x 25 m. Datering: 3. årh. Ved gården fandtes en grube med brændte knogler af en ko. En østlig gård, ca. 40 x 25 m stor, har eksisteret i 4 faser. Samme bygningsformer som i vestlige gård. Datering til 4.-5. årh. Langhuset og det lille hus fra gårdens yngste fase er brændt. Mange af de tagbærende stolper herfra var bevaret og er p.t. til dendrokronologisk datering inden for Vorbasse-Nørre Snede projektet. En gravplads med mindst 9 jordfæstegrave lå stratigrafisk under den østligste gård. De døde ligger næsten udelukkende med hovedet i vest og ansigtet mod syd. Kun få gravgaver, bl.a. 1 lerkar fra 3. årh. 2 af gravene indeholdt nyfødte børn med velbevarede skeletaftryk. Den ene grav er optaget i præparat

SKJ 175

Palle S. Schiellerup

Torben Egeberg

Bebyggelse - Romersk jernalder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

Bebyggelse - Germansk jernalder

356. Glibstrup

18.06.04 Lyne

Tuegravplads

Plantning

Førromersk jernalder

sb. 133. Tuegrave, erkendt ved luftfotografering i sommeren 1989. På samme mark har A.P. Madsen i 1903 opmålt yderligere 40 tuegrave, således at der har været mindst 100 grave. Kun 2 anlæg blev undersøgt, idet gravene var overraskende stærkt nedpløjede. Ingen nedgravninger til urner var intakte. I ringgrøften til den ene tuegrav fremkom spor af pælehuller i bunden

SKJ 365

Hans Chr. H. Andersen

Torben Egeberg

Gravplads/grav - Førromersk jernalder

357. Lønborg

18.06.05 Lønborg

Bebyggelse

Diverse

Vik./midd.

Umiddelbart vest for Lønborg kirke og tæt op ad stedet for det middelalderlige borganlæg "Borgvold" er der foretaget prøvegravninger for at indkredse spor af kongsgården i Lønborg. Der er fremkommet spor af stolpehuller og hegnsgrøfter, men desværre har ældre tiders grusgravning ødelagt en del. Fundmaterialet omfatter bl.a. et stykke af en basaltdrejekværn og tidlige middelalderskår.

SKJ 178

Torben Egeberg

Bebyggelse - Vikingetid

Bebyggelse - Middelalder

358. Vestergade/Andrupgade

18.07.07 Lemvig

Kulturlag

Andet anlægsarbejde

Middelalder

sb. 20. 3 x 5 m stort felt, hvor store dele var forstyrret i nyere tid. Dog fandtes bl.a. et lergulv, der hvilede på kulturlag med enkelte middelalderlige skår.

HOL 20.045

Palle Eriksen

Kulturlag - Middelalder

359. Nr. Felding kirke

18.08.04 Nørre Felding

Bebyggelse

Dyrkning

Vikingetid

sb. 229. Fortsættelse af undersøgelse fra 1988 (AUD 1988, 372). Hustomten under mønternes fundsted afdækkedes i sin helhed. Et hus med buede langvægge (uden indre tagbærende, men med ydre skrå støttestolper). Hustypen dateres til midten af 1000-tallet, hvilket svarer fint til slutdateringen af mønterne. Et hegn og tre langhuse undersøgte - alt formodentlig yngre end huset med mønterne. Fire grubehuse og jernforbearbejdningsanlæg er desuden udgravet. Bebyggelsen fortsætter helt op til kirken, dog indtil videre tættest koncentreret nord for og indtil 40 m fra kirken

HOL 16.265

Lis Helles Olesen

Bebyggelse - Vikingetid

Bebyggelse - Middelalder

360. Sdr. Nissum Kirkegård

18.08.07 Sønder Nissum

Stenkiste

Diverse

Middelalder

På nordlige halvdel af gravsted 224, ca. 7 m nord for kirketårnets NV-hjørne blev truffet overligger af kløvet granitflise til romansk stenbuste. På nabogravstedet mod nord blev der i august 1982 opbrudt en tilsvarende stenbuste. Den nyfundne buste var pakket med ler. Top af overligger fandtes ca. 125 cm under nuværende kirkegårdsoverflade, men kun ca. 30 cm under oprindelig terrænoverflade. Den frilagte del af busten opmålt og fotograferet, men ikke åbnet eller undersøgt. Efter samråd med Nationalmuseets 2. afdeling og provsten blev det besluttet at begrave sognets gamle smed ved siden af sin kone og oven på den romanske buste. Når gravstedet til sin tid hjemfalder, fredes det mod nybegravelser.

RIM 6905

Jens Aarup Jensen

Gravplads/grav - Middelalder

Kirke/Kirkegård - Middelalder

Ribe Amt

361. Gamst Søenge

19.01.01 Andst

Løsfund, bopladser

Diverse

Ældre stenalder

sb. 72. Sonderende undersøgelser på 8 lokaliteter i den vestlige del af søbassinet Gamst Søenge øst for Vejen. Særlig interesse knyttede sig til 2 lokaliteter, hvor amatørarkæolog Jens Lau havde fundet henholdsvis 1 Brommepil, 1 Ahrensburgpil, 2 Federmesserspidser og andre flintgenstande af senpalæolitisk karakter. Da området er under dyrkning, trues flere bopladser af total udpløjning. Bortset fra et brudstykke af en skaftungepil, et forarbejde til en Brommepil og 2 Federmesserspidser, skulle de udvalgte lokaliteter vise sig alene at kunne dokumentere mesolitisk bosættelse. De repræsenterer først og fremmest Maglernosekultur og mere begrænsede indslag af Ertebøllekultur, ligesom der forekom neolitiske genstande ved flere af lokaliteterne. Fra de sonderende undersøgelser må fremhæves 2 SV-vendte, brednære bopladser ved en sølagune til Vejen Å (lok. B og D2) samt en boplads på et fremspringende, sydvendt næs (Lok. F), i det centrale, udtørrede søbassin Gamst Sø. Lokalitet B og D2 er Maglemosebopladser med et fint materiale af mikrolitter, blokke, økser og andet flintinventar, ligesom der ved lokalitet D2 findes bevarede træstager i forseglede gytje- og sandlag. Bortset fra en del tildannede brudstykker af bl.a. hassel og birkestager, hugspåner og andre tilhuggede træstykker, blev der ikke fundet træredskaber. Ved alle bopladserne anlagdes søgegrøfter fra tør grund ud i de våde aflejringer. Desværre indeholdt den svovlholdige ferskvandsgytje og den sure tørv ingen bevarede knogler. På en nærliggende boplads, Andst Bro, er der dog i 1950'erne fremdraget et stort borealt og atlantisk knoglemateriale. De senglaciale løsfund påkalder sig fortsat interesse og vil indgå i rekognosceringer i det omgivende bakketerræn. Fundstederne for pilene er beliggende ved en smal slugt, hvor det centrale bassin i dag afvandes af Andst Å mod det østlige søbassin ved Vejen Å. Da der ikke kunne iagttages et mere sammensat senglacialt inventar på fundstedet, må vi foreløbig tillade os at henføre pilene til tabte jagtredskaber ved det strategiske overgangssted. Det omgivende bakketerræn og højdedrag vil blive inddraget i rekognosceringer efter senpalæolitiske standpladser

HBV 218

Svend Aage Knudsen

Per Ole Rindel

Andre anlæg/diverse - Palæolitikum

Bebyggelse - Ældre stenalder

362. Dollerup

19.01.08 Skanderup

Gård, affaldsgruber

Råstof

Vik./neo./æ.br.

sb. 54. Indenfor 2.000 M2 på en Ø-V gående bakkekam er der foreløbig udgravet 1. fase af en 27 m lang Ø-V orienteret treskibet hovedbygning, samt 4 faser af en 10-20 m lang tilbygning. Bebyggelsen dateres til vikingetid gennem hustyperne og fund. af halvkuglekar. Desuden er der fundet gruber med keramik fra den mellemste bronzealder og fra tragtbægerkulturen

MKH 705

Anna-Elisabeth Jensen

Grube - Yngre stenalder

Grube - Bronzealder

Bebyggelse - Vikingetid

362a. Lille Darum

19.02.02 Darum

Ardspor, løsfund

Naturgas

Førrom./æ.rom./y.j./vik.

sb. 58. Ved en mindre undersøgelse på toppen af en mark, der skræner mod vest ned mod Sneum Å, blev der, under det moderne pløjelag, konstateret et 20 cm tykt pløjelag med ardspor i bunden. Spredt i pløjelaget fremkom keramik, som daterer pløjeaktiviteten til førromersk jernalder, per. III/ældre jernalder. Ved markrekognoscering umiddelbart nord for feltet, fandtes mængder af opløjet keramik samt enkelte knusesten, indicerende en mindre bebyggelse fra førromersk jernalder, per. III/ældre jernalder. Ved undersøgelsen fremkom ligeledes enkelte løsfund fra yngre jernalder/vikingetid i form af få stykker keramik, basaltlava samt en skiferhvæssesten

ASR 894

Claus Feveile

Ager/mark - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Ager/mark - Ældre jernalder

Bebyggelse - Ældre jernalder

Andre anlæg/diverse - Yngre jernalder

Andre anlæg/diverse - Vikingetid

363. Nr. Ilstedmark

19.02.03 Gørding

Høj

Andet anlægsarbejde

Udateret

sb. 95. Den registrerede høj viste sig at være en naturlig banke

ESM 1699

Ulla Mejdahl

Andre anlæg/diverse - Udateret

364. Varhogård

19.02.03 Gørding

Bebyggelse

Diverse

Førrom/midd.

sb. 163. Der blev foretaget en prøvegravning på et 4.500 M2 stort areal. Prøvegravningen viste klart, at der var tale om en bebyggelse fra førromersk jernalder, per. I-II, men at bebyggelsessporene var så dårligt bevaret, at det var vanskeligt at erkende egentlige hustomter. Bebyggelsessporene lå meget spredt på arealet, men stolpehulskoncentrationer 2-3 steder antydede mulige placeringer af hustomter, sandsynligvis fra enkeltgårdsbebyggelse. Dateringen blev bekræftet ved udgravning af et antal meget keramikfyldte gruber, som indeholdt mange forskellige kartyper og massive ildbukke. Endelig viste prøvegravningen også bebyggelse fra tidlig middelalder, omfattende gavlenden af et hus samt et antal brede skelgrøfter i et retvinklet system, måske forløber for den nuværende Varhogård

ESM 1512

Ulla Mejdahl

Ingrid Stoumann

Bebyggelse - Førromersk jernalder

Grube - Førromersk jernalder

Bebyggelse - Middelalder

365. Lille Sejstrup Vang

19.02.04 Hunderup

Gravhøj/kulturlag

Dyrkning

Æ.br./y.st.

sb. 59. Totaludgravning af en overpløjet gravhøj, der bestod af mindst 3 byggefaser, hvortil enkelte fodkredssten var bevaret. Primærhøjen var opført over en tilsyneladende tom centralgrav. 2. højfase, en stenrøse, var anlagt over en dobbeltbegravelse, hvoraf den ene grav indeholdt en grebpladedolk og en dobbefiknap af bronze. Nabograven indeholdt et lerkar, et facetslebet ravstykke samt en gulds spiral. I en grav tilhørende højfase 3 fandtes en bøjlenål og en pålstav. Højens oprindelige diameter kan anslås til 18 m. Den var anlagt på et kulturlag fra senneolitikum. I kulturlaget blev der registreret rester af et større ardsforsystem

ASR 629

Pauline Asingh

Ager/mark - Yngre stenalder

Kulturlag - Yngre stenalder

Gravhøj - Ældre bronzealder

Gravplads/grav - Ældre bronzealder

366. Sejstrup

19.02.04 Hunderup

Gruber/jernudvindingsanlæg/langhuse

Naturgas

Førrøm./y.rom./germ.

sb. 64. Ved udgravning af et ca. 1.900 M2 stort område blev undersøgt 275 anlæg. 2 gruber kunne dateres til førromersk jernalder, per. I, mens enkelte gruber i et større grubekompleks kunne dateres til førromersk jernalder, per. III. En af disse gruber indeholdt et 36 cm højt lerkar, nedlagt knust sammen med brændte dyreknogler. Resten af grubekomplekset indeholdt slaggeaffald fra opbrudte slaggegruber samt lidt keramik, yngre romersk jernalder/ældre germansk jernalder. 2 slaggegruber, af skaktovntype, blev undersøgt. 2 langhuse, Ø-V orienteret, med svagt krumme vægge og uden indre tagbærende stolper, kan sandsynligvis dateres til yngre germansk jernalder. Udgravningsfeltet var placeret på langs af grænsen mellem et vådområde og en lav morænebakke. Anlæggene stammer uden tvivl fra yderområdet af et større bebygget område med tidsmæssigt mange faser

ASR 870

Ulla Mejdahl

Claus Feveile

Grube - Førromersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

Jernudvinding - Ældre jernalder

Bebyggelse - Germansk jernalder

367. Vibækvej

19.02.06 Vejrup

Udsmidslag

Diverse

1800-tallet

sb. 65. I forbindelse med en indberetning om fund af potteskår m.m. i kanten af engene ned til Vibæk blev der foretaget en mindre udgravning. Udgravningen viste, at området i kanten af engarealet var fyldt op med gødningslag iblandet itugået vidjefletning og mængder af jydepotteskår samt finere husholdningskeramik, bl.a. glaserede tallerkener fra 1800-tallet.

ESM 1768

Palle Siemen

Kulturlag - Nyere tid

368. Nederdammen 31

19.04.09 Ribe Sankt Katharine

Bolværk, husrester

Andet anlægsarbejde

Senmiddelalder

Fund af hustømmer af senmiddelalderlig karakter, sekundært anvendt i bolværk. Se omtale med illustrationer i By, marsk og geest 1, Årsberetning 1988, Den Antikvariske Samling i Ribe 1990, s. 21

ASR 881

Per Kristian Madsen

Bebyggelse - Middelalder

Kulturlag - Middelalder

369. Puggaardsgade

19.04.09 Ribe Sankt Katharine

Vej

Vejanlæg

13. årh.

sb. 31. Ca. 75 nedrammede egepæle og -stammer på langs ad gaden vidner antagelig om dennes ældste, plankebyggede udgave. Foreløbig dendrokronologisk datering antyder anlæggelse i 1200-årenes begyndelse. Se By, marsk og geest 1, Årsberetning 1988, Den antikvariske Samling i Ribe 1990, s. 14.

ASR 778

Per Kristian Madsen

Vej/bro - Middelalder

370. Rosenallé

19.04.09 Ribe Sankt Katharine

Gravplads/bebyggelse/voldgrav

Andet anlægsarbejde

Germ./vik./Midd.

sb. 60. På et 2.000 M2 stort område, ca. 250 m NØ for Ribes ældste kulturlag (8. årh.) ved Nicolajgade, er udgravet 25 grave, 4 cirkelanlæg og 1 hesteoffergrube fra 8. årh. Bortset fra en enkelt jordfæstegrav drejer det sig i alle tilfælde om brandgrave. 12 af urnerne fandtes 1 nøgle, 1 foldekniv og sadelbeslag af frisisk type. Tværs hen over gravpladsen anlægges i 9. årh. en bygrøft, der har markeret byens afgrænsning mod NØ. Hertil hører 8 grubehuse. I 10. årh. erstattes bygrøften af et voldgravssystem. I begyndelsen af 12. årh. anlægges en vej nord for voldgravssystemet, og der blev undersøgt 3 huse, som har ligget med gavlen ud mod denne vej

ASR 8

Stig Jensen

Gravplads/grav - Germansk jernalder

Bebyggelse - Vikingetid

Forsvarsanlæg/voldsted - Vikingetid

Gravplads/grav - Vikingetid

Bebyggelse - Middelalder

Vej/bro - Middelalder

371. Grønnegård, Tovrup

19.05.03 Esbjerg

Bebyggelse og grave

Andet anlægsarbejde

Y.br./fjorrom.

sb. 176, 276, 277. Udgravningerne er foretaget i 3 adskilte områder: Grønnegård 1, Grønnegård IV samt Tovrup I (AUD 1988, 375, 378) og omfatter hovedsagelig bebyggelsesspor samt enkelte grave. De enkelte lokaliteter slutter sig sammen i et tidsmæssigt langt spænd og kan derfor betragtes samlet. Området for undersøgelserne er en langstrakt morænebakke, hvis midterste del består af sandet ler, mens bakkens rod og dens yderste spids består af morænesand og grus. På begge sider af jordtungen findes lavere, fugtige engstrøg. Bebyggelsessporene: Bebyggelsesstrukturen i tiden 500 f.Kr.-ca. 200 e.Kr. er enkeltgårde. Disse ligger hovedsageligt i nærheden af engområderne, men kan i enkelte faser findes længere oppe på bakkekammen. I forbindelse med det enkelte hus er der oftest fundet en eller flere store gruber, som i flere tilfælde har været fyldt med keramik. Et eller to af disse grubekomplekser kan tolkes som en pottemagerovn. Bemærkelsesværdig er den næsten totale mangel på kogestensgruber. I løbet af 2.-3. århundrede samles områdets spredtliggende gårde til en mindre landsby på 4 gårde, og i de næste 4-500 år flytter denne bebyggelse rundt i området (Grønnegård IV). Gårdene fremtræder som selvstændige enheder, der i de fleste tilfælde har eget hegn. I en fase hænger de 4 gårde sammen med mindre stykker fælles hegn. Foruden langhuset rummer flere gårde et mindre hus uden stald. Dertil kommer halvtag, hegn samt gruber og brønde. Brønde findes ikke ved alle gårdene, så det må antages, at flere gårde har været fælles om en brønd, om end enkelte gårde har haft selvstændig brønd. Der er ikke fundet grubehuse i denne del af området, skønt grubehuse er almindelige i perioden. De manglende grubehuse skyldes formentlig den fugtige undergrund, hvor vandet kan presses op til et niveau højere end gulvet i et grubehus. De mange små huse er muligvis erstatning for grubehusene, og det bemærkes, at småhusene er mere almindelige på lokaliteten, end det normalt iagttages i samtidige landsbyer med grubehuse. Engang i 7.-8. århundrede flytter den lille landsby betydeligt længere, end den har gjort tidligere, og placeres da i området ved og under Grønnegård. Allerede i 1988 blev der undersøgt et 25 m bredt bælte af denne plads, og i efteråret 1989 kunne afgrænsningen af denne lokaliseres ved en prøvegravning. Ud fra disse udgravninger ser det ud til, at der i området findes en fase af bebyggelsen fra 4.-5. århundrede på den nordlige del af jordtungen, hvorimod den sydlige del af området rummer en mindre vikingetidsbebyggelse med gårde. I dette område består undergrunden af sand, og her dukker grubehusene op. Prøvegravningen af området øst for Grønnegårdsvej viste også ældre jernalders enkeltgårde, men også en større fritliggende gård fra vikingetid. Yderligere en enkeltgård fra vikingetiden kendes i området. Den ligger i det gamle bosættelsesområde og må være flyttet ud fra landsbyen i 900-årene. Denne datering stemmer overens med navnet Tovrup, som oprindeligt har betydet Thorsbjørns torp, Thorsbjørns udflytterbebyggelse. Engang i slutningen af vikingetiden eller begyndelsen af middelalderen flytter landsbyen fra området ved Grønnegård til et område, som tidligere hed Tovrup Mark nord for Grønne Tovrup, som er engområderne syd for Tovrup. I dette område finder vi fortsættelsen af Thorbjørns udflytning, det middelalderlige Tovrup med langhuse og toftehegn. Udgravningerne dækker kun den sydlige del af landsbyen, men ud fra tofteafgrænsningen kan det slutes, at der i denne del af bebyggelsen har været 5-6 gårde, hvoraf 4-5 har ligget tæt sammen, og en enkelt har været placeret noget sydligere, helt nede på kanten til Grønne Tovrup. Omkring år 1300 forsvinder landsbyen Tovrup. Denne "ødelæggelse" må formentlig sættes i forbindelse med den økonomiske krise, som netop i dette tidsrum betyder, at mange landsbyer forsvinder. Gravfelter: Østligst i området Grønnegård IV fandtes 3 urner fra slutningen af yngre bronzealder og begyndelsen af fjorromersk jernalder. I samme område fandtes også nogle få brandpletter. Fra yngre romersk jernalder kendes 2 mindre gravfelter: det ene lå i området Grønnegård IV og er fra 3. århundrede. Der er fundet omkring 10 grave, der ud fra udstyr og størrelse formentlig alle er pigegrave. Det almindeligste gravgods er en mindre perlekæde og 1-2 lerkar. Det andet gravfelt blev fundet ved prøvegravningen af Grønnegård I. Indtil videre er der blot undersøgt en enkelt grav med 1 lerkar og 1 kniv. Der er i alt afdækket ca. 110.000 M² i området for Grønnegård IV og Tovrup. Det prøvegravede areal i Grønnegård I er omtrent af samme størrelse. I den østlige del af Grønnegård I fandtes ved prøvegravningen bebyggelsesspor fra yngre bronzealder. Disse og de senere bebyggelsesspor i Grønnegård I-området vil blive undersøgt i 1990. Et af husene i en af Grønnegårdlandsbyerne er blevet markeret med pæle i stolpehullerne, således at det med tiden kan indgå som udflugtsmål i områdets rekreative aktiviteter.

ESM 1661,1697,1698

Palle Siemen

Gravplads/grav - Yngre bronzealder

Bebyggelse - Fjorromersk jernalder

Bebyggelse - Romersk jernalder

Gravplads/grav - Romersk jernalder

Bebyggelse - Germansk jernalder

Bebyggelse - Jernalder

372. Tradsborgvej

19.05.13 Tjæreborg

Høje

Diverse

Udateret

sb. 17, 18. Begge de registrerede høje viste sig at være naturlige sandbanker og totalt bortpløjet

ESM 1706

Ulla Mejdahl

Andre anlæg/diverse - Udateret

373. Snorup

19.08.04 Tistrup

Jernudvindingsområde

Dyrkning

3.-7. årh.

sb. 10, 103. Jernudvindingsområdet Snorup ligger 750-1.000 m nord for Linding Å, der længere mod syd løber sammen med Varde Å. Langs Linding Ås nordside har museumsinspektør Stig Jensen, Den Antikvariske Samling i Ribe, ved luftrekognoscering i 1989 iagttaget en række bebyggelsesområder af jernalderkarakter, der strækker sig over næsten 4.000 m i en bredde af 100-200 m .

Jernudvindingsområdet Snorup ligger 500-1.000 m nord for denne bebyggelse, og der er indtil nu i området konstateret seks jernudvindingspladser inden for et område på 300 x 500 m. Af de seks pladser er kun to med henholdsvis 170 og 28 slaggegruber undersøgt fuldstændig. Man må regne med, at der i alt er mere end 500 slaggeblokke med en gennemsnitlig vægt på 200 kg på de seks pladser svarende til 100 tons slagge og en jernproduktion på 20-25 tons. Jernudvindingsområdet Snorup er ikke enestående i Varde Ås afvandingsområde. Tilsvarende lokaliteter med flere tætliggende pladser finder vi spor af ved Starup (AUD 1985, 352), Donslund, Krarup, Gødsvang og Møgelbjerg. På alle pladserne er der gennem tiden sket mere eller mindre systematiske opgravninger af slaggeblokke, fordi de generede dyrkningen. Med de maskiner, landbruget nu har til rådighed, er det let at gennemføre en rensning af marken for slaggeblokke, og disse anlæg er derfor stærkt truede. Ved de indtil nu foretagne udgravninger er anlæggenes oprindelige udseende og konstruktion blevet nogenlunde afklaret, men disse jernudvindingspladser giver os yderligere en enestående mulighed for oplysninger om den samlede jernproduktion ved totaludgravning af pladserne

VAM 1068

Olfert Voss

Jernudvinding - Romersk jernalder

Jernudvinding - Germansk jernalder

Haderslev Amt

374. Tornum

20.01.03 Lintrup

Gravhøj

Dyrkning

Y.st./br.

sb. 161. Prøvegravning på stor overpløjet gravhøj. Den viste sig at bestå af mindst 5 faser, hvoraf der til de 3 påvistes intakte randstenskæder. Der fandtes en urne fra yngre bronzealder, samt et ravperledepot. Højen forventes udgravet i 1990

HAM 1063

Per Ethelberg

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre bronzealder

Gravplads/grav - Bronzealder

375. Bakkegården

20.01.04 Rødding

Gravhøje/jordfæstegrave

Andet anlægsarbejde

Y.st./j.

sb. 2. Ved prøvegravning fandtes mindst 2 grave og et underliggende ringgrøftanlæg. Desuden konstateredes en hidtil ukendt gravhøj, samt et antal jordfæstegrave fra jernalder. Egentlig udgravning påbegyndes sandsynligvis 1990.

HAM 2360

Anne Birgitte Sørensen

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Jernalder

376. Rydeland

20.01.04 Rødding

Grube

Dyrkning

Nyere tid

sb. 25. En prøvegravning afslørede en stor grube fyldt med nedrivningsmaterialer fra en bygning. Keramik og kakler tyder på en datering først i 1600-tallet

HAM 2359

Anne Birgitte Sørensen

Grube - Nyere tid

377. Gram Østermark

20.02.01 Gram

Langdysse

Dyrkning

Yngre stenalder

sb. 87. Fortsættelse af en udgravning fra 1988 (AUD 1988, 399). Den meget nedpløjede gravhøj er hermed totaludgravet. Langdyssen var oprindeligt en tidligeolitisk rundhøj, der senere er udbygget, så den til slut bestod af 4 kamre, heraf 2 med indgang mod syd og 2 mod nord. I fuldt udbygget stand var dyssen ca. 36 m lang og 15 m bred. På parkeringspladsen ved Sct. Thøgers Kapel står et dyssekammer, der stammer fra denne langdysse, om end det sandsynligvis er skabt af stenene fra 2 kamre

HAM 2005

Anna-Elisabeth Jensen

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Megalitanlæg - Yngre stenalder

378. Højgård

20.02.01 Gram

Boplads

Råstof

Ældre bronzealder

sb. 170. Fortsættelse af tidligere års undersøgelse. Der udlagdes søgegrøfter, og den vigtige boplads må nu anses som afgrænset mod alle verdenshjørner. Der resterer udgravning af den sidste af i alt 4 husklynger samt et område med gruber

HAM 1706

Per Ethelberg

Bebyggelse - Ældre bronzealder

379. Gl. Ladegård

20.02.02 Hammelev

Gravhøje

Dyrkning

Y.st./br.

sb. 39, 68. På baggrund af en prøvegravning foretaget i 1988 (AUD 1988, 400) udgravedes 2 gravhøje. Sb. 39 var en stor høj, hvori fandtes 9 grave, der fordelte sig på 4 faser. Ældst var 2 grave fra undergravstid, dernæst 2 senneolitiske grave, efterfulgt af to grave fra ældre bronzealder. Desuden fandtes 3 brændtbensgrave. Sb. 68 indeholdt kun 1 grav, 1 kistebegravelse med en fin fiskehaleformet dolk

HAM 1763

Inge Bodilsen

Gravhøj - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Gravplads/grav - Bronzealder

380. Jelsskov

20.02.04 Jels

Jernudvindingsplads

Dyrkning

Middelalder

sb. 116. Undersøgelse af en meget nedpløjet jernudvindingsplads. Der fandtes en del slagger, resterne af en ovn samt et par keramikskår, der daterer pladsen til højmiddelalder

HAM 2223

Søren Mainz

Jernudvinning - Middelalder

381. Grusgraven

20.02.08 Skrydstrup

Kogegruber

Råstof

Jernalder

sb. 139. Der udgravedes 8 kogestensgruber, liggende placeret i tilknytning til det ligeledes udaterede Holgerdige (Skrydstrup, sb. 132). Gruberne repræsenterer den østligste del af en boplads fra jernalder

HAM 2332

Anna-Elisabeth Jensen

Bebyggelse - Jernalder

Grube - Jernalder

382. Jernbanen

20.02.08 Skrydstrup

Gravhøj

Råstof

Udateret

sb. 83. Højen viste sig at være en naturlig sandbanke

HAM 2042

Per Ethelberg

Andre anlæg/diverse - Udateret

383. Slotseng

20.02.09 Sommersted

Boplads

Dyrkning

Stenalder

sb. 101. Ud fra overfladefund, som indicerede en boplads fra Hamburgkulturen, blev der gravet 111 prøvehuller, og materiale blev udsoldet af pløjelag og underliggende jordlag. Herved kunne der lokaliseres 3 markante flintkoncentrationer, hvoraf de 2 er opløjet. I alt fandtes 73 redskaber fra Hamburgkulturen ved undersøgelsen. Ligesom materialet fra Jelsbopladserne drejer det sig om typer, som kan sammenlignes med Haveltegruppen.

NM I 6884/89

Jørgen Holm

Bebyggelse - Palæolitikum

Bebyggelse - Stenalder

Bebyggelse - Stenalder

384. Høgelund Mejeri

20.02.10 Vedsted

Flintplads

Andet anlægsarbejde

Stenalder

sb. 354. Prøvegravning på baggrund af løsfundne flintredskaber. Der fandtes kun nogle udaterede kogegruber

HAM 2347

Per Ethelberg

Kulturlag - Stenalder

Kulturlag - Stenalder

385. Hertug Hans Hospital

20.03.04 Haderslev

Kælder

Diverse

1569

sb. 73. Fortsættelse af undersøgelse fra 1988 (AUD 1988, 408). Der blev foretaget opmåling samt udgravning af en udvendig trappe, der førte ned til kælderen. En del heraf samt kælder døren kan stadig ses i den nyrestaurerede bygning

HAM 2066

Lennart S. Madsen

Bebyggelse - Nyere tid

386. Fuglsang

20.03.06 Hoptrup

Boplads

Dyrkning

Bronzealder

sb. 328. Lille undersøgelse af en stærkt nedpløjet boplads fra yngre bronzealder, som museet tidligere har gravet på. Formålet var at konstatere, om bopladsen havde mere end en fase. Resultatet blev, at pladsen nu er så stærkt nedpløjet, at man ikke længere kan udtale sig herom.

HAM 1342

Inge Bodilsen

Bebyggelse - Yngre bronzealder

387. Vindelund

20.03.11 Øsby

Kulturlag

Andet anlægsarbejde

Førrom./j./y.st.

sb. 221. Der udgravedes 2 kulturlag, det ene fra førromersk jernalder indeholdende bl.a. nogle cirkulærestensætninger bestående af et enkelt lag ildskørnede sten. I det ældste kulturlag fra yngre stenalder fandtes en enkelt koge-grube. Der var ingen spor efter huse. Det undersøgte område udgør en tidligere sø- eller mosebred.

HAM 2240

Inge Bodilsen

Grube - Yngre stenalder

Kulturlag - Yngre stenalder

Kulturlag - Førromersk jernalder

388. Ladegårdsvænget

20.03.12 Åstrup

Boplads

Andet anlægsarbejde

Ældre romersk jernalder

sb. 41. På sydsiden af en bakke, med udsigt til Haderslev Fjord, udgravedes spor af tagbærende stolper tilhørende 10 forskellige huse, fordelt på fire byggefaser: 2 faser med et langhus og et udhus, og 2 faser med 2 langhuse og 2 udhuse. Desuden fandtes 2 brønde samt en del gruber indeholdende meget keramik.

HAM 2182

Inge Bodilsen

Bebyggelse - Romersk jernalder

389. Højgård

20.05.04 Fjelstrup

Urnegravplads

Dyrkning

Ældre romersk jernalder

sb. 127. Undersøgelse af 2 urner, heraf en med bikar. Fundene fra de opløjede kar inkluderer 1 spydspids, 1 skjoldbule, 1 kniv og 1 ragekniv.

HAM 2238

Lennart S. Madsen

Gravplads/grav - Romersk jernalder

Tønder Amt

390. Gammeleng

21.02.02 Emmerlev

Runddysse

Dyrkning

Stenalder

sb. 70. Prøvegravning på en runddysse, umiddelbart uden for Højer. Dyssen, der var dækket af marksten, og altså ikke havde været synlig i landskabet siden engang i oldtiden, viste sig at være næsten fuldstændig bevaret. Randstenskæde og gravkammer stod intakte under klægen. Selve udgravningen vil finde sted i 1990, og vi forventer os en del heraf

HAM 2221

Erik Jørgensen

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Megalitanlæg - Yngre stenalder

391. Ellum

21.03.05 Løgumkloster Ls

Boplads/jernudvinding

Råstof

Yngre jernalder

sb. 74. Udgravning af et grubehus, spor af stolpehuller samt 3 jernudvindingsanlæg, der bar præg af at være blevet beskadiget allerede ved selve udvindingsprocessen. Del af en længerevarende udgravning, der nu må anses for afsluttet (AUD 1988, 416)

HAM 1201

Per Ethelberg

Bebyggelse - Yngre jernalder

Jernudvinding - Yngre jernalder

392. Kirkegården

21.03.04 Løgumkloster

Kirkegård/bygning/voldgrav

Andet anlægsarbejde

Midd./nyere tid

Gravning af to fjernvarmegrøfter nord og vest om Løgumkloster kirke blev fulgt, og de fremkomne anlæg og fyldskifter registreret. Der fandtes i alt 28 grave, 2 ældre kirkegårdsmure. I voldgrav og rester af en munkestensbygning vest for "slottet".

HAM 2382

Mette Svart Kristiansen

Forsvarsanlæg/voldsted - Middelalder

Kirke/Kirkegård - Middelalder

Kirke/Kirkegård - Nyere tid

Vandmølle - Nyere tid

393. Nr. Løgum Kirke

21.03.07 Nørre Løgum

Boplads

Diverse

Vik./midd.

sb. 1. På baggrund af tidligere fund foretoges en mindre udgravning umiddelbart syd for kirkegårdsdiget. Her fandtes spredte stolpehuller med fund daterende sig til 1100-tallet, og sikkert stammende fra de håndværkere, der opførte kirken i slutningen af århundredet. Desuden fandtes et grubehus, hvis indhold (tenvægte, glasperler etc.) daterer det til omkring 800.

HAM 1913

Lennart S. Madsen

Bebyggelse - Vikingetid

Bebyggelse - Middelalder

394. Læsserampen

21.04.06 Tinglev

Boplads

Andet anlægsarbejde

Y.st./æ.br.

sb. 103. Undersøgelse af et 2.200 M2 stort bopladsområde i tilknytning til et tidligere undersøgt område. Der fandtes bl.a. et kulturlag, der dækkede over gruber samt gavlgrofter og stolpehuller fra bygninger. 2 gavlgrofter hidrørte fra et 4 m bredt og 8,5 m langt toskibet langhus. Desuden fandtes spredte gruber fra overgangen yngre bronzealder/ældre jernalder.

HAM 2051

Anna-Elisabeth Jensen

Bebyggelse - Yngre stenalder

Bebyggelse - Ældre bronzealder

Grube - Yngre bronzealder

Grube - Ældre jernalder

395. Gågaden

21.05.03 Tønder

Kulturlag

Andet anlægsarbejde

Nyere tid

sb. 33. Museet fulgte i årets løb med i nedlæggelsen af nye ledninger og rør i Tønders gågade. Da grøfterne kun gravedes til en dybde på 1,2 m sås ingen middelalderlige lag. Efter en del undersøgelser i Tønders bymidte må det nu konstateres, at resterne efter Tønders middelalder næsten overalt i byen befinder sig mere end 1,5 m under nuværende overflade.

HAM 2225

Lennart S. Madsen

Kulturlag - Nyere tid

Åbenrå Amt

396. Kollund Skole

22.01.02 Bov

Kogestensgruber

Andet anlægsarbejde

Oldtid

sb. 193. Der fandtes 6 kogegruber, alle uden daterende fund.

HAM 2206

Anna-Elisabeth Jensen

Grube - Oldtid

397. Røllum Mose nord

22.01.03 Ensted

Kulturlag

Naturgas

Ældre jernalder

sb. 61. Der udgravedes et tykt, men fundfattigt kulturlag med enkelte gruber og mulige stolpehuller

HAM 2377

Per Ethelberg

Grube - Ældre jernalder

Kulturlag - Ældre jernalder

398. Stenbjerg

22.01.07 Kliplev

Gravhøj

Vejanlæg

Udateret

sb. 3. Prøvegravning. Gravhøjen viste sig at være en naturlig samling af store sten.

HAM 7.1.2.

Anna-Elisabeth Jensen

Andre anlæg/diverse - Udateret

399. Grathbjerg, Olgerdiget

22.01.10 Uge

Voldanlæg

Naturgas

jernalder

sb. 72. Der lokaliseredes 2 palisadegrøfter tilhørende Olgerdiget. Der fandtes ingen bevarede stolper eller daterende materiale i øvrigt.

HAM 2373

Per Ethelberg

Forsvarsanlæg/voldsted - Jernalder

400. Hovbjerg syd

22.01.10 Uge

Kulturlag

Naturgas

Førromersk jernalder

sb. 73. Der fandtes et skårforende kulturlag samt nogle enkelte gruber. Det skårforende lag dækkede et humusholdigt lag, hvorfra der blev udtaget pollenprøver.

HAM 2375

Per Ethelberg

Grube - Førromersk jernalder

Kulturlag - Førromersk jernalder

401. Ligård Olgerdiget

22.01.10 Uge

Voldanlæg

Råstof

Jernalder

sb. 47. Olgerdigets forløb blev fastlagt over en mindre strækning for at fastlægge grænsen for en råstofudvindingstilladelse.

HAM 2224

Hans Peter Jørgensen

Forsvarsanlæg/voldsted - Jernalder

402. Vestermark Mose

22.02.04 Rise

Boplads

Råstof

Stenalder

sb. 159. Bopladsen, hvoraf størstedelen var fjernet, er beliggende på et lille næs, der skyder sig ud i et mosedrag. Desværre var størstedelen af det fundførende lag fjernet ved muldafrømning, men der fandtes dog enkelte redskaber og en del afslag. Umiddelbart vest for denne plads opdagedes under gravningen endnu en boplads, der endnu ligger beskyttet under tørven

HAM 2346

Jørgen Holm

Bebyggelse - Stenalder

Bebyggelse - Stenalder

403. Rådhusgang

22.02.05 Åbenrå

Voldgrav

Andet anlægsarbejde

Midd./nyere tid

sb. 62. Prøvegravning efter nordsiden af den i kilderne nævnte, men aldrig arkæologisk påviste voldgrav nord om det ældste Aabenraa. I prøvegrøften lokaliseredes gravens nordlige bred

HAM 2222

Karin Thim

Forsvarsanlæg/voldsted - Middelalder

Forsvarsanlæg/voldsted - Nyere tid

404. Æ Vold

22.03.04 Øster Løgum

Voldanlæg

Diverse

Jernalder

sb. 146. Undersøgelsen var en opfølgning af udgravningen fra 1988 (AUD 1988, 421). Der graves i alt 9 grøfter med det formål at lokalisere volden øst for det fredede voldparti. Graven har tilsyneladende overalt haft en flad eller afrundet bund. I alle felter fandtes træpalisade eller palisadegrøft. Enkelte af træstykkerne kan dendrokronologisk dateres og et foreløbigt resultat fra Wormianum tyder på engang i anden halvdel af 200-tallet e.Kr.

HAM 2118

Steen W. Andersen

Forsvarsanlæg/voldsted - Romersk jernald

Vandmølle - Romersk jernalder

Forsvarsanlæg/voldsted - Jernalder

Sønderborg Amt

405. Dobøjvej, Guderup

23.01.01 Egen

Boplads

Andet anlægsarbejde

Ældre romersk jernalder

sb. 302. Udgravning af 600 M2. Der fandtes gruber og lertagningshuller, samt et 6 x 14 m treskibet langhus med staldende og to staklader. Det udgravede er en del af et ca. 30.000 M2 stort bopladsområde med optimale bevaringsforhold, bl.a. for knogler, der kunne hjemtages i kassevis til nærmere analyse. Det fundne hus er i øvrigt det første regulære jernalderhus fundet på Als.

HAM 2059

Anna-Elisabeth Jensen

Bebyggelse - Romersk jernalder

Grube - Romersk jernalder

406. Dyssevænget, Guderup

23.01.01 Egen

Dyssetomt

Andet anlægsarbejde

Stenalder

sb. 217. Det var ikke muligt at finde regulære spor efter dyssen, der må anses for totalt sløjfet. Derimod lykkedes det at afgrænse ovennævnte jernalderlandsby mod sydøst

HAM 2219

Anna-Elisabeth Jensen

Gravplads/grav - Yngre stenalder

Megalitanlæg - Yngre stenalder

Bebyggelse - Jernalder

407. Bjerggård

23.01.05 Svenstrup

Gravhøj/boplads

Andet anlægsarbejde

Bronzealder

sb. 62. Der fandtes ingen spor efter gravhøjen, der må anses for totalt sløjfet. Derimod fandtes over et større areal spredte kogegruber m.m., der på baggrund af keramikken kan dateres til bronzealder

HAM 2220

Anna-Elisabeth Jensen

Gravhøj - Bronzealder

Gravplads/grav - Bronzealder

408. Bådsager

23.02.10 Ulkebøl

Flintplads

Vejanlæg

Stenalder

sb. 340, 343. Udgravningen kom i gang, da vejoplægning var delvis gennemført, og der konstateredes kun nogle kogestensgruber af uvis datering. Desuden var sb. 343 nu dækket af en masse fyldjord og er således beskyttet under terræn.

HAM 2200

Per Ethelberg

Kulturlag - Stenalder

Kulturlag - Stenalder

409. Rønhave

23.02.10 Ulkebøl

Voldsted

Diverse

Midd./nyere tid

sb. 333. Undersøgelse for at fastslå det forsvarlige i at oprense voldgraven uden, at fortidsmindet tog skade. Der lagdes 2 snit igennem voldgraven, der viste, at en del af graven var gjort smallere i nyere tid. En forsigtig oprensning kunne anbefales.

HAM 2365

Lennart S. Madsen

Forsvarsanlæg/voldsted - Middelalder

Forsvarsanlæg/voldsted - Nyere tid

410. Nydam Mose

23.03.04 Sottrup

Våbenofferfund

Diverse

Ældre jernalder

sb. 30. Nationalmuseets 1. og 8. afdeling har sammen med Skibshistorisk Laboratorium gennemført prospektering og prøvegravninger i Nydam Mose. Mellem de gamle udgravningsfelter fandtes balke med rester af velbevarede offerlag med sværd, spyd og træsager fra tiden omkring 200 e.Kr. Nær fundstedet for den store egetræsbåd fandtes nedstukne sværd, spyd og lanser samt skjoldbrædder, buer og økseskafter fra tiden omkring 400 e.Kr. Under disse sager fandtes spredte rester af ældre ofre, bl.a. en klampe til en egebåd. Endvidere konstateredes et hidtil ukendt ældre lag med knogler, knusesten og keramik fra førromersk/ældre romersk jernalder.

NMI 1426/75

Peter Vang Petersen

Depotfund/skattefund/offerfund - Ældre jer

Vrag - Ældre jernalder

411. Slagteriet

23.03.05 Ullerup

Gravhøj

Andet anlægsarbejde

Oldtid

sb. 122. Gravhøjen viste sig at være totalt fjernet på det sted, hvor byggeriet ville berøre den, hvorimod den var tydelig på marken ved siden af. I stedet fandtes 2 udaterede bopladsgruber

HAM 2312

Per Ethelberg

Bebyggelse - Oldtid

Gravhøj - Oldtid

Gravplads/grav - Oldtid

Undersøgelser på havbunden Amt

159. Lundeberg

40.14.24 Farvandet mellem Fyn og Langeland N

Naturhavn

Diverse

Rom./ renæssance

sb. 3. Ved dykning ud for Tange Åens munding nord for Lundeberg har museet på ca. 2 m dybde inden for et større område påtruffet et stort antal lerkarskår og dyreknogler fra 3.-5. årh. e.Kr. Fundene må ses i sammenhæng med de mange søværts aktiviteter, knyttet til den handelsplads, der p.t. er under udgravning på strandvoldene omkring Tange Å. I samme område fremkom også talrige spor efter 15-1600 tals tegludskibning.

LMR 65/1972

Ole Grøn

Jørgen Skaarup

Anløbsplads/handelsplads - Romersk jernal

Anløbsplads/handelsplads - Nyere tid

Bebyggelse - Nyere tid

173. Knudeddybet

40.15.68 Tåsinge V og S, Hjortø - Strynø

Boplads

Diverse

Ældre stenalder

sb. 4. Ved dykning i Knudeddybet ud for Vårø Knude er på ca. 2 m dybde påvist en boplads fra ældre stenalder. Bopladsen er temmelig udvasket, men kan ved hjælp af det bevarede flintinventar henføres til Ertebøllekulturen.

LMR 12515

Ole Grøn

Bebyggelse - Ældre stenalder

412. Kerteminde Fjord

40.14.13a Kettinge Nor

Vrag, pælespærring

Diverse

Højmidd./udateret.

Den stærke strøm igennem Kerteminde havn har medvirket til at frilægge et større vrag, hvorfra adskillige løsrevne bundstokke og planker er optaget fra sekundært leje, opmålt og deponeret i området påny. Efter skibsdelenes art er der tale om et kraelbyget formodet 1500-tals vrag af et kraftigt handelsskib, bygget af savskårne planker. I området er også fundet køl og en bordplanke af et skib af nordisk middelalderkarakter. Ved uddybning for rørledning er konstateret en pælerække ud for vestkanten af udløbet. Pælene, af eg, bøg, el og elm, er endnu udaterede, men virker friskere end pæle fra middelalderlige spærringer.

SL

Thorkild Thomassen

Flemming Rieck

Vrag - Middelalder

Sejlspærring - Udateret

414. Haderslev Fjord

40.15.26 Haderslev Fjord

Spærring

Diverse

Æ. rom./y.germ.

sb. 6. Nær munden af Haderslev Fjord gennemførtes i august en samlet registrering af en pælespærring, dateret til 403 e. Kr. ud fra dendrokronologiske prøver optaget i 1984. Ved markering af de lokaliserede pæle med tynde stager kunne forløbet anskueliggøres og indmåles som et ca. 600 m langt retliniet forløb med en kombination af vandrette tømmerstokke og lodrette pæle, der frilagdes i udvalgte områder. Der var ingen klare spor af flere byggefaser, selv om en tidligere C14 prøve antyder en fase omkring 1100. Den oprindelige gennemsejling fandtes nær nordbredden og i den modsatte ende var spærringen gennembrudt ved 1800-tallets uddybningsarbejder.

Flemming Rieck

Ole Crumlin-Pedersen

Sejlspærring - Romersk jernalder

Sejlspærring - Germansk jernalder